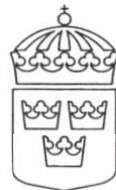

Riksdagens protokoll

1991/92:73

Protokoll
1991/92:73

Tisdagen den 10 mars

Kl. 14.00–17.12
18.00–20.17

1 § Meddelande om svar på interpellation 1991/92:101

Svar på frågor

Från statsrådet Bo Lundgren (m) hade inkommit följande skrivelse:

Till riksdagen

Med hänvisning till riksdagsordningen vill jag meddela att interpellation nr 101 av Britta Bjelle ej kan besvaras inom den föreskrivna tiden på grund av arbetsbelastning. Jag har kommit överens med Britta Bjelle om att besvara interpellationen den 26 mars 1992.

Stockholm den 2 mars 1992

Bo Lundgren

2 § Meddelande om svar på interpellationerna 1991/92:102 och 107

Från civilminister Inger Davidson (kds) hade inkommit följande skrivelse:

Till riksdagen

Interpellationerna 1991/92:102 och 107 kan tyvärr besvaras först den 19 mars, eftersom det har rått oklarhet om vilket statsråd som skall besvara dem.

Stockholm den 26 februari

Med vänlig hälsning

Inger Davidson

3 § Svar på frågorna 1991/92:428, 429 och 437 om västkustbanans utbyggnad

Anf. 1 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Ulla-Britt Åbark och Harry Staaf har frågat mig om jag delar min statssekreterares uppfattning i fråga om möjligheten att tidigarelägga utbyggnaden av västkustbanan.

Vidare har Carl Fredrik Graf frågat mig när regeringen avser att ta ställning till en tidigareläggning av västkustbanans utbyggnad.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Min statssekreterare Per Egon Johansson är för närvarande, i sin egenskap av ordförande i delegationen för infrastrukturinvesteringar, den som bereder frågan om västkustbanans utbyggnad. Delegationen har i sin tur utsett en förhandlingsman för att kartlägga förutsättningarna att med hjälp av regionens medverkan få till stånd en tidigare lagd och mer omfattande utbyggnad av västkustbanan. Resultatet av detta förhandlingsarbete har, enligt vad jag erfarit, hittills varit mycket begränsat.

Regeringen är mycket medveten om att västkustbanan är en central länk i det svenska järnvägssystemet, och det är bl.a. mot den bakgrunden som förhandlingarna med regionen har kommit till stånd. Det är dock min bestämda uppfattning att för att en mer fullständig utbyggnad skall kunna komma till stånd inom rimlig tid måste regeringen få regionens stöd i form av bidrag till investeringarna i banan, och jag delar således Per Egon Johanssons uppfattning i denna fråga. Samtidigt är det min förhoppning att en uppgörelse om en utbyggnad av västkustbanan skall kunna komma till stånd så snart som möjligt.

Anf. 2 ULLA-BRITT ÅBARK (s):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret, även om jag inte är speciellt nöjd med svaret.

Jag förstår att man måste bereda frågor, ta fram förslag på olika satsningar osv. Det viktigaste är väl ändå att det är regeringen som prioriterar. Det är regeringen som skall ta ställning till om man skall bygga ut västkustbanan eller någon annan led. Kommunikationsministern har inte svarat på min fråga. Jag vill ha ett svar på den.

Jag förstår nu också varför Per Egon Johansson talar om mer engagemang från regionen. Det handlar alltså om mera pengar från regionen.

Jag vill också ställa en fråga om linjen Stockholm–Sundsvall kontra västkustbanans utbyggnad. Västkustbanans utbyggnad har varit högprioriterad sedan ganska lång tid tillbaka. Såväl riksdag som regering har – bl.a. i samband med den trafikpolitiska propositionen och beslutet i riksdagen – uttalat att utbyggnad av västkustbanan till dubbelspår har högsta prioritet. Det har också lett till att en höjning av investeringsramen för banverket utgick bl.a. från kraven på utbyggnad av västkustbanan. SJ har vid flera tillfällen uttalat att en utbyggnad av västkustbanan är en förutsättning för att de planer, främst gällande godstrafiken, som SJ har skall kunna förverkligas.

De miljömässiga skälen är inte minst viktiga. Vi vet också att genom Halands län går en omfattande transittrafik på väg som bidrar till förorening och övergödning. Framför allt utsläppen av kväveoxider har skapat allvarliga problem för vårt län.

Regeringens målsättning om en halvering av kväveutsläppen förutsätter åtgärder inom detta trafikområde, främst överflyttning av tung trafik från landsväg till järnväg. Detta måste, kommunikationsministern, även för kommunikationsdepartementet vara en klar hänvisning och regel för att förbättra arbetet på västkustbanan.

Vi har också fått besked om att det skall byggas en tunnel, men jag återkommer till detta.

Anf. 3 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag ber också att få tacka statsrådet för svaret, även om jag kan konstatera att jag på min speciella fråga som gällde när regeringen avser att ta ställning inte har fått något besked i form av en tidsangivelse.

Statsrådet har dock lämnat ett viktigt, men förvånande, besked i svaret. Stomjärnvägsnätet är således numera en statskommunal angelägenhet. Det har tidigare ansetts vara en statlig angelägenhet. Det sägs i svaret att det är statsrådets bestämda uppfattning. Jag vill därför ställa en följdfråga: Är det regeringens uppfattning att stomjärnvägsnätet numera är en staskommunal angelägenhet?

Jag vill också haka på Ulla-Britt Åbarks fråga om prioriteringen. Det måste väl ändå vara så att det är regeringen som prioriterar vad som är viktigt ur nationell synvinkel och att man därefter bestämmer sig för att bygga ut infrastrukturen? Det kan inte vara så att bara för att man i en viss del av landet är beredd att betala bygger man ut där utan hänsyn till ett mera övergripande mål om en utbyggd infrastruktur.

Anf. 4 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag kan försäkra att regionens stöd för en utbyggnad av västkustbanan är mycket stort bland allmänheten. Det hoppas jag att kommunikationsministern är medveten om.

I svaret berörs en del av de problem som har skyttat fram. De här speciella förhandlingarna har tydligen gått i stå. I kommunikationsministerns svar kan man se litet av de skilda uppfattningarna. Det är helt klart att allmänheten här nere har uppfattningen att staten måste svara för det gods som transporteras på banan. Det finns en utrymmesbrist. Man kan inte transportera allt det gods som lämpligen borde gå med västkustbanan, eftersom den bara har ett enkelspår. Utbyggnaden till dubbelspår bör staten svara för.

Sedan kan man diskutera i vad mån kommunerna skall delta i kringkostnader för banan. Man hade då tänkt sig samordningsvinster på tre olika sätt. Det gällde finansiering från näringslivet, finansiering genom samordningsvinster och medel från kommunerna. Förhandlingarna har gått i stå. Såvitt jag förstår beror det på att förhandlaren har en alltför låst uppfattning. Jag tror att det vore värdefullt om han kunde få andra direktiv så att han kan nysta upp det här och snabbt komma till skott. Jag skulle vara tacksam om kommunikationsministern kunde medverka till det.

Anf. 5 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag tror att jag skall utnyttja tillfället till att ge en liten bakgrund till vad detta handlar om. De frågor som ställs är berättigade. Man kan fråga sig om stomjärnvägsnätet numera tillhör de statskommunala angelägenheterna.

Bakgrunden är att Hans Mattson har fått infrastrukturdelegationens uppdrag att undersöka möjligheterna till en samfinansiering av utbyggnaden av västkustbanan. Det är regeringen som prioriterar men ärendena bereds inom delegationen. Beredningsarbetet pågår, och regeringen har ännu inte

gjort sin slutgiltiga prioritering. Exakt när detta kan ske kan jag dess värre inte säga.

Hans Mattson rapporterade sitt uppdrag den 28 februari och konstaterade att det inte fanns någon större vilja från regionen att delta i finansieringen av banan. Han har sedan skrivit till kommunerna och redogjort för de slutsatser som han har rapporterat till delegationens ordförande.

Vad finns då i anslaget till västkustbanan? I banverkets ordinarie planering är västkustbanan den bana som har fått i särklass störst andel av de tillgängliga medlen. Den har fått 2 039 000 000 kr. av de totala 10 miljarderna. Därutöver har den förra regeringen fattat beslut om extra medel för byggande och tidigareläggning av tunneln genom Hallandsåsen. Trots detta kommer en stor del av banan, ca 50 %, fortfarande att vara enkelspårig vid sekelskiftet om inga ytterligare medel tillförs.

Det finns ett återstående behov. Frågan är då om det är en statskommunal angelägenhet eller inte att färdigställa hela västkustbanan i dubbelspårutförande. Det beräknas kosta 2–4 miljarder kronor. Det är vad debatten handlar om just nu. Även om vi skulle tillskjuta extra medel, kan banan vara helt klar i dubbelspårutförande först 1998.

Anf. 6 ULLA-BRITT ÅBARK (s):

Fru talman! Enligt uppgift säger statens förhandlare att landsting och kommuner bör bidra med omkring 300 milj.kr. Man kan då fråga sig hur långt förhandlingen har kommit i dag. Var skiljer mellan statens förhandlare och kommunerna? Vissa kommuner berörs inte så mycket av västkustbanan, som ju främst rör den statliga angelägenheten att transportera gods osv.

Kommunikationsministern sade att det kommer att kosta 2–4 miljarder och att det inte kommer att vara färdigt förrän tidigast 1998. Det vore en bra målsättning att det blir färdigt 1998, men det behövs också mer pengar till detta. Det är det vi efterlyser. Jag vill ha svar på frågan: Var ligger förhandlingsbudet i dag?

Anf. 7 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag vill fråga statsrådet vad som styr beredningen: Är det ett övergripande nationellt koncept för hur infrastrukturen skall byggas upp, eller är det vilka kommuner som är beredda att betala för en del av stomjärnvägsnätet i speciellt sin landsdel?

En annan viktig sak är om kommunerna skall bidra till järnvägsutbyggnaden. Då inställer sig genast nästa fråga, och det gäller trafikeringen. Det kan för vissa halländska kommuner innebära att man bidrar till att bygga ut järnvägen, men tågen kanske inte stannar i de kommunerna. Det är också ett problem att tackla. Hur ser kommunikationsministern på detta?

Anf. 8 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! Jag vill fortsätta där jag tidigare slutade, nämligen om finansieringen. På västkusten är irritationen ganska stor över att detta har gått i stå och att man inte kommer någon vart. Förut har man riktat det missnöjet mot den gamla regeringen. Men nu har vi fått en ny regeringen, och det har väckts nya förväntningar. Jag tycker att detta kunde vara ett lämpligt tillfälle

att nu försöka få fart på förhandlingarna. Jag tror att de skulle lossna om kommunerna ges ett koncept och får klart för sig vad de får ut av det hela. Det är inte bara fråga om att satsa pengar. Kommunerna vill få garantier för att de får en viss trafik om de satsar pengar. Om kommunikationsministern kunde medverka till att nysta upp detta vore det bra.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 9 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Det är naturligtvis frestande att börja bereda ärendet här i kammaren, men det går inte till riktigt på det sättet. Jag kan därför inte svara Ulla-Britt Åbark hur långt förhandlingarna har kommit i dag, och jag kan heller inte svara på andra detaljfrågor om detta.

Det jag kan göra är att se till att delegationen för infrastrukturinvesteringar fullföljer sitt mandat att ta fram ett beslutsunderlag för regeringen så att vi får det på vårt bord så fort som någonsin möjligt. Regeringen är mycket angelägen om att även detta projekt skall komma i gång så snart som någonsin möjligt.

Anf. 10 ULLA-BRITT ÅBARK (s):

Fru talman! Statssekreteraren har gått ut och sagt att det inte kan bli fråga om någon tidigareläggning när det gäller västkustbanan. Då måste, om jag har förstått det rätt, ärendet vara berett och klart. Annars skulle man inte gå ut med ett pressmeddelande och tala om detta, och kommunikationsministern har inte heller förnekat detta.

Jag vill därför återigen fråga: När kan beskedet komma? Kan det komma i samband med att man skall bygga den tunnel som det nu finns klartecken för? Det vore ganska bra om man fick en järnväg till den tunneln också så att man kan åka genom den.

Anf. 11 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag tycker nog att jag uppehåller mig vid principfrågor snarare än vid detaljfrågor när jag frågar vad som styr beredningen. Är det vilka kommuner som är beredda att betala, eller har regeringen ett koncept för hur infrastrukturen vad gäller järnvägen skall se ut?

Anf. 12 HARRY STAAF (kds):

Fru talman! Jag är tacksam för att kommunikationsministern har uppfattningen att arbetet skall komma i gång så fort som möjligt. År 1868 dömde en kunglig kommission ut möjligheterna att bygga en västkustbana. År 1886 var järnvägen mellan Halmstad och Varberg klar, och 1888 kunde man åka ända till Göteborg.

När banan en gång byggdes skedde det till en kostnad av 3 milj.kr. Då var det falkenbergarna som fick driva frågan. Nu hoppas jag att regeringen den här gången driver på så att dubbelspåret blir utbyggt.

Anf. 13 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Ulla-Britt Åbark frågade om förhandlingarna inte är slutförda med tanke på att statssekreteraren hade gått ut och sagt att de mer eller mindre har kört fast. Svaret på den frågan är att förhandlingarna pågår. Jag

uppfattade Ulla-Britt Åbarks inlägg som en del av de förhandlingarna. Jag har ju här företrädare för regionen samlade inför mig. Vi för en dialog om dessa frågor.

Jag tror ärligt talat, fru talman, att vi i den här frågan kommer att nå en lösning ganska snart. Det är min absoluta förhoppning. Regeringen har i det här fallet inte stängt någon dörr. Men den förväntar sig ett engagemang från regionen om man skall tidigarelägga så mycket som det här blir fråga om. Jag vill kanske inte direkt dra parallellen till ostkustbanan, men den regionen har visat ett betydligt större engagemang än vad som hittills har visats från regionen runt västkustbanan.

Carl Fredrik Graf frågade vilka kommuner som skall få del av utbyggnaden och om det var betalningsviljan som var avgörande. Svaret på detta är att stomjärnvägsnätet är en statlig angelägenhet. Men när det gäller att få en standard utöver detta, dvs. tidigareläggningar utöver de nationella ramarna, krävs det samfinansiering. Jag tror att vi kommer att se ännu fler sådana inslag i framtiden.

Anf. 14 ULLA-BRITT ÅBARK (s):

Fru talman! Det Harry Staaf sade när det gällde byggandet och utbyggnaden av västkustbanan gäller tydligen fortfarande i dag. Vi får kämpa för att få till stånd en utbyggnad, även om det han här talade om gällde 1868 och det nu är 1992.

Frågan om tunneln måste också komma upp i detta sammanhang. Det måste som jag ser det ske en samordning. Att bygga en tunnel utan att bygga spår eller väg kan inte vara rimligt. Det tror jag inte ens kommunikationsministern tycker.

Jag hade ytterligare en fråga som jag heller inte fick svar på. Det gäller dessa 300 milj.kr. Menar kommunikationsministern att vi har för dåligt engagemang utmed västkustbanan? Vi har drivit den här frågan så länge jag har varit här i riksdagen, och jag kom till riksdagen 1981. Frågan är ganska gammal, och vi har drivit den även under den föregående regeringens tid.

Anf. 15 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Statsrådet har nu gjort ett litet klarläggande, dvs. att stomjärnvägen är en statlig angelägenhet ända tills dess den skall tidigareläggas. Då blir den också en kommunal angelägenhet. Med risk för att verka litet tjatig vill jag ändå återkomma till min käpphäst: När det gäller en tidigareläggning är det inte några övergripande trafikpolitiska principer för hur järnvägsnätet skall vara uppbyggt som är styrande, utan det är finansieringen. Så tolkar jag det hela, och det förvånar mig litet grand.

Jag vill återkomma till en fråga jag tidigare ställde som gällde trafikeringsringen. Om kommunerna nu skall bidra med medel till järnvägsutbyggnaden, vilka garantier har i så fall kommunerna för att det sker en trafikering som också gynnar kommunerna? Kort sagt: Kommer tågen i så fall att stanna i de kommuner som har varit beredda att betala för detta? Då är vi återigen vid principfrågan om det skall vara en nationell, regional, lokal eller internationell järnväg. Detta är i högsta grad en regeringsfråga.

Anf. 16 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Låt mig börja med det sist sagda. Vilka tåg skall stanna? Det vore förmätet av mig att tala om det. Det finns en mängd olika tåg. Det finns lokala och kanske framför allt regionala tåg av pendeltågskaraktär som stannar mycket frekvent i varje kommun. Vi har Intercity-tåg som också stannar ganska frekvent. Vi kommer att ha snabbtåg som antagligen inte kommer att stanna så frekvent, eftersom de då inte längre skulle vara snabbtåg. Vi har godståg osv. Jag tror att det kommer att bli ett varierat utbud av spårburen kommunikation på den här banan. Det kommer att stanna olika typer av tåg i de olika kommunerna. Men vi får faktiskt vänta med att ge mer detaljerade svar om vilka tåg det blir.

Ulla-Britt Åbark frågar en gång till om de 300 miljonerna. Jag kan bara säga att jag inte kan gå in på detaljer i förhandlingen när det gäller ekonomiska och andra förutsättningar. Jag förväntar mig att vi skall få fram ett material på regeringens bord för att kunna ta ställning till detta och få i gång utbyggnaden av västkustbanan så fort som det någonsin är möjligt.

Anf. 17 ULLA-BRITT ÅBARK (s):

Fru talman! Jag tror i och för sig att vi inte kommer längre, men jag vill ställa en sista fråga till kommunikationsministern. När förväntas vi fatta detta beslut i riksdagen? När förväntas regeringen fatta beslut om prioriteringen av västkustbanan?

Anf. 18 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag har faktiskt svarat på den frågan redan tidigare och sagt att jag inte kan ange den exakta tidpunkten för detta här i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1991/92:442 om vägprojekt i Örebro län

Anf. 19 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Hans Karlsson har frågat mig om Örebro län kommer att omfattas av de tidigareläggningar som planeras för vissa vägobjekt.

Bakgrunden till frågan är att Örebro län har ett mycket besvärligt sysselsättningsläge genom att arbetslösheten är avsevärt högre än riksgenomsnittet.

Regeringen bereder för närvarande frågan om tidigareläggning av väg- och järnvägsprojekt i syfte att förbättra sysselsättningsläget i landet. I det underlag som regeringen har tillgång till finns ett flertal olika objekt i skilda delar av landet att välja bland.

Beslut i frågan planeras att fattas på torsdagens regeringssammanträde.

Jag kan därför i dag inte ange vilka vägprojekt som kan bli aktuella att tidigarelägga eller vilka län som kommer att omfattas av tidigareläggningar.

Anf. 20 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret, även om jag inte är helt nöjd. Jag hade hoppats på ett mer konkret svar. Jag hoppas att sysselsättningsmässiga skäl kommer att vara utgångspunkten för den beredning som kommunikationsministern hänvisar till.

Länsarbetsnämnden i Örebro län bedömer att arbetslösheten kommer att stiga till ca 5,8 % under sommaren, för att sedan stabilisera sig vid 5,5 % under hösten, och att efterfrågan på arbetsmarknaden kommer att vara mycket svag. Det är flera olika faktorer som medverkar till detta, bl.a. den negativa utvecklingen inom försvarsindustrin, den kraftiga nedgången inom bygg- och anläggningssektorn och den svaga sysselsättningen inom industri-, transport- och tjänstesektorn.

Länsarbetsnämnden ser ingen ljusning förrän tidigast hösten 1993. Därför hoppas jag att dessa projekt finns med när regeringen fattar sitt beslut på torsdag. Det måste väl vara så, kommunikationsministern, att sysselsättningsaspekten har ett avgörande inflytande när dessa beslut fattas?

Anf. 21 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Sysselsättningsaspekten har naturligtvis en stor betydelse när man fattar dessa beslut. Jag vill ändå varna för att det finns en övertro på att infrastrukturinvesteringar kan göra något grundläggande åt den akuta sysselsättningskris som vårt land för närvarande är inne i.

Det är nämligen så, som Hans Karlsson säkert vet, att varje årsarbetstillfälle när det gäller väginvesteringar kostar 1 milj.kr. per manår. Investeringar i järnväg kostar 1,3 milj.kr. per år. Här kan vi ganska lätt räkna ut att om vi skall börja beta av så att det syns i procentsatserna i t.ex. Örebro län, måste enorma belopp sättas in. Då måste vi börja en projektering av en helt annan dignitet än den som finns framme i dag. Vi får inte någon stor effekt på sysselsättningstalen i nutid.

Fru talman! Tanken är att investeringarna i infrastruktur skall ge huvudparten av sina sysselsättningseffekter när anläggningsarbetena är avslutade. De skall stärka konkurrenskraften för de svenska arbetsplatserna, minska det avståndshandikapp som vi har gentemot våra viktigaste marknader, osv. Visst är den här kortsiktiga, det jag vill kalla den akuta, hjälpen viktig. Men vi på kommunikationsdepartementet sysslar i första hand med friskvård så att vi kan stärka sysselsättningen framöver och få ett konkurrenskraftigt svenskt näringsliv.

Utgångspunkten är sysselsättningsaspekterna, men inte enbart dessa. Om det vore så skulle kanske inte Örebro län hamna högst upp på den listan. Vi får väga in en mängd olika aspekter i detta sammanhang, men den akuta sysselsättningssituationen är också en viktig sådan aspekt.

Anf. 22 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag är väl medveten om att det inte får några avgörande effekter på det akuta sysselsättningsläget, men om man sätter i gång vägprojekt kommer det att få ringar-på-vattnet-effekter i form av en mer hoppfull inställning till framtiden. Det kommer dessutom att direkt ge ett antal människor jobb. Därför bedömer jag detta som mycket angeläget. Men jag är

också väl medveten om att vi kommer att kunna läsa av de verkliga effekterna av dessa satsningar längre fram.

Det är särskilt angeläget att signaler om vilka objekt som kan komma till stånd kommer snabbt. Därigenom kan man förbättra den situation som vi har på arbetsmarknaden. Vi kan också dra nytta av att priserna på olika former av anläggningsarbeten faktiskt har sjunkit under den senaste tiden. Därmed kan vi få mer för pengarna.

Anf. 23 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Då känns det skönt att säga till Hans Karlsson och andra att dessa signaler kommer mycket snabbt. De kommer, som jag sade redan i mitt svar, om två dagar, på torsdag.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1991/92:427 om reningsanläggningar som bundet bistånd till de baltiska staterna

Anf. 24 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Bertil Danielsson har frågat statsrådet Alf Svensson om reningsanläggningar som bundet bistånd till de baltiska staterna. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Sverige är naturligtvis mycket intresserat av att Baltikum får bättre reningsanläggningar. Hittills har de svenska insatserna främst kommit att koncentreras på vattenrening.

Sverige kan emellertid inte med de medel som står till förfogande i dag ensamt finansiera uppbyggnad eller ombyggnad av reningsverk i Baltikum. Vi talar om mycket stora belopp för insatser av detta slag. Vad vi däremot *kan* göra, och faktiskt *gör*, är att vi lägger grunden för framtida multilaterala insatser genom att finansiera förstudier för projektering och ombyggnad av reningsverk. Sverige har hittills finansierat fyra förstudier för reningsverk i Kuressare, Hapsalu och Valga i Estland samt Kaunas i Litauen. Vi arbetar också aktivt med att hjälpa balterna att hitta lämpliga finansiärer för dessa omfattande projekt. EBRD, Europeiska utvecklingsbanken, är ett exempel på en lämplig finansiär, och Sverige har ett mycket gott samarbete med banken.

De baltiska staterna har alldeles nyligen blivit medlemmar i EBRD. Detta innebär att utlåning kan inledas så snart lämpliga projekt och investeringar identifierats och bedömts.

Vid Ronnebykonferensen beslöts att ett åtgärdsprogram för att återställa Östersjöns ekologiska balans skulle tas fram. En särskild grupp inom ramen för Helsingforskommissionen utarbetar för närvarande ett förslag som skall redovisas inför en miljöministerkonferens i april i år. Sverige har deltagit i finansieringen av detta arbete. Åtgärder beräknas kunna börja att genomföras under 1993.

Det samnordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO, som grundades

1990, har redan beviljat finansiering för ett antal projekt i Östersjöområdet avseende bl.a. miljöutrustning. Det finns goda förutsättningar för att man skall kunna komma i gång med projekt i Baltikum i år.

Nordiska investeringsbanken, NIB, och EBRD kommer att få en nyckelroll i det föreslagna nya Baltiska investeringsprogrammet, BIP, om sammanlagt 800 milj.kr. kronor som i dagarna beslutas av Nordiska ministerrådet. Programmet är avsett att främja investeringar i Baltikum.

Vi är övertygade om att svenska företag kommer att ha stora chanser att hävda sig i den internationella konkurrensen vid genomförandet av dessa multilaterala insatser i Baltikum.

Anf. 25 BERTIL DANIELSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är ju väl känd, nämligen att i Baltikum saknar man i många fall reningsanläggningar över huvud taget. Man har en svag ekonomi och kan inte själv klara problemen, medan vi i Sverige har en högtstående teknologi och ett stort kunnande samt dessutom ledig kapacitet för den här typen av arbete. Fördelarna med svenska insatser skulle vara dels att det blir någonting gjort i Baltikum tidigare, dels att man kunde få jobb i gång såväl i Baltikum som i Sverige.

Men av svaret förstår jag att utrikesministern menar att det rör sig om så stora projekt att Sverige inte ensamt kan påta sig ansvaret. Nej, det är inte heller min mening att så skall ske. Det finns faktiskt anläggningar, tätorter och industrier som är av mindre omfattning än vad interpellationssvaret kan ge intryck av, där vi skulle kunna tänka oss att även mindre svenska företag hade en möjlighet att verka. Jag är rädd för att om man går genom de aktuella och i och för sig förträffliga organen kan det bli så stora projekt att de mindre och medelstora svenska företagen har väldigt svårt att hävda sig i den konkurrens som kanske uppkommer.

Jag vill dock notera att mycket är på gång, och det är glädjande att verksamheten efter hand kommer att accelerera. Men jag tror att vi skulle vinna ökad snabbhet om vi tillät svenska företag att ganska snart – låt mig säga omgående – ta sig an vissa mycket specifika och begränsade mindre arbeten. Då skulle vi få ett snabbt resultat.

Anf. 26 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Säkert ligger det en hel del i detta att just de mindre och medelstora företagen har en chans att komma i gång snabbt. Jag vill gärna hänvisa till de beslut som fattades i Nordiska ministerrådet om de investeringsbanker som skall komma till stånd och som sätts upp i de tre baltiska länderna. Både Nordiska investeringsbanken och Europeiska utvecklingsbanken kommer liksom att få särskilda fönster, och syftet är att särskilt arbeta med mindre och medelstora företag. Man skall hjälpa de mindre och medelstora företagen att komma i gång i Baltikum, men jag undrar om det inte också kan finnas möjlighet till en sorts joint venture, en samverkan. Detta tror jag skulle vara av värde också i detta sammanhang.

Anf. 27 BERTIL DANIELSSON (m):

Fru talman! Jag tar detta till intäkt för att man inte glömmer bort de mindre och medelstora företagen i Sverige som är kunniga på det här området och att man hanterar frågorna på ett öppet och flexibelt sätt, så att man inte låser sig i stora strukturer som möjligen kan både försena och förhindra en bra lösning av frågorna. Jag noterar att utrikesministern har en positiv inställning till denna typ av verksamhet, och jag utgår från att man inte glömmer bort de företag i vårt land som är kunniga.

Prot. 1991/92:73

10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 28 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag vill bara påpeka att det faktum att vi i Sverige finansierar så pass många förstudier och så pass mycket rådgivning gör att det byggs upp en betydande kompetens här hemma, vilket ju även kan ge de svenska företagen ett försteg.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på frågorna 1991/92:394 och 451 om ursprungsmärkning av livsmedel

Anf. 29 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Sigrid Bolkeus har frågat mig om jag är beredd att verka för att lagen ändras så att konsumenterna får korrekt information och därmed valfrihet att välja svenskt eller importerat kött i beredda livsmedel. Annika Åhnberg har frågat civilministern vilka åtgärder regeringen avser vidta för att tillgodose konsumenternas krav på korrekt information om livsmedel. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Jag besvarar de här två frågorna i ett sammanhang.

Enligt livsmedelsförordningen får livsmedelsverket föreskriva att färdigförpackat livsmedel skall märkas med uppgift om det land där livsmedlet är producerat, s.k. ursprungsland. Med stöd av detta bemyndigande har livsmedelsverket i sin kungörelse med allmänna tillämpningsföreskrifter och allmänna råd föreskrivit att produktionslandet, dvs. ursprungslandet, skall framgå på färdigförpackade livsmedel. I fråga om beredda livsmedel menas enligt bestämmelsen med produktionsland det land där beredningen utförts. Enligt de allmänna råden till bestämmelsen menas med beredning tillagning, blandning, värmebehandling och liknande behandling av livsmedlet samt malning av köttfärs. Styckning, skivning och delning i bitar är däremot inte att anse som beredning. Bestämmelsen avser således livsmedlet och inte de råvaror eller beståndsdelar i övrigt som ingår i det.

Kontrollen av livsmedel som importeras till Sverige är omfattande, t.ex. kontrolleras kött som importeras till Sverige med avseende på förekomst av rester av hormoner och andra läkemedel. Vetskapen om Sveriges hållning mot dessa ämnen torde i sig minska risken att vi nås av produkter med sådana ämnen. Jag vill också påpeka att användning av hormoner är förbjuden

inom EG och att karenstider för användning av läkemedel finns. Vidare har EG-länderna kontrollprogram för att kontrollera förekomsten av dessa ämnen. Slutligen har livsmedelsverket 1989 fått i uppdrag att träffa överenskommelser avseende garantier för att tillväxthormoner inte har använts i produktionen av det kött som exporteras till Sverige. Sådana avtal har träffats med USA, Australien och Nya Zeeland. Motsvarande krav har även meddelats övriga länder som exporterar kött till Sverige.

Naturligtvis är det viktigt att de konsumenter som så önskar skall ha möjlighet att på enklast möjliga vis få reda på varifrån råvaror i beredda livsmedel är importerade. Detta är i grunden en fråga om att konsumenternas krav på utförlig information i första hand bör tillmötesgå av producenterna och av butikerna. Livsmedelslagstiftningen ställer dock upp vissa minimikrav för märkningen. Dessa krav måste naturligtvis överensstämma med de internationella åtaganden Sverige har gjort och kommer att göra. Jag syftar här främst på det förestående EES-avtalet, där EFTA-länderna bl.a. åtar sig att anpassa sina märkningsregler till EG:s. Mot denna bakgrund är det inte möjligt att föreskriva att ett berett livsmedel skall märkas med uppgift om varifrån de ingående råvarorna ursprungligen kommer. Jag anser dock att det krav på korrekt märkning som framförs av många konsumenter och i de här frågorna är berättigat. Det är därför enligt min mening lämpligt att föreskrifterna förtydligas så att begreppet ursprungsland förbehålls det land varifrån råvaran kommer, medan man för beredda produkter använder sig av beteckningen beredningsland. De andra möjligheter som finns att förbättra den s.k. ursprungsmärkningen håller för närvarande på att utredas inom departementet, och jag avser att vidta de åtgärder som är möjliga för att uppnå en förbättring på detta område.

Anf. 30 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern.

Först några kommentarer till det långa svaret. Där står att det är en omfattande kontroll av kött. Det är faktiskt så att det rör sig om stickprov som inte är särskilt tillförlitliga, enligt vad jag har fått uppgift om.

Användning av hormoner är förbjuden inom EG, heter det vidare. Ja, det förekommer en omfattande svart marknad – det tillstår även livsmedelsverket. Men av svaret drar jag slutsatsen att jordbruksministern anser att krav på ursprungsmärkning är ett handelshinder. Det beskedet har jag också fått från livsmedelsverket, som ligger bakom lagen. Detta är någonting som jag inte kan förstå. Det är ju inte fråga om att minska eller förbjuda någon import av kött, och ingen kräver heller en hundra procentig kontroll, så att det inte är kött från hormonuppfödda djur och kött innehållande antibiotika och beta-blockerare som kommer in i Sverige. Det vore en utopi, och ett handelshinder blir det ju när en vara diskrimineras. Så länge alla varor behandlas lika kan inget hinder uppstå.

Valfrihet är den grundläggande principen inom EG-marknaden, och vilken valfrihet har jag som konsument när köttfärspaketet och kasslern i den svenska butiken är svenskmärkta och inte ens butikspersonalen vet om köttet ursprungligen kommer från t.ex. Belgien eller Polen? Jag tycker att det finns anledning för jordbruksministern att lyssna på de 1 500 personer som

nu har skrivit om en lagändring. Valfrihet kan inte vara att jag som konsument inte vet vad jag köper.

När det gäller EG kan vi mycket väl i EG-förhandlingar hävda att vi skall behålla ursprungsmärkningen, och skulle det gå så långt som till en prövning i EG-domstolen kan vi stödja oss på Romfördraget.

Någonting som också är intressant är hur den svenske djurproducenten skall kunna konkurrera när kraven här är så mycket hårdare och om det beredda köttet ser svenskt ut. Hur skall den svenske bonden klara sig?

Anf. 31 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret – väluppfostad som jag är – men särskilt nöjd är jag naturligtvis inte.

Vi har diskuterat den här frågan många gånger tidigare, och när jordbruksministern ännu var ledamot av riksdagen och ordförande i riksdagens jordbruksutskott hade han märkligt nog en helt annan uppfattning om vad som borde gälla. Han delade då den uppfattning som jag och många andra har, dvs. att konsumenterna har rätt att få en tillförlitlig ursprungsmärkning. Nu, när jordbruksministern borde ha större möjlighet att verka för det kravet, tycks intresset ha avtagit, och det beklagar jag.

Jag delar inte uppfattningen att kontrollen av importerade livsmedel är god när det gäller kött. Importen till Sverige har traditionellt gällt framför allt frukt och grönsaker, och fortfarande utgör importerat kött en mycket liten del av den svenska livsmedelskontrollen.

Sedan säger jordbruksministern att vi inte kan hävda de här kraven därför att vi nu närmar oss EG och måste anpassa oss till de regler som gäller där. Jag skulle gärna vilja veta om Sverige i förhandlingarna aktivt har krävt att få behålla ursprungsmärkningen. Det är självklart att den frågan inte är så intressant inom EG-blocket, där länderna sinsemellan inte har så olika regler. Men för oss, som på många punkter har avvikande regler, är det ett mycket stort konsument- men också producentintresse att kunna fortsätta att hävda de kvalitetskrav som vi har haft i Sverige.

Jag skulle vilja ha en redovisning svart på vitt: Har man över huvud taget från Sveriges sida försökt hävda de här kraven? Jag betvivlar det. Jag anser att det här är ett krav som Sverige måste ställa. Jag är övertygad om att konsumenterna i Sverige kommer att gå vidare och ställa krav på livsmedelshandeln, men konsumenterna är tyvärr ibland en svag part och behöver stöd av lagstiftning och regelverk. Det är ynkligt att de inte får det stödet av Sveriges regering.

Anf. 32 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Först vill jag ta upp den fråga som båda frågeställarna aktualiserar, nämligen kontrollen av importerat kött. När det gäller importerade livsmedel har livsmedelsverket fått bättre ekonomiska möjligheter efter den 1 januari 1991, men det finns bekymmer, framför allt med analysmetoderna. Det är svårt att spåra rests substanser i kött, och det pågår ett arbete med att utveckla det.

Jag är något förvånad över att frågeställarna inte bättre noterar vad jag säger i slutet av mitt svar. Jag använder en stor del av svaret åt att försöka

reda ut hur det förhåller sig, men jag säger avslutningsvis att den nuvarande bestämmelsen om att ursprungsland och beredningsland skall vara samma sak är orimlig och att jag avser att få till stånd en ändring. Vi undersöker också i departementet hur man kan gå vidare med ursprungsmärkningen, för att just ge konsumenterna den trygghet och även den valfrihet som båda frågeställarna efterlyser.

De regler som kan bli aktuella vid ett EES-avtal är framförhandlade sedan en tid tillbaka, och huvuddelen innan jag hade ansvaret för departementet. Dessa regler kommer att överföras också i EG-sammanhang, och jag vill gärna understryka att jag inte har någonting emot att i den mån det är möjligt aktualisera frågan om ursprungsmärkning på nytt, utan jag vill tvärtom ta upp och driva den.

Anf. 33 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för beskedet att han är beredd att på nytt ta upp den här frågan, och jag skall nogsamman komma ihåg detta och eventuellt vid tillfälle påminna honom om det.

Jag hade naturligtvis noterat att jordbruksministern i slutet av sitt svar angav nödlösningen att man åtminstone borde kunna skilja på beredningsland och ursprungsland. Den lösningen är bättre än ingenting, men ännu bättre vore klara och tydliga regler, som angav ursprungsland.

Varje människa som försöker sätta sig in i de här reglerna tar sig för pannan – det är fullkomligt vansinnigt. Vad är beredda livsmedel? Om man skär och hackar köttet och blandar det med grönsaker i en förpackning har man inte berett det. Om man håller på litet salt och peppar och mal köttet har man berett det. Också för handeln är det svårt att reda ut vad som avses med beredda och icke beredda livsmedel.

Jag skulle gärna vilja framföra att det oklara besked som vi i dag har fått är någonting som konsumenterna i Sverige inte kommer att låta sig nöja med. Att konsumenterna får gehör för sina krav är egentligen en förutsättning för en ökad internationalisering på det här området.

Anf. 34 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Först vill jag tacka jordbruksministern för förtydligandet av det som var litet oklart. Jag fick inte svar på frågan hur de svenska köttproducenterna skall kunna konkurrera, när det står på allting att det är svenskt.

Anf. 35 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! För att börja där Sigrid Bolkéus slutar, vill jag gärna understryka att märkningen bygger på att det inte skall stå på allting att det är svenskt. Det skall stå svenskt på det som är svenskt och någonting annat på det som inte är svenskt. Detta att man för närvarande jämnställer beredningsland med ursprungsland är en fråga som jag har blivit uppmärksam på på relativt sent men som jag omedelbart har tagit itu med. Vi förbereder alltså en ändring där. Jag tror att kvaliteten på livsmedel är ett konkurrensmedel, såväl i Sverige som i omvärlden, och det blir mycket intressant i samband med ökad internationell handel.

Jag vill också understryka att konsumenten alltid har en egen roll att spela

på marknaden i förhållande till handel och till producent, och det går där att kräva aktivitet, inte bara genom lagstiftning. Det innebär inte att jag drar mig undan behovet av lagstiftning – tvärtom är jag beredd, som jag har sagt tidigare, att föreslå åtgärder. Jag bedömer inte detta som en nödlösning, som Annika Åhnberg säger, utan det är en klar skärpning av de bestämmelser som vi har om vi skiljer på beredningsland och ursprungsland.

Anf. 36 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! I dag står det på köttfärsen att den är mald och packad i en viss butik, men jag kan inte se varifrån köttet kommer, och ingen i butiken kan heller ge besked om det.

Visst skall konsumenterna spela en egen roll. Vi skall ta reda på vad det innebär, men vi måste få klara besked.

Jag frågade om den svenske lantbrukarens konkurrensmöjligheter därför att jag hade ställt samma fråga till livsmedelsverket, som sade att svenska producenter får göra bättre reklam för sina varor. Jag tycker inte att de har samma spelregler.

Anf. 37 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Det är förmodligen inte jordbruksministern som handlar köttfärsen i familjen Olsson, för annars skulle han veta att det inte är så oerhört lätt för konsumenten att spela sin roll, särskilt inte när regelverket rent ut lurar en. Hur skall konsumenten kunna spela sin roll när han går in i en livsmedelsaffär och vill handla svenska produkter, därför att han kanske har varit med i decennier och aktivt drivit fram de höga kraven på minskad miljöpåverkan, på en bättre djurhållning, på hög kvalitet osv. i livsmedelsförädlingen? Hur skall man kunna spela sin roll som konsument när man faktiskt rent ut sagt blir lurad av gällande regelverk?

Jag antar att vi för dagen får nöja oss med jordbruksministerns besked att det i framtiden åtminstone inte skall stå Sverige angivet som ursprungsland när råvaran uppenbarligen inte är från Sverige. Sverige skall då i vart fall anges som beredningsland.

Jag förmodar att vi får anledning att återkomma till den här diskussionen. Jag tror nämligen inte att konsumenterna nöjer sig med detta besked, även om det är ett steg i rätt riktning.

Anf. 38 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Avsikten var heller inte att konsumenterna skulle nöja sig med ett besked i en frågestund i riksdagen. Den här processen fortsätter, och vi har tagit tag i den. Jag hade gärna hoppats att åtminstone Annika Åhnberg, som i flera år har deltagit i samma utskott som jag och som där har varit med vid behandlingen av sådan här frågor, litade på att jag, när jag säger att jag tänker ändra på detta, också har för avsikt att göra det.

Det kan emellertid inte skada att för fjärde gången säga till dem som har frågat och till kammarens protokoll att det, om jag får igenom min vilja, i framtiden inte skall vara möjligt att ange beredningslandet som ursprungsland. Beredningslandet är nämligen inte detsamma som ursprungslandet.

Anf. 39 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis bara säga att jordbruksministrernas förtroende för regeringslöften är ganska nyvunnet; jag kan inte påminna mig att det var lika stort tidigare.

Självfallet är jag ändå tacksam för detta löfte, och jag tror att många konsumenter med mig är tacksamma för det. Naturligtvis kommer vi också att nogsamt bevaka att löftet infrias i praktiken och att detta sker snabbt.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1991/92:426 om biologisk riskforskning

Anf. 40 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att forskningen vid enheten för experimentell patologi och riskforskning vid Sveriges lantbruksuniversitet skall kunna fortsätta.

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att lantbruksuniversitetet skall spara 30 milj.kr. nästa budgetår. Lantbruksuniversitetet har som ett led i sitt budgetarbete beslutat att avveckla enheten för experimentell patologi och riskforskning.

Verksamheten inom denna enhet överfördes år 1986 till lantbruksuniversitetet från Stockholms universitet. Den inordnades år 1987 i institutionen för patologi vid den veterinärmedicinska fakulteten. Verksamheten vid enheten utvärderades år 1991 av professor Gunnar Ahnström, Stockholms universitet, och professor Jan Pontén, Uppsala universitet. Utvärderarna ansåg att forskningen som bedrivs vid enheten är isolerad, att den vetenskapliga aktiviteten är låg och att verksamheten inte i längden kommer att kunna bli internationellt slagkraftig. Utvärderarnas rapport har ingått i underlaget för det beslut om enhetens avveckling som styrelsen för lantbruksuniversitetet fattade den 3 februari 1992.

I samband med flyttningen av enheten till lantbruksuniversitetet anvisade statens strålskyddsinstitut ett engångsbelopp på ca 8,5 milj.kr. till forskning om joniserande strålningens sena effekter. Den forskning som finansieras med dessa medel beräknas kunna pågå ytterligare ett par år. Forskningsprojekt som finansieras av externa medel berörs inte av avvecklingen.

Inte minst i dagens läge är det viktigt att verksamheter fortlöpande omprövas. Detta gäller även forskningen. Lantbruksuniversitetet beslutar självt om hur besparingar skall göras. Varken riksdagen eller regeringen detaljstyr lantbruksuniversitetets resursanvändning eller lokaliseringen av verksamheterna. Detta har också nyligen slagits fast av riksdagen.

Anf. 41 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som gör mig ännu mer oroad.

Inte heller jag tycker att vi i riksdagen skall detaljstyra forskningen, men vi skall åtminstone ta ställning till om vi tycker att forskningen är värdefull och om den behövs fortsättningsvis. Jag trodde att Karl Erik Olsson ställde

upp på det. Om vi, som vi har gjort i det här landet, har satsat på kärnkraft, har vi enligt min uppfattning också en skyldighet att bedriva grundforskning kring lågdoseffekter.

Jag hörde nyligen på radion att en engelsk forskare, som tidigare inte trodde att lågdoseffekter påverkade exempelvis gener, nu har kommit till en annan slutsats och omvärderat tidigare forskningsresultat. Det finns alltså en mycket stor osäkerhet kring den här typen av forskning.

Jag menar därför att det är viktigt att vi kan fortsätta med den här typen av forskning i Sverige och att vi har en skyldighet att göra det. Tycker inte statsrådet det?

Anf. 42 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Den forskning som har anvisats särskilda medel av statens strålskyddsinstitut avbryts inte i och med detta. Det som naturligtvis bekymrar mig är den kommentar som vi och universitetet har fått om att den här enheten inte har lyckats särskilt bra och att den kanske därför inte fyllde sin funktion. Ur den synpunkten kan jag ha förståelse för universitetets beslut.

Debatten om vilken forskning som behövs och som skall finnas, skall naturligtvis bl.a. också drivas av riksdagen, och givetvis måste regering, myndigheter och universitet lyssna på vad riksdagen säger i dessa sammanhang.

Anf. 43 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Omkring år 1985 fördes den här debatten. Denna enhet, som då var kopplad till Stockholms universitet, hotades också vid det tillfället av nedläggning. Riksdagen uttalade då att det var mycket värdefullt att denna forskning kunde fortsätta och att kontinuiteten inte skulle brytas. Sverige har också i detta sammanhang deltagit i ett internationellt samarbete, och internationellt är man förvånad över att vi i Sverige funderar på att lägga ned den här typen av grundforskning. Det är därför högst angeläget att forskningen kan fortsätta.

Det gläder mig att statsrådet ändå menar att det är viktigt att vi tar upp den här frågan, och jag uppfattar hans uttalande som ett visst stöd för den här typen av forskning. Men det är en sak att bedriva verksamheten i forskningsprojekt, och det är en annan sak att ha en enhet som kontinuerligt kan hålla på med den här typen av forskning. Det är det som är viktigt, så att man inte avbryter kontinuiteten.

Jag är vidare inte säker på att utvärderarna menade att man borde lägga ned hela verksamheten. Det är möjligt att verksamheten är udda även inom ramen för lantbruksuniversitetet och att den borde ske på ett annat ställe, men då måste man i regeringen ta upp hur den här typen av forskning skall bedrivas och var det skall ske.

Anf. 44 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Låt mig ytterligare klargöra historieskrivningen. I budgetpropositionen 1985/86 föreslog den dåvarande utbildningsministern att den här verksamheten inte skulle fortsätta, men den dåvarande oppositionen i riksdagen ville någonting annat, och därefter hände det som jag tidigare har relaterat. Debatten har alltså förts tidigare, och debatten kanske fortsätter.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Jag har för närvarande ingen avsikt att vidta någon åtgärd med anledning av universitetets beslut i den här frågan.

Anf. 45 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Regeringen kommer alltså inte att ta upp frågan om vi skall ha en sådan här enhet? Risken är ju att det blir väldigt svårt att få en kontinuitet om man avbryter verksamheten nu. Det är bättre att låta verksamheten fortsätta och att ta ställning till hur man skall organisera den.

Som jag sade tidigare tycker jag att vi har en skyldighet att ta reda på vad kärnkraften får för effekter på befolkningen, när vi nu har satt i gång den. Detta är inte minst viktigt med tanke på de kärnkraftverk som finns runt omkring oss i Östeuropa och på andra sidan Östersjön, vilka verkligen utsätter det svenska folket för risker. Därför är det just i dag desto mer anmärkningsvärt att man skall lägga ned den här typen av grundforskning. Det kommer ju nu forskningsresultat som tyder på att även lågdosstrålning har effekt på människan.

Anf. 46 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag kan känna sympati för de tankegångar som Ingela Mårtensson här tar upp. Det råder inget tvivel om det. Däremot kan jag inte i dagsläget se att universitetet har gjort något fel. Tvärtom har man följt ett råd när det gäller den här enheten. Tills vidare får det vara så.

Anf. 47 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Det är en sak att man i en budgetdiskussion anser att en enhet kanske är litet udda inom den veterinärmedicinska fakulteten, men det innebär ju inte att man säger att man inte alls behöver den här typen av grundforskning. Någon måste ju ta ansvar för om vi skall ha den här typen av grundforskning, och jag menar att det är regeringens sak.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:453 om avhorning av kalvar

Anf. 48 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att klarlägga vilka regler som skall gälla vid avhorning av kalvar.

Enligt 11 § djurskyddslagen (1988:534) skall för operativa ingrepp en veterinär anlitas. I 25 § djurskyddsförordningen (1988:539) anges vissa undantag från den huvudregeln. I tidigare gällande lydelse av djurskyddsförordningen angavs bl.a. att avhorning av nötkreatur fick vidtas utan att veterinär anlitas, under förutsättning att avhorningen skedde innan djuret uppnått en månads ålder.

Sedan den 1 januari i år krävs dock att veterinär anlitas vid avhorning av kalvar. Ändringen i djurskyddsförordningen syftade till att säkerställa att av-

horning i fortsättningen alltid sker under bedövning, vilket förutsätter anlitande av veterinär.

I förarbetena till djurskyddslagen anges att kravet på att veterinär anlitas för operativa ingrepp i princip innebär att veterinären själv skall verkställa ingreppet. Gäller det annan behandling kan det däremot ibland vara tillräckligt att veterinären lämnar anvisningar till någon annan rörande behandlingens utförande.

När det gäller avhorning är emellertid det för djurskyddet väsentliga inte vem som utför ingreppet utan att detta sker under bedövning, vilket kräver att en veterinär har ansvar för ingreppet. Det är den bedömningen som utgör grund för regeringens beslut att ändra djurskyddsförordningen så att det numera krävs veterinär medverkan vid avhorning. Till grund för ändringen ligger då också uppfattningen att djurskyddslagstiftningen inte kan anses utgöra något hinder mot att en veterinär, som förskriver det bedövningsmedel som behövs för avhorningen, överlåter till någon annan att utföra ingreppet. I det enskilda fallet ankommer det givetvis på veterinären att själv pröva om en sådan delegering kan ske.

Regeringen har således inte för avsikt att vidta någon ytterligare åtgärd i denna fråga.

Anf. 49 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men inte heller denna gång är jag särskilt nöjd. Vad jordbruksministern säger är i klartext att det egentligen är hans och regeringens uppfattning att avhorning av kalvar inte är ett operativt ingrepp och att man inte behöver vara veterinär för att syssla med bedövning, men att – tyvärr – denna uppfattning inte överensstämmer med lagen och att man därför får försöka gå diverse slingervägar för att ta sig runt den. Det har man också verkligen gjort i det här fallet. Det svar som jordbruksministern gav är sannerligen inte klagörande, utan i stället oerhört förvirrande.

Frågan om avhorning av kalvar har också blivit föremål för en delvis ganska inflammerad debatt mellan två yrkesgrupper, djurskyddsteknikerna och veterinärerna. Jag lägger mig inte i den, utan min utgångspunkt är djurskyddsaspekten. Min ståndpunkt är också den att avhorning av kalvar inte står i överensstämmelse med djurskyddslagen. Den säger nämligen att vi skall hålla husdjur så, att de kan leva i enlighet med sitt naturliga beteende. Om djuren av naturen är utrustade med horn, borde det också vara rimligt att vi höll dem på ett sådant sätt att de kunde leva med sina horn.

Jag inser att man inte alltid kan undvika avhorning, men av det anförda följer att jag anser att man skall vara mycket restriktiv med avhorning. I praktiken ökar faktiskt avhorningen av kalvar, och det tyder på att det är något fel i djurhållningen. I stället för att närma sig en ökad uppfyllelse av lagen går man åt det andra hållet, och det är fel. Då kan jag inte tycka annat än att det är ytterst beklagligt att regeringen med detta beslut accepterar och befrämjar ett sådant beteende.

Lagen säger att avhorning av kalvar är att anse som ett operativt ingrepp, vilket förutsätter att veterinär skall medverka. Veterinären kan dock knappast medverka om han över huvud taget inte är närvarande. Regeringen gör

då den abrovinken att säga att med operativt ingrepp skall i det här fallet menas bara att ingreppet sker under bedövning. Det är ett helt orimligt sätt att tolka en lag, och det är inte acceptabelt.

Anf. 50 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Först en liten kommentar till den egentligen grundläggande frågan om nötkreatur skall avhörnats eller inte. De s.k. husdjuren, som inte helt lever sitt vilda liv, har fått inrätta sig i ett något annorlunda "samhälle" – låt mig kalla det så. Bl.a. annat är de mer hopträngda än om de levde helt vilt i det fria. Å andra sidan: om de levde fritt här i våra trakter, skulle de kanske inte må så väl som när de får husrum, ströbädd och sådant vintertid.

Med många djur tillsammans i lösdrift kan det uppstå ganska stora skador på djuren, om de inte avhörnats. Vilket som är lämpligast är en fråga som kan diskuteras mycket länge. Ofta är det nog med tanke på vad som händer när djuren blir äldre mer djurvänligt att avhörna kalvarna än att låta dem ha horn.

Det grundläggande är då naturligtvis att djuren inte skall utsättas för onödigt lidande i samband med avhörningen, och det är en punkt som tas upp i djurskyddslagen. Det är denna förbättring som nu har åstadkommit. Vem som skall göra ingreppet kan naturligtvis diskuteras mellan olika yrkesgrupper, men det viktiga är att veterinär anlitas. Det är nödvändigt för att få tillgång till bedövningsmedlet, som bara veterinär kan förskriva. Om ingreppet sedan görs av veterinären själv eller av någon som veterinären har förtroende för må i detta fall vara en fråga för den enskilde veterinären att avgöra.

Anf. 51 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Självfallet måste man ha en rätt pragmatisk hållning. Man måste t.ex. i praktiken ta ställning till om det är bättre att ha djuren i lösdrift och avhörna dem än att ha dem i trånga bås och inte avhörna dem. Men principen måste ändå vara att vi skall eftersträva en djurhållning som i allt högre grad uppfyller djurskyddslagens anda och mening. Det är väl t.ex. också därför som vi har beslutat att kalvar numera skall avhörnats under bedövning. Det är vi alla överens om, vilket inte har varit fallet från början.

Men om bedövningen av kalvarna är en sådan typ av behandling som kräver veterinärs närvaro, måste vi väl också ta nästa steg och se till att detta blir uppfyllt. Det finns exempel på att bedövningen inte faller ut rätt, utan djuret reagerar. Man behöver då ingripa på något sätt, vilket är svårt att göra när veterinären inte är närvarande. Det finns också exempel på att man kanske bränner för djupt när djuret är bedövat och inte kan visa någon reaktion.

Har vi sagt att det gäller ett smärtsamt ingrepp och att man därför måste bedöva, måste vi också ta nästa steg, nämligen att se till att bedövningen sker på ett acceptabelt sätt. Dessutom: Vill man ändra lagen, måste man göra det i den ordning som tillämpas i den här församlingen, inte genom att omdefiniera ord.

Anf. 52 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Annika Åhnberg påstår att det är nödvändigt att veterinär är närvarande när dessa ingrepp sker. Det är inte nödvändigt. I förarbetena an-

ges inte någonstans att anlåtande av veterinär betyder att veterinären skall vara närvarande. Det finns alltså ett utrymme för att hantera denna fråga precis så som regeringen har gjort. Jag tror att det är ett mycket praktiskt sätt att hantera den. Fram till årsskiftet var det faktiskt ofta så, att det här operativa ingreppet utfördes utan bedövning, av djurägarna själva. Det är nu slut på det, och det krävs en annan ordning. Jag tycker att det är ett stort steg i rätt riktning.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 53 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag delar inte regeringens uppfattning om hur lagen skall tolkas i det här avseendet, och det är många med mig som inte gör det. Jag vill bara ställa följande fråga: Kommer vi att kunna se fram emot nya omdefinitioner av begreppet operativt ingrepp? Kommer det att dyka upp andra företeelser där regeringen i begreppet lägger in något helt annat än vad det uppenbarligen täcker, något som möjliggör för helt nya grupper att göra operativa ingrepp?

Det rimliga är väl att man, om man anser att avhorning inte är operativt ingrepp och att bedövning inte kräver veterinärs närvaro, får komma tillbaka till riksdagen med ett förslag av den innebörden och försöka övertyga riksdagen och den allmänna opinionen om att man har rätt. Då kan vi få en allmän och bred diskussion. Då kan vi få se om allmänheten och den här församlingen delar regeringens uppfattning på den här punkten eller inte.

Anf. 54 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det står i bakgrunden till lagstiftningen att det när det gäller operativa ingrepp *i princip* inte bör få förekomma att annan än veterinär själv verkställer ingreppet. Orden "i princip" innebär att det finns ett visst utrymme att tänja. I det här fallet gäller det en mycket specifik åtgärd, som är klart definierad. Man vet hur den hanteras, och det har under många år varit normalt att djurskyddstekniker med utbildning på området, t.ex. anställda av husdjursföreningar, utför detta arbete. Om veterinär ställer sig bakom detta, måste denne bedöma att den person som får uppdraget har den erforderliga kompetensen. Det är en praktisk väg och en mer djurvänlig hantering än vad vi har varit vana vid tidigare.

Anf. 55 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Det är naturligtvis bra att vi är överens om det grundläggande syftet att få fram en mera djurvänlig hantering, men jag tycker ändå att det som jordbruksministern nu säger är rätt allvarligt. Han säger att lagen innehåller ett begrepp som det går att tänja på och dessutom att det är regeringens uppgift att göra det. Den uppfattning som regeringen har i denna fråga delas uppenbarligen inte av myndigheten på detta område, statens jordbruksverk.

Jag tycker att det finns all anledning att ordentligt utreda denna tolkningsfråga och att regeringen själv borde ta på sig ansvaret att se till att så sker. Detta är definitivt inte en fråga som vi kommer till slutet med genom denna debatt i dag, utan vi har all anledning att återkomma.

Anf. 56 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag noterar att Annika Åhnberg och jag är överens om den grundläggande inställningen, att det är djurskyddet som är det väsentliga, inte vem som utför en viss åtgärd. Det är därför som det också är möjligt att hantera det här på ett praktiskt sätt, precis som regeringen nu i sitt beslut har bestämt skall ske.

Anf. 57 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Av den grundläggande gemensamma inställningen att det är djurskyddet som är det väsentliga följer enligt min mening också den självklara slutledningen att det blir rätt viktigt vem som har att göra olika typer av ingrepp. Jag tror inte att vi kommer längre med diskussionen i dag, men den är definitivt inte avslutad med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1991/92:466 om konkurrens mellan producenter av mejeri- och charkuterivaror

Anf. 58 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Hadar Cars har frågat mig om vad regeringen avser att göra för att vi i Sverige skall få en fungerande konkurrens mellan producenter av mejeri- och charkuteriprodukter.

Ökad konkurrens står högt på dagordningen för regeringen. I regeringsförklaringen understryks att konkurrenspolitiken skall skärpas och att såväl offentlig som enskild maktkoncentration skall motarbetas.

Riksdagen fattade våren 1990 ett viktigt beslut om en reformering av den svenska livsmedelspolitiken. Detta beslut innebär ett avsevärt ökat inslag av marknadslösningar inom livsmedelssektorn genom intern avreglering. I riksdagsbeslutet understryks också den småskaliga livsmedelsindustrins betydelse för en fungerande konkurrens.

Effekterna av den livsmedelspolitiska reformen är hittills positiva. Bland annat har priserna på livsmedel under år 1991 i stort sett legat stilla, medan KPI totalt ökat med 8,1 %.

För att förhindra att näringen tar över de regleringar som riksdagen beslutade skulle avvecklas fattade riksdagen vidare våren 1991 beslut om en förstärkt konkurrenslagstiftning inom livsmedelssektorn. Denna lag skall vara i kraft tills en ny generell konkurrenslagstiftning träder i kraft. Regeringen kommer till hösten att förelägga riksdagen en proposition om en sådan ny förstärkt konkurrenslagstiftning.

I regeringsdeklarationen understryks att omställningen av jordbruket skall fullföljas och att syftet är att Sverige vid inträdet i EG skall ha en stark och konkurrenskraftig jordbruksnäring. Ett svenskt medlemskap i EG kommer också att innebära att den svenska livsmedelsindustrin utsätts för ökad konkurrens.

Den svenska regeringen arbetar också aktivt inom ramen för GATT för att genom ömsesidiga sänkningar av gränsskydd och interna stöd till jordbru-

ket få till stånd en ökad internationell handel med jordbruksråvaror och livsmedel. För att kunna tala om en fungerande konkurrens är det emellertid av största vikt att konkurrensen sker på lika villkor.

Jag vill i det här sammanhanget också peka på den viktiga roll som konsumenterna har på marknaden. Genom bl.a. konsumentberedningen och pris-kommissionen bevakar regeringen konsumenternas intressen.

Anf. 59 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Jag vill tacka herr jordbruksministern, som i sitt svar talar varmt om konkurrens på lika villkor, om marknadslösningar, om behovet av EG-anslutning och om önskemålet om ökad internationell handel. Allt detta är bra. Det är också bra att jordbruksministern uppenbarligen spelade en roll för att få Arla att ta tillbaka sina prishöjningar.

Men egentligen är det litet dystert att det skall behövas ministerord för att påverka prisutvecklingen på viktiga matprodukter. Det skulle inte behövas, om det i Sverige fanns en fungerande konkurrens på dessa områden. Det är ju så – inte sant, herr minister? – att vi i Sverige betalar mycket för mjölken, även i vår roll som skattebetalare. Genom de kobidrag som infördes för ett antal år sedan har vi under tre år i dagens penningvärde nu betalat över 6 miljarder kronor till dem som håller kor. Det innebär naturligtvis att vi betalar mer för de produkter som de framställer, inkl. färskmjölk. Mjölken är alltså väsentligt dyrare för konsumenten än vad som syns i affären.

Låt oss jämföra med hur det är i EG. EG ger per liter mjölk ett stöd om ungefär 2 kr. I Sverige uppgår stödet till 3:50 kr. Det svenska stödet är alltså nästan dubbelt så högt som EG-stödet.

Min slutsats med anledning av det väsentligt högre stödet är att man i Sverige borde genomföra en förtida sänkning av stödet till färskmjölk till EG:s nivå gentemot alla länder, dvs. helt i enlighet med GATT-reglerna. Det skall göras i syfte att förbättra konkurrensen i Sverige. Åtgärden kan ses, om man så vill, som en förtida EG-anpassning.

Är detta också regeringens syn? Vill ministern ta sådana initiativ att Sverige i god tid anpassas till EG:s regler på det här området?

Anf. 60 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Hadar Cars går betydligt utöver den grundläggande frågan. Men jag har ingenting emot att diskutera hela området.

Först har vi den aktuella debatten om Arlas mjölkpris. Debatten visade att där fanns en reaktion i samhället. Jag vill inte övervärdera min egen roll i sammanhanget. Det fanns andra statsråd som gjorde ännu klarare uttalanden än vad jag gjorde. Men det var debatten i samhället som utgjorde ett hinder för att höja mjölkpriset i det här fallet. Det tyder på att det, även om den vanliga konkurrensen, som kan vara större på andra områden, inte är lika stor inom mjölksektorn, i dag finns ett medvetande som gör att livsmedelspriserna hålls nere.

Utvecklingen förra året visar på att livsmedelspriserna inte följde med i den allmänna prisutvecklingen. Det tycker jag är positivt. Vi har brutit trenden, och det tycker jag, sett ur ett konsumentperspektiv, är angeläget.

Det går naturligtvis att diskutera de s.k. kobidragen, som i och för sig kom

till som en ersättning för en icke gjord gränsskyddshöjning – det är alltså fråga om en ersättning för ett pris. Jag ger Hadar Cars rätt på den punkten. Samtidigt vet vi att det i Sverige, precis som i andra länder, förs en debatt om på vilket sätt jordbruket skall kompenseras för en del samhällsuppgifter som inte utgör direkt livsmedelsproduktion. Jag vet att det inte minst från folkpartiets sida vid upprepade tillfällen har förts på tal frågan om att tillföra sådant stöd, t.ex. som arealbidrag.

Inom EG är den debatten i dag ännu livligare. Ofta kompletteras relativt försiktiga stöd till mjölken med direktstöd eller med andra subventioner, t.ex. mycket gynnsamma investeringsregler och låneregler som inte finns i Sverige. Jag skall inte gå in på en matematisk beräkning. Men, Hadar Cars, de siffror som nämndes förenklar bilden.

Jag anser att vi skall anpassa det svenska jordbruket till EG. Det finns skäl att på vissa områden göra det tidigare. Jag tror att man skall vara försiktig med att på det här området gå för långt för tidigt. Det kan slå ut svenskt jordbruk i onödan.

Anf. 61 TALMANNEN:

Jag får erinra om de debattregler som gäller.

Anf. 62 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Jag tar fasta på det som jordbruksministern sade, nämligen att vi kan anpassa det svenska jordbruket tidigare till EG än vad som är nödvändigt med hänsyn till medlemskapet. Jag tycker att det är ett mycket viktigt uttalande.

Det är helt riktigt, som jordbruksministern sade, att vi i folkpartiet tycker att arealbidrag är ett bra sätt att ersätta jordbrukarna för den miljöinsats som de gör. Låt oss skilja på miljöinsatsen och mjölkproduktionen och framför allt betona betydelsen av konkurrens för att kunna hålla priserna nere.

Subventionerna utgörs inte bara av kobidragen utan också av den förmånsbehandling som ges jordbruksprodukterna genom att en lägre moms läggs på dem. Vi satsar mycket på att hålla jordbrukspriserna nere med hjälp av skattepengar. Men ändå hjälper inte det. Ministern måste rycka ut och göra en insats, eftersom det saknas konkurrens. Hur skall vi, herr jordbruksminister, se till att vi snabbt får en ökad konkurrens inom livsmedelsområdet?

Anf. 63 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Först och främst har vi frågan om s.k. förtida anpassning till EG. Det är många saker som är inblandade i den debatten. Vi vet att EG planerar för att kraftigt sänka sina redan låga foderpriser. Det har naturligtvis betydelse för produktionen. Det går inte att bara se till den ena delen utan att även se till den andra delen.

Jag tror att det finns möjligheter att komma fram på området. Men om vi i Sverige, som planeras i EG, vill sänka foderpriserna, måste det kompenseras med ett arealbidrag som tas från skattemedel. Men det skulle kunna sänka produktionskostnaderna för animalieområdet.

Konkurrensen kommer! Företag av ny karaktär kommer att växa upp,

t.ex. med lokal produktion. Produkter från omvärlden kommer till Sverige. Vid ett EG-medlemskap kommer det här att fungera mer eller mindre av sig självt. Till detta kommer det faktum att konkurrenslagstiftningen skärps.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 64 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Arealbidraget är egentligen inte ett bidrag utan en ersättning för en tjänst, för att bonden värnar miljön. Jag tycker att vi skall skilja på detta och de bidrag som vi ger på grund av en olönsam mjölkproduktion.

Att matpriserna stiger beror främst på att de svenska matproducenterna möter alldeles för litet konkurrens. Vad skall konsumenten göra? Skall han sluta att äta? Det är inget alternativ. Statsrådet pekar i sitt svar på den viktiga roll som konsumenten har på marknaden. Hur skall konsumenten utöva den rollen, om det bara finns en producent av de livsmedel som konsumenten måste ha för sin försörjning?

Stöten måste sättas in där. Vi måste se till att vi får fram en sänkning av matpriserna genom att konkurrens skapas. En förtida anpassning till EG:s regler skulle hjälpa oss med detta vad gäller t.ex. mjölkpriserna. Jag tycker att vi skall satsa på detta tillsammans och se till att vi snabbt får samma regler i Sverige som EG har när det gäller mjölken.

Anf. 65 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Man måste se jordbrukspolitiken som en helhet, och man måste säkert också inkludera ett stöd för andra insatser än till livsmedelsproduktionen, dvs. miljöinsatser.

I den internationella debatten finns en mycket klar koppling mellan reducerade priser och direktstöd. Låt sedan gärna direktstödet vara ett stöd som onödiggör en överproduktion. Det är ju bra. Men vi måste se att det finns ett samband.

Om vi vill ha ett öppet landskap och bevara den miljön i Sverige, kommer det kanske att kosta litet mer i Sverige än det gör i vissa andra delar av Europa. I Sverige är det på sina håll sämre klimatiska betingelser – inte så mycket i produktionsavseende som att det krävs dyrare byggnader. Vi har också ålagt oss bättre djurskydd och större miljörestriktioner. Därför får vi vara beredda på en något högre kostnad. Det skall vi också ha med i denna konkurrens – som jag vill ha på lika villkor.

Anf. 66 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Vi i folkpartiet är beredda att betala för öppna landskap. Vi kan visst diskutera – det är jag övertygad om – hur mycket det skall kosta.

Men vad vi i folkpartiet liberalerna oroade oss för var att sänkningen av matmomsen inte skulle leda till en motsvarande sänkning av matpriserna i affärerna. Så har det inte heller blivit. Därför tycker jag att man måste konstatera att ingen momssänkning hjälper så länge inte konkurrensen fungerar.

Statsrådet har gett uttryck för ungefär samma grundläggande värderingar som dem som vi har i folkpartiet liberalerna. Jag tycker att det är utmärkt. Jag hoppas att de positiva förslag som har nämnts av statsrådet i den här diskussionen om en förtida EG-anpassning också visar sig vara något som regeringen är beredd att driva igenom under en nära framtid.

Anf. 67 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det är angeläget att vi inte fortsätter att odla myten om att livsmedelspriserna skulle stiga snabbare än något annat. Det är precis tvärtom. Livsmedelspriserna medverkade förra året till att hålla inflationen nere. Det var innan momsen på maten sänktes. Kurvan var flack – ingen ökning av livsmedelspriserna för konsumentens del samtidigt som utvecklingen av KPI var över 8 %, dvs. en inflation som var över 8 %. Det här är viktigt att komma ihåg.

När det gäller mejerisektorn är det värt att notera att mejeriprodukterna sedan januari 1989, på tre år, har i löpande priser stigit med ungefär 7 % medan däremot inflationen har varit ungefär 25 %. Omräknat i fasta priser är det fråga om en sänkning i storleksordningen 15 %.

Jag är medveten om att här finns direktstöd osv. Men det har haft effekt och inte ätits upp av prisutvecklingen. Samma sak är det med momssänkningen. Den gäller fortfarande i affärerna, och det är jag glad för. Jag bevakar det.

Anf. 68 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Det hade varit förfärligt om den momssänkning som vi har genomfört inte hade fått någon effekt, utan livsmedelspriserna hade stigit mer än andra priser trots momssänkningen. Så har tack och lov inte skett. Men vi måste också ta med de direkta subventionerna i beräkningen. Det instämde jordbruksministern i. Vi har kobidragen på 6 000 miljoner. Dessutom är matmomsen lägre.

Jag uppfattar det som att vi är överens på en grundläggande punkt. Det är i så fall alldeles utmärkt. Det är inte konsumenternas övervakning av priserna eller jordbruksministrars uttalanden som skall bestämma priserna. Det skall finnas konkurrens också när det gäller livsmedel, som ger konsumenterna möjlighet att *välja* var de skall handla. De skall kunna köpa där det är billigast. Det är så konkurrensen fungerar på andra områden. Om det kan bli så även på detta område är det bra.

Anf. 69 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag skulle förmoda att vi i vissa grundläggande avseenden är överens. Annars skulle inte våra båda partier ingå i samma regering.

Jag håller med om att det är konkurrensen, marknaden, som skall lösa problemen. Jag har själv engagerat mig mycket i den jordbrukspolitiska reform som har lett fram till detta. Däremot får man inte allting på en gång. Men var säker, Hadar Cars, det kommer.

Anf. 70 HADAR CARS (fp):

Fru talman! Vi har belyst de skillnader som finns mellan oss och också likheterna. Jag tycker att debatten har varit klagörande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 71 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! John Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att det svenska jordbruket inte skall behöva konkurrera på vissa i frågan angivna villkor i fråga om djurhållning vid ett framtida medlemskap i EG.

Sverige har ännu inte börjat förhandla med EG om ett medlemskap. Genom det nyligen slutförhandlade EES-avtalet föreligger dock överenskomelser med EG inom flera områden som berörts i John Anderssons fråga. Härvid har Sverige erhållit möjligheter att behålla våra nationella regler på flera för Sverige väsentliga punkter.

En allmän utgångspunkt för de fortsatta förhandlingarna med EG är att Sverige skall hävda sina intressen och försöka behålla den goda hälso- och smittskyddsnivå vi har i landet. Det är viktigt att svenska konsumenter kan erhålla livsmedel som kommer från friska djur och uppfyller höga hygieniska krav. Detta kommer att vara en av våra utgångspunkter i förhandlingarna med EG. John Anderssons lista över skillnader mellan svenska regler och EG:s regler är ett bra exempel på att svenskt jordbruk inom flera områden har konkurrensfördelar som är viktiga att framhålla i marknadsföringen på en fri marknad.

Anf. 72 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag utgår från att jordbruksministern och jag är överens om att vi skall ha en fungerande livsmedelsförsörjning i landet oavsett vad som händer framöver. Det skall också vara bra livsmedel och en bra djurhållning.

Jag kan se av svaret att jordbruksministern har stora förhoppningar om att jordbruket i vårt land skall klara en EG-anpassning. Jag kan tillägga att detta även gäller LRF. Det är en synpunkt som många i jordbrukssektorn ställer sig tvivlande till och allra helst nu, eftersom jordbruksministern nyss har sagt att han är beredd att göra en förtida Anpassning. Det tycker jag är en mycket märklig deklaration av en bonde.

Jordbruksministern säger i svaret att Sverige redan har erhållit möjligheter att behålla vissa regler på flera för Sverige väsentliga punkter. Jag skulle vara glad om jordbruksministern kunde nämna några exempel på väsentliga punkter där man har tillmötesgått oss.

Jordbruksministern säger att en utgångspunkt är att vi skall behålla den goda hälso- och smittskyddsnivå som vi har i landet när det gäller livsmedelsproduktionen. Vidare sägs att Sverige har konkurrensfördelar som kommer att vara viktiga framöver. Jag vet inte om man kan ställa så stora förhoppningar till att konsumenterna skall betala så mycket mera för livsmedlen om de är framtagna på ett visst sätt. Kan det vara realistiskt, om knapphetens kalla stjärna lyser över deras huvuden?

Anf. 73 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det är en sak att vi får behålla huvuddelen av de regler vi har i Sverige för vår egen del. Däremot kan vi inte i ett framtida samarbete kräva att andra länder skall följa samma regler om de vill sälja till oss. Om jag

Svar på frågor

förstår John Anderssons fråga rätt är det bl.a. det problemet han tar upp. Det kan bli en sned konkurrens. Vi har haft denna fråga uppe i annat sammanhang tidigare. Det kan komma in livsmedel i Sverige, vilka har en annan karaktär och är producerade på annat sätt. Det är naturligtvis viktigt att man vet vad som är vad och var livsmedlen kommer ifrån. Samtidigt tror jag att det är angeläget för det svenska jordbruket, den svenska miljön och folkhälsan att vi hävdar de stränga reglerna. Det kan innebära en konkurrensfördel. Om det är en konkurrensfördel bör det också kunna vara en prisfördel, både på den svenska marknaden och, i ett längre perspektiv, på den internationella marknaden.

Beträffande John Anderssons påpekande att det var ett egendomligt uttalande om en viss förtida anpassning vill jag säga följande. Jag ser det som nödvändigt att vi går kortaste möjliga väg mellan våra ståndpunkter, om vi skall närma oss EG. Men det gäller inte endast den fråga som var uppe i den förra debatten. Det gäller naturligtvis också hur man betalar och hur man kompenserar. Det är en mycket intressant fråga som vi inte kan reda ut i dag. Vi återkommer säkert till den senare.

Anf. 74 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Vi har nyss haft en debatt om ursprungsmärkning. Man måste veta varifrån t.ex. köttet kommer. Jag har med företrädare för det svenska jordbruket diskuterat reglerna om vad som är tillåtet inom EG och förbjudet i Sverige – kadavermjöl i fodret, salmonella i köttproduktionen, tillväxtantibiotika osv. Det har sagts att det svenska jordbruket måste sänka sina kostnader med en fjärdedel, alltså 25 %, för att hänga med i EG-konkurrensen. Man kan fråga sig om detta är möjligt med de krav och bestämmelser som finns i dag. Om det vore möjligt kan man ställa sig frågan varför detta inte redan har hänt, varför vi inte i Sverige har livsmedel som är 25 % billigare.

Anf. 75 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Nu skall vi inte blanda bort siffrorna. John Andersson talar om en sänkning på 25 %. Det är en siffra som har nämnts i samband med en kostnadspress i förädlingsledet. Det skulle alltså inte vara en sänkning av livsmedelspriserna med 25 %.

John Andersson tar upp en del jämförelser i sin fråga. Jag vill gärna påpeka att tillväxthormoner är förbjudna såväl i Sverige som i EG. Det är i princip ingen skillnad. Om det sedan är några skillnader i praktiken skall jag i detta sammanhang låta vara osagt. Kravet på halm i grisboxar finns med i ett direktiv som beslutades i november 1991 av EG. Där tas också upp gödkalvars utfodring, mörklagda stallar och förbud mot att hålla sugpor uppbundna. EG närmar sig den svenska ståndpunkten i dessa sammanhang, vilket vi bör glädjas över.

Anf. 76 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag skulle allmänt vilja säga att detta är mycket viktiga frågor för vårt land. Det handlar om vår livsmedelsförsörjning. Vi har tidigare sagt att livsmedelsförsörjningen skall kunna garanteras oavsett vad som händer i landet, oavsett om det är ofred. Vi skall kunna bevaka vårt jordbruk, t.ex.

Norrlandsjordbruket. Jag saknar en debatt om spelreglerna i dessa så viktiga frågor. I mina kontakter med jordbrukarna påtalar de detta hela tiden: De vet inte vilka spelregler som skall gälla. Ändå förhandlar man om ett inträde, som innebär att vi skall konkurrera på Europamarknaden. Jordbruksministern har säkert fått åtskilliga brev efter de program som har visats i TV om hur djuren hanteras. Nu reses ännu fler frågor om vad framtiden innebär.

Prot. 1991/92:73

10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 77 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! TV-filmerna angående djurbehandling i andra länder visar tydligt att Sverige i det här sammanhanget har en bra position att starta från. Jag tycker att det är angeläget att vi också för en debatt om det svenska jordbruket och om hur vi i framtiden skall klara också mindre gynnade delar av Sverige.

Jag har i dag framlagt en proposition till riksdagen om ett ökat Norrlandsstöd. Var gång jag träffar människor i Bryssel är en av de stora frågorna: Hur klaras detta? Jag är ganska övertygad om att det är svåra nötter att knäcka, men det är en målsättning från regeringens sida att knäcka dessa nötter och därmed bevara jordbruket i hela Sverige.

Anf. 78 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! En mycket avgörande fråga är om det är EG:s nuvarande jordbruk som skall anpassas till Sveriges bestämmelser eller om det är Sveriges jordbruk som måste anpassas till EG:s. Jag är inte så övertygad om att den svenske bonden är beredd att konkurrera inom livsmedelssektorn med de bestämmelser och på det sätt som i dag gäller på många håll inom EG. Det gäller även med tanke på etiska och moraliska aspekter. Vi har väldigt framskjutna positioner inom jordbrukssektorn trots de skall som hörs av och till när det gäller det svenska jordbruket. Jag vill hävda att jordbruket är föredömligt.

Anf. 79 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det är kanske övermaga att tro att EG skulle anpassa sig till den svenska jordbrukspolitik. Jag tror att vi måste vara medvetna om att en medlemskapsansökan till EG egentligen innebär att man förutsätter att EG:s politik i stort även kommer att gälla för oss framöver.

Det är dock intressant att notera att processen när det gäller djurskydd och miljöhänsyn har hunnit längre i Sverige. Processen är emellertid på gång även inom EG, och det är sannolikt att den går åt samma håll som i Sverige. Vi har en konkurrensfördel i och med detta försprång.

Jag tror att vi i huvudsak klarar konkurrensen. Men vi skall vara medvetna om att det krävs särskilda stöd och kanske en utbyggnad av stödformer som finns i EG – kompletterade med nationella stöd – för att vi skall klara den. Nationella stöd betalar vi redan i dag, så på den punkten blir det inte sämre.

Anf. 80 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Detta att det skulle vara en fördel från konkurrenssynpunkt att bedriva jordbruk i Sverige på ett visst sätt är jag inte så övertygad om.

Jag vet att konsumenterna ser mycket till priset när de står i butiken och skall välja varor.

Av just den orsaken har jag varit kritisk till en sänkning av gränsskyddet. Vi har t.ex. nu en fördubblad köttimport, som inte är till gagn för vår livsmedelsförsörjning. Inte heller är den till gagn för vårt jordbruk, och i det sammanhanget finns det ju regler om hur livsmedelsproduktionen skall ske. Jag är inte övertygad om att det skulle innebära en konkurrensfördel, tvärtom. Jag menar att risken finns att jordbruket slås ut.

Till sist vill jag åter framföra att en bredare och djupare debatt om det svenska jordbruket borde initieras på något sätt innan vi står inför ett faktum. Inom jordbruket måste man få veta vad framtiden innebär.

Anf. 81 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Låt mig bara säga två saker med anledning av det som har sagts. För det första känner naturligtvis även jag en oro för det svenska jordbruket och ser det som en uppgift att se till att inget svenskt jordbruk slås ut i onödan. I ett EG-perspektiv tror jag faktiskt att vi har "hyfsade" möjligheter att klara det svenska jordbruket.

Möjligen kan man säga att vi har olika tempon med tanke på den jordbrukspolitik som vi har lagt fast i Sverige. Det finns en liten risk för att vi under de senaste åren har ålagt oss själva hårdare krav än vad EG skulle ha gjort. Det skall vi ha med i bedömningen. Det är några av de funderingar som jag för fram i en för riksdagen framlagd proposition.

Jag ställer gärna upp på John Anderssons krav på en bred och djup debatt om jordbruket. Detta är ju väl kopplat till hela landbygdsproblematiken och problematiken i de norra delarna av landet. Jag tycker att vi kan hjälpas åt att föra den debatten.

Anf. 82 JOHN ANDERSSON (v):

Fru talman! Kan man då förvänta sig att jordbruksministern tar initiativ till en sådan fördjupad debatt?

Anf. 83 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Ja!

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:433 om bostadsplaneringen

Anf. 84 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Pehr Löfgreen har frågat mig vilka åtgärder som jag ämnar vidta för att skynda på den byråkratiska processen så att planerade bostadsprojekt kan komma i gång utan onödig fördröjning.

Situationen för länsbostadsnämnderna är just nu att de – förutom nya ärenden – måste behandla ca 16 000 ärenden från förra året som sökandena begärde vilande till årsskiftet. Anledningen är att det den 1 januari i år övergångsvis öppnades en möjlighet att få räntebidrag för garage och parkerings-

anläggningar, även i ärenden där lånebeslut meddelats enligt äldre regler. Detta har medfört ökade väntetider för de som söker nu, eftersom nämnderna måste ta de äldre ärendena först, bl.a. med hänsyn till behovet att få lånen för de redan färdiga projekten placerade snabbt.

Att införa möjligheten för äldre ärenden att få räntebidrag för garage var dock nödvändigt med hänsyn till att den tidigare regeringen ställt i utsikt att räntebidrag skulle lämnas även för sådana ändamål.

Jag har förvässat mig om att arbetet med de äldre ärendena nu har framskridit så långt att man redan har börjat behandla nya ärenden. Boverket räknar med att nämnderna med nuvarande personalresurser skall kunna klara upp till 300 ärenden per arbetsdag.

I vad sedan gäller det nya systemet med statliga kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder har en viss osäkerhet uppstått bland långivarna beträffande garantins innebörd. Just nu bereds i regeringskansliet ett förslag till ändrade bestämmelser i syfte att klarlägga och förtydliga villkoren för garantin. Jag räknar med att regeringen redan inom någon vecka kan ta ställning till förslaget.

Anf. 85 PEHR LÖFGREEN (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för det förnämliga svaret på min fråga. Bostadsfinansieringen är i dagens läge en av de viktigaste frågorna för fortsatt utveckling av Sverige.

På grund av lågkonjunkturen och alla oklarheter som har rått och fortfarande råder har arbetslösheten inom byggbranschen kraftigt ökat. Konkursen inom leverantörsleden har skett i stor skala.

Bostadsbyggandet är en morot för att få fart på Sverige och har tidigare ofta använts som en sådan. Mitt i en lågkonjunktur hindras i dag bostadsproduktionen, vilket är mycket olyckligt.

Infrastrukturella åtgärder påverkar icke arbetslöshetssiffrorna. Ett mycket litet antal människor får i samband med dessa åtgärder arbete, och åtgärderna medverkar därför ytterst marginellt till en minskad arbetslöshet.

Vad man snabbt kan göra är att avskaffa byråkratin. Lagg omgående ned länsbostadsnämnderna och för över hela prövningsansvaret på kommunerna. Förenkla finansieringssystemet med hjälp av t.ex. schablonbelopp som utbetalas direkt till byggherren. Låt byggherren själv ansvara för uthyrning och hyressättning.

Först då uppnås en fungerande marknad med jämn efterfrågan och produktion. Förenkla byråkratin vid ombyggnad av bostäder och avskaffa hyresgästföreningens inflytande vid prövning av ombyggnadsärendena.

Om det som jag här rekommenderat sker tillsammans med det som herr statsrådet rekommenderat, finns det förutsättningar såväl för att få fart på byggandet av villor, radhus och lägenheter som för en minskad arbetslöshet inom byggbranschen.

Anf. 86 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! De problem som finns när det gäller byggsektorn i dag är förorsakade av en ryckig bostadsplanering. Det är en bostadspolitik, som förts

av den tidigare regeringen och som lett till orimliga kostnadsökningar, vilka inte kan bäras vare sig av hyresgäster, lokalkonsumenter eller motsvarande.

Vi har också haft en byggvolym som har varit allför stor. Det är alltså inte möjligt att fortsätta att bygga i den omfattning som har varit aktuell tidigare och som har genomförts under de senaste åren. Det innebär att volymen kommer att gå ned till en förhållandevis rimligare nivå. Regeringen har redan företagit åtgärder som förenklar lånehanteringen väsentligt.

De övergångsproblem som i viss utsträckning har funnits har jag redovisat, och vi avser att fortsätta att förenkla, inte minst när det gäller statens stöd till bostadsfinansieringen. Förslag om detta kommer att läggas fram så småningom.

Anf. 87 PEHR LÖFGREEN (m):

Fru talman! Jag delar i stort statsrådets nu framförda redogörelse. Det är allmänt bekant att det under den förra regeringens tid fick vara litet för mycket av låt-gå-politik. Jag tror att det statsrådet nu har framfört trots allt kan göra att det blir fart på byggandet, att det i alla fall blir byggande som uppfyller kraven och önskemålen från människorna som vill bo och verka i nybyggda områden.

Jag är därmed nöjd och belåten och tackar herr statsrådet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:440 om tillståndet för SE-banken att förvärva aktier i Skandia

Anf. 88 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jan Bergqvist har frågat mig varför regeringen hindrar riksbanken att få närmare kännedom om vad som ligger till grund för regeringens tolkning av bankrörelselagen. Frågan har ställts mot bakgrund av att regeringen den 20 februari 1992 beslöt att endast vissa uppgifter, ingivna av Skandinaviska Enskilda Banken i ett av regeringen tidigare avgjort ärende, skulle lämnas ut till riksbanken.

I ett regeringsärende angående tillstånd för SE-banken att förvärva aktier i Skandia Group Försäkringsaktiebolag lämnade banken den 10 januari 1992 in vissa kompletterande handlingar till regeringen. Banken begärde att handlingarna skulle sekretessbeläggas. För uppgifterna i handlingarna bedömdes också sekretess enligt 8 kap. 5 § första stycket sekretesslagen (1980:100) gälla. I det aktuella ärendet hade riksbanken tidigare hörts som remissinstans. Ärendet avgjordes av regeringen den 16 januari 1992.

Riksbanken begärde därefter hos finansdepartementet att få ta del av de kompletterande handlingarna. Dessa hade tillförts ärendet efter det att riksbanken avgett sitt remissyttrande.

Detta ärende, dvs. riksbankens begäran att få ta del av de aktuella handlingarna, bereddes gemensamt med justitiedepartementet, som svarar för sekretesslagstiftningen. Regeringen gjorde i sitt beslut den 20 februari 1992 den bedömningen, att merparten av uppgifterna i de ingivna handlingarna

omfattades av sekretess enligt 8 kap. 5 § sekretesslagen samt att de sekretessbelagda uppgifterna inte rörde riksbankens ansvarsområde på sådant sätt, att riksbankens intresse av att ta del av uppgifterna borde ges företräde framför SE-bankens intresse av att uppgifterna inte röjs. Uppgifterna kunde därför inte lämnas ut till riksbanken. De uppgifter som inte omfattades av sekretess lämnades ut.

När det gäller de uppgifter som inte lämnades ut gjordes alltså först den bedömningen, att uppgifterna omfattades av sekretess enligt sekretesslagen. Därefter prövades om uppgifterna ändå kunde lämnas ut till riksbanken med stöd av den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § samma lag. Enligt denna bestämmelse får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en annan myndighet "om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda". Enligt ett JO-utlåtande som finns återgivet i JO:s ämbetsberättelse från 1963 krävs för att utlämnande skall kunna ske att den mottagande myndigheten har behov av uppgifterna för sin verksamhet. Det är viktigt att här konstatera att riksbanken endast är remissinstans i ärenden av detta slag och inte, som antyds i Jan Bergqvists fråga, den myndighet som har att avgöra tillståndsfrågan.

Vid denna intresseavvägning konstaterade regeringen alltså att uppgifterna inte rör riksbankens ansvarsområde på ett sådant sätt, att riksbankens intresse av att ta del av uppgifterna bör ges företräde framför SE-bankens intresse av att uppgifterna inte röjs. Slutsatsen är därför att regeringen, med iakttagande av sekretesslagens bestämmelser, inte kan lämna ut uppgifterna till riksbanken.

Anf. 89 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Jag har tidigare frågat Bo Lundgren på vilka grunder regeringen ger tillstånd till banker att få köpa organisationsaktier i ett försäkringsbolag. Bo Lundgren blev i pressen anklagad för att ha gjort en ansträngd lagtolkning och för att ha gett ett besynnerligt tillstånd. Jag trodde då att Bo Lundgren skulle anstränga sig alldeles extra för att i riksdagen ge klara besked om hur regeringen tillämpar lagstiftningen i sådana här fall. Men vi blev besvikna. Vi fick inte de klara besked som vi tycker att vi har rätt att kräva.

Det vi diskuterar i dag är ett steg vidare i den här historien. Nu vill regeringen inte heller ge riksbanken insyn i vad som ligger till grund för regeringens tolkning av bankrörelselagen. Statsrådet försöker ta skydd bakom sekretesslagen och framställer det som att det här var man nödd och tvungen till. Men detta är ju en bedömningsfråga. Regeringen har en formell rätt att fatta olämpliga beslut, och den rätten har regeringen utnyttjat. Men det här var inte alls nödvändigt, utan tvärtom är det en utomordentligt svag saklig grund. Har det någon gång förekommit sedan demokratin bröt igenom i Sverige att riksbanken har förvägrats att få ta del av sådana uppgifter från ett departement som riksbanken ansett vara nödvändiga för att kunna fullgöra sin uppgift som övervakare av det finansiella systemet? Känner Bo Lundgren till något sådant fall? Jag tror att regeringen här har satt en ful plump i Sveriges demokratiska historia. Det är dessutom så, eller hur, Bo Lundgren,

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

att riksbanken har likvärdiga möjligheter att sekretessbelägga uppgifter som departementet har?

Anf. 90 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Om grunden för regeringens beslut har vi fört en diskussion tidigare.

Jag vill börja med att slå fast att det inte, vilket är oomtvistligt, ligger inom riksbankens kompetensområde att ge tillstånd till bankers aktieförvärv enligt bankrörelselagen. Enligt denna lags 2 kap. 6 och 6a §§ är det regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, finansinspektionen som meddelar tillstånd till sådana förvärv. Det är alltså inte riksbanken som har att handlägga dessa ärenden. Det ingår inte i riksbankens uppgifter. Detta är viktigt att slå fast.

Det anges i regeringsformens 1 kap. 1 § tredje stycket att den offentliga makten utövas under lagarna. Regeringen har alltså exempelvis i sin hantering av tillståndsärenden att följa bl.a. sekretesslagens bestämmelser. Något utrymme för regeringen att avvika från dessa bestämmelser finns inte. Oavsett vilken vilja regeringen skulle ha att agera i den ena eller andra riktningen kan regeringen inte avvika från sekretesslagens bestämmelser. Det är möjligt att Jan Bergqvist skulle visa mindre respekt för sekretesslagstiftningen. Det skulle i så fall vara beklagligt.

Anf. 91 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Nej, jag tror faktiskt inte att jag skulle visa mindre respekt. Däremot vill jag upprepa att det här inte är någonting mekaniskt givet utan en bedömningsfråga. Det är ingenting som säger att inte ett annat statsråd eller en annan regering skulle ha bedömt på ett annat sätt och sagt att vi inte skall sätta upp onödiga staket för riksbankens insyn, att vi inte på ett onödigt sätt skall begränsa riksbankens uppgifter som övervakare av det finansiella systemet.

Bo Lundgren hänvisar till att riksbanken är en remissinstans. Ja, men skall inte en remissinstans kunna få ta del av allt relevant material? Betyder det Bo Lundgren här säger att finansinspektionen skulle få del av allt material, om den gjorde en motsvarande framställning?

Det saknas en mycket viktig del i analysen av sekretesslagen i Bo Lundgrens svar och inlägg. Jag skall återkomma till det i mitt nästa inlägg, för min taletid är nu slut.

Anf. 92 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Vi är uppenbarligen överens – det måste vi vara – om att det inte är riksbanken som beviljar tillstånd enligt bankrörelselagen. Det är alltså inte riksbanken som har denna uppgift. Detta är det första och det viktigaste.

Finansinspektionen kan delegeras denna uppgift av regeringen. Finansinspektionen tillstyrkte också den ursprungliga ansökan, även om det fanns reservationer från en del ledamöter i styrelsen.

Så säger Jan Bergqvist att man kan tolka grundlagen och sekretesslagen på olika sätt. Om det är någon gång man skall vara väldigt strikt i sin lagtolk-

ning, är det när man följer regeringsformens bestämmelser och tar hänsyn till både individers och organisationers rätt att kräva att sekretesslagens bestämmelser uppfylls. Vid utlämnande av uppgifter till en annan myndighet skall hänsyn kunna tas till om dessa uppgifter blir sekretessbelagda hos den andra myndigheten. Vi har konstaterat att riksbanken inte har uppgiften att ge tillstånd och alltså inte har behov av dessa uppgifter. Detta är det grundläggande för regeringens beslut. Dessutom kan man ifrågasätta huruvida uppgifterna i realiteten kommer att bli sekretessbelagda hos riksbanken. Detta är inte 100-procentigt klarlagt, men det ligger utanför den bedömning vi har gjort.

Anf. 93 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Bo Lundgren svarar inte på frågan om finansinspektionen skulle få del av allt material om den gjorde motsvarande framställning. Det är underligt att man reducerar betydelsen av riksbanken till att riksbanken bara är en remissinstans som uppträder vid ett enstaka tillfälle. Vid många tillfällen kan riksbanken ju avkrävas att bedöma sådana här frågor. Då är det självklart att man måste veta vad det är för grunder som gäller i regeringens tillämpning av bankrörelselagen.

När man gör en bedömning av utlämnande eller inte, skall man se om den myndighet det gäller har möjlighet att sekretessbelägga uppgifter. I själva den framställning som riksbanken gjorde till regeringen hänvisar man till 8 kap. 5 § sekretesslagen och säger att man kan garantera att dessa känsliga uppgifter kan sekretessbeläggas i samma utsträckning som regeringen kan.

Anf. 94 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det ankommer inte på mig att i riksdagens talarstol i ett frågesvar ta ställning till huruvida någon annan kan få ta del av de uppgifter som det gäller i sammanhanget. Det får komma ett regeringsbeslut i sedvanlig ordning efter en framställning från den som är intresserad av att ta del av uppgifterna.

Sedan är det helt klart – där är vi överens – att det inte är riksbankens uppgift att bevilja tillstånd. Det är detta som i grunden avgör frågan om utlämnande av uppgifterna. Det är anmärkningsvärt att höra Jan Bergqvist, med sin position i riksdagen, på ett så lättvindigt sätt tala om regeringsformens bestämmelser och sekretesslagens krav.

Anf. 95 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Riksbanken kan vid flera tillfällen i fortsättningen få ta ställning till andra bankers krav på att få tillstånd att köpa organisationsaktier. Då har riksbanken ett legitimt skäl att veta vad som har gällt för SE-banken, så att man kan behandla andra banker på ett likvärdigt sätt. Det är förvånande att Bo Lundgren vill reducera detta arbete och säger att man inte skall ha tillgång till allt relevant material.

Jag har faktiskt läst det som regeringen har offentliggjort i detta ärende. Det är mycket märkligt. Det innehåller en skrivelse från SE-banken som är starkt polemisk mot riksbanksfullmäktiges avstyrkande av tillståndsansökan. Plötsligt avbryts argumenteringen mitt i en mening, och tankegången

bryts utan att man kan följa den. Ett annat stycke är uteslutet. Jag tycker att det är konstigt att regeringen offentliggör uppgifter om samarbete i fråga om en sakförsäkring, som inte finns med på det papper som nu lämnats till offentligheten. Det är mycket konstigt. Kan Bo Lundgren förklara detta?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1991/92:443 om biståndet till Nicaragua

Anf. 96 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Lars Moquist har frågat mig vad sanningen är i den av Expressen den 4 och 5 februari 1992 angivna Nicaraguaskandalen.

Sanningen är den att Expressen byggt sina uppgifter om det svenska stödet till bondekooperationen i Nicaragua på underlag från två besvikna biståndsarbetare. Dessa har efter artiklarna i Expressen tillskrivit mig och beklagat att artiklarna fått felaktiga proportioner.

En av huvudpoängerna i de angivna artiklarna var att det svenska stödet syftade till att stödja en extrem sandinistorganisation och att biståndet i sin förlängning egentligen hade till syfte att omstörta den sittande regeringen i Nicaragua.

Jag hade för tio dagar sedan tillfälle att ingående dryfta det svenska biståndet till Nicaragua med landets biståndsminister. Han uttalade stor uppskattning för det svenska biståndet, innefattande även den av Expressen åsyftade delinsatsen. Samtalet med min nicaraguanske kollega vittnade om att grunderna för Expressens upprördhet är överspelade och saknar relevans i dag.

Projektet bedöms vara i linje med såväl landets ekonomiska som demokratiska reformprogram. För mig är det i det här fallet inte oviktigt att företrädare för mottagarlandets regering är nöjda med inriktningen på det svenska biståndet.

Anf. 97 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Jag tackar biståndsministern för svaret. Jag anade att svaret skulle bli så som det blev.

När det gäller det sista stycket i biståndsministerns svar vill jag framhålla att den nuvarande Nicaraguaregeringen självfallet inte vill reta den svenska regeringen genom att kritisera ett bistånd som landet är mycket beroende av. Då tiger man om de miljoner som har gått till sandinisterna.

Jag anser att det är både riktigt och viktigt att man lyfter fram de problem som finns inom biståndssamarbetet. Alf Svensson är väl medveten om att allt bistånd naturligtvis inte kommer fram och får den effekt som vi har tänkt oss. Men det är viktigt att vi försöker göra någonting åt saken.

Orsaken till att jag har tagit upp den här frågan är att Alf Svensson i en replik till mig den 26 februari – trots att han själv har uttalat sig i den frågan i Expressen – undrade vad det var som gick så snett i Nicaragua. I sin replik sade Alf Svensson vidare att man hade erbjudits att göra en dementi, men att en sådan inte hade publicerats. Det är därför viktigt att få veta om Ex-

pressen och dess utrikeskorrespondent Ulf Nilsson medvetet eller omedvetet har fört fram uppenbara lögner i tidningen.

Vi vet i dag att det låg sanning bakom artikeln, men Alf Svensson vill nu tona ned betydelsen av den. Jag skall ta upp några av de påståenden som tydligen var korrekta, inte för att göra en snedvinkling av vad som var bra eller fel med detta bistånd, utan för att peka på vad som var korrekt i artikeln, det som Alf Svensson menar inte var sant.

I artikeln står bl.a. att SIDA:s hjälp till Nicaragua hamnar i partipamparnas fickor medan de fattiga småbönderna blir lottlösa. Stora summor försnillas, och allting tyder på att situationen bara försämrats. Sveriges hjälp används politiskt och kan användas för att hjälpa sandinisterna tillbaka till makten.

Bakgrunden var två biståndsarbetare som var missnöjda med hur projektet i Nicaragua genomfördes. De kom därför på kant de övriga, vilket fick till följd att de två biståndsarbetarna tvingades säga upp sin anställning.

Anf. 98 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag tror att man skall akta sig för att påstå att en biståndsminister som kommer från ett u-land och besöker oss inte vågar tala om vad han tycker och tänker eller vad han har för önskemål av den orsaken att vi i så fall skulle dra in biståndet. Så fungerar det inte. Jag kan försäkra Lars Moquist att de resonemang som vi för med mottagarländer och politiker därifrån är mycket uppriktiga och raka. Det vore ju förskräckligt om vi inte fick veta vad politiker i dessa länder anser innerst inne, vilket jag vågar påstå att vi får.

Också jag har tidigare sagt att jag tycker att det är väldigt värdefullt med en öppen och rak debatt. Men när Lars Moquist i utrikesdebatten sopade till med att man inte dragit någon lärdom av de skandaler som uppdragats i Moçambique och nu senast i Nicaragua, tyckte jag att det var rim och reson att få detta exemplifierat. Därför blev det några uttalanden i en Expressenartikeln.

Anf. 99 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Alf Svensson, varför skall man ha utgångspunkten att försvara allting? Varför sprida en sådan dimma över problemen? Varför inte försöka klarlägga och korrigera? Man blåser bara på med mera pengar utan att se efter vad det är som har gått fel. Jag tycker att man borde vara litet kritisk när det gäller biståndet.

Alf Svensson sade att man får reda på hela sanningen av besökare från andra länder. Jag tror inte att det är så. Man får kanske aldrig fram hela sanningen, Alf Svensson.

Alf Svensson vill gärna vinnlägga sig om god etik – och det är jättebra –, men det var litet tråkigt att Alf Svensson i replikskiftet i februari visade något av en besserwissermentalitet. Han uttryckte det så, att jag skall skaffa mig mer på fötterna innan jag sopar till osv. Det var alltså en artikel i Expressen som låg till grund. Det kändes som att det var en nedlåtande ton som präglade hela repliken. Jag sade ju bara det som biståndsmministern nu upprepade, att man skall ta lärdom av de skandaler som förekom i Nicaragua.

Anf. 100 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag är mycket ledsen om jag har haft en nedlåtande ton. I så fall ber jag gärna om ursäkt, men jag undrar om jag inte skulle kunna returnera genom att uppmana Lars Moquist att använda en något mindre nedlåtande ton när det svenska biståndet avhandlas. När man använder påståenden som att "dra lärdom av de skandaler som uppdragats i Moçambique och nu senast i Nicaragua", känns det ganska tungt att ligga i för kung och fosterland för att försöka få rätsida på någonting som är gränslöst svårt. Jag har många gånger sagt att det är svårt, för vi möter inte administrationer som är som den svenska administrationen. Det är en helt annan situation att ha att göra med relationer mellan Sverige och Norge, mellan Sverige och Italien eller mellan Sverige och Tyskland. Här rör det sig om u-länder.

Jag vill också påpeka att det nu är en ny regim i Nicaragua. Det var ändå någonting gammalt som helt plötsligt togs upp i Expressen. Den nya regimens biståndsminister, Krüger, talar väl om UNAG och det här projektet. Han säger att Nicaraguas demokratisering var ett nordiskt projekt. Då kan det inte vara så galet.

Anf. 101 LARS MOQUIST (nyd):

Fru talman! Det var ju en hel del som gick galet, inte bara de lastbilar som sandinisterna använde under sin valrörelse. Man tar också upp i artikeln bl.a. att maskiner, pumpar, generatorer och annan dyrbar utrustning fraktades bort från olika lager till sandinisternas supportrar utan att det erlades någon betalning. Enligt artikeln tror man att det har förts över tillgångar motsvarande ca 100 milj.kr., som alltså sandinisterna nu förfogar över.

Jag tycker att det finns stor anledning att göra en undersökning om detta. En sådan är också tydligen på gång, vilket ju framgick av något slags dementi, eller vad man skall kalla det för, i Expressen, där Eivor Halkjaer på SIDA bekräftade att det förekom – som jag tror att både Alf Svensson och jag anser – felaktiga utbetalningar och ett felaktigt utnyttjande av biståndet i Nicaragua.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:450 om katastrofinsatser till Zambia

Anf. 102 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Annika Åhnberg har frågat mig vilka åtgärder den svenska regeringen ämnar vidta för att samordnade internationella katastrofinsatser snabbt kommer till stånd för att avhjälpa den akuta majsbrist som uppkommit i Zambia till följd av torkan.

Den senaste tidens katastrofala torksituation har påverkat hela södra Afrika. Inte bara traditionella majsimporterande länder som Zambia, Malawi, Moçambique, Lesotho och Swaziland är drabbade, utan även länder som vanligtvis exporterar majs, såsom Zimbabwe och Sydafrika, har på grund av torkan ett stort importbehov. Situationen förvärras av att det i regionen finns 1 miljon flyktingar som är i direkt behov av livsmedelsbistånd. Det finns såle-

des ett stort behov av internationellt samordnade insatser för katastrofhjälp till regionen.

Vid ett givarmöte i Bryssel i förra veckan, som behandlade katastrofsituationen i södra Afrika uppmanade Sverige och andra givare FN att snarast möjligt undersöka det uppkomna läget.

FN:s jordbruksorganisation, FAO, har under den gångna veckan rapporterat att importbehoven i regionen nu beräknas till 6 miljoner ton spannmål mot 2 miljoner ton under tidigare år. En stor del av behoven förväntas täckas genom kommersiell import. Inom de närmaste två veckorna sänds en FN-delegation att identifiera de mest utsatta grupperna i behov av livsmedelsbistånd. FN:s livsmedelsprogram, WFP, blir kontaktpunkten för livsmedelsbistånd till de torkdrabbade länderna i södra Afrika. Dessa har uppmanats att undersöka de logistiska svårigheterna avseende transport av livsmedelsbistånd från hamnarna längs transportlederna till de kustlösa länderna, Zambia och Zimbabwe. Leveranser av livsmedelsbistånd kommer nämligen att konkurrera med kommersiell import.

För Zambia är situationen extra prekär, eftersom man redan innan den uppkomna torksituationen hade ett uppdämt importbehov av majs, till följd av att den tidigare zambiska regeringen reglerat majspriserna. Tidigare har Zambia importerat majs från Sydafrika och Zimbabwe, men där finns ej längre något överskott att exportera. Majsprissubventionerna har nu kraftigt minskats i Zambia, men detta kommer inte att avspeglas i ökad produktion förrän tidigast nästa år.

Sverige har som bekant givit ett mycket omfattande stöd till det zambiska ekonomiska reformprogrammet. Det är angeläget att detta program får fortsätta, särskilt som det är starkt förenat med den demokratiska samhällsutvecklingen i landet. Samtidigt måste konkret stöd lämnas, så att det akuta importbehovet av majs inte leder till svält. Sverige kommer därför att verka för att ett brett internationellt, samordnat stöd till Zambia och de andra drabbade länderna i regionen kommer till stånd.

Anf. 103 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag tackar bistandsministern för svaret på min fråga. Bistandsministern har i svaret valt att belysa den fruktansvärda situationen i hela södra Afrika. Naturligtvis delar jag uppfattningen att läget är mycket allvarligt. Att jag i min fråga ändå koncentrerade mig på läget i Zambia berodde på att presidenten i Zambia nyligen har förklarat hela landet som katastrofområde. Detta skall naturligtvis uppfattas som ett nödrop om omedelbar hjälp från det internationella samfundet.

Det är klart att det gläder mig att höra att det görs mycket och att Sverige och andra länder alldeles nyligen har ställt krav. Samtidigt kan jag inte hjälpa att jag känner att det går mycket sakta. Situationen, som nu är akut, kunde ju förutses redan i oktober förra året. Man kunde ju redan tidigare ha undersökt problemen med transporter. Varenda dag är ju en dag med katastrof, nöd och lidande för de drabbade människorna.

Jag hoppas att Sverige skall driva på, så att det mycket snabbt blir ett aktivt handlande. Skall vi ge en del av vårt livsmedelsbistånd eller blir det också fråga om ekonomiskt bistånd? För Zambias del kan det inte bli tal om att

ersätta skördebortfallet med kommersiell import. Skörden är alltså bara en tredjedel av den som förväntats. Detta land har en barskrapad statskassa. Med tanke på den tidigare diskussionen kan det vara intressant att konstatera att anledningen till att man inte kan ersätta sin egen skörd genom import är denna: För ett u-land som Zambia som är så extremt beroende av export av koppar, för vilken råvarupriserna har fallit, har Världsbanken räknat ut att de förlorade intäkterna vid utebliven export till i-länderna uppgår till 100 miljoner dollar per år. Man kunde exportera om vi inte hade så höga tullmurar och vore så protektionistiska. Summan är dubbelt så stor som den som vi i nåder ger i bistånd.

Anf. 104 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag tycker att det som Annika Åhnberg senast sade tål att upprepas gång på gång. Den vanföreställningen existerar ju att i-världen på något sätt vräker resurser över u-länderna. Världsbanken har som sagt räknat ut att u-länderna förlorar ca 100 miljarder USA-dollar, och biståndet uppgår till ungefär hälften. Jag kan försäkra, och jag är övertygad om att det är bekant, att Sverige under de senaste åren kraftigt har ökat sitt bistånd till Zambia. Vi har naturligtvis en vilja att inte bara fixera oss vid det kortsiktiga arbetet. Zambia måste så att säga komma på fötter. Därför tror jag att det är mycket viktigt att man i den akuta nödsituationen ser till att Sverige finns med tillsammans med övriga givarländer utan att för den skull förlora det längre perspektivet. Det är lätt att känslomässigt fångas av de akuta behoven och glömma att det rör sig om ett arbete på sikt. Jag tycker att vi skall ha båda dessa perspektiv, och jag vill påstå att vi också har det.

Anf. 105 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag delar naturligtvis uppfattningen att vi måste ha ett långsiktigt perspektiv och att vi måste bidra till en uppbyggnad som till slut gör biståndet onödigt: genom att landet utvecklar sitt jordbruk, diversifierar sin ekonomi och kommer bort från det ensidiga beroendet av kopparn och kan bygga upp en mångfald av verksamheter. Jag delar helt den uppfattningen, men nu krävs det akuta insatser. Sverige har varit aktivt och tillsammans med andra länder aktualiserat hjälp. Men finns det någonting som Sverige kan göra ytterligare för att se till att livsmedelsbiståndet kommer Zambia till del snabbt? Kommer vi att bidra med någon del av vår egen kvot när det gäller livsmedel? Kommer vi att bidra med ekonomisk hjälp, t.ex. katastrofbistånd, för att Zambia skall kunna köpa spannmål eller majs?

Anf. 106 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! På den sista frågan kan jag svara ja. Zambia har nyligen på kommersiell basis importerat 150 000 ton, och ca 70 000 i livsmedelsbistånd väntas under den närmaste tiden. Som jag sade i mitt svar är också detta någonting som vi måste väga in. Ytterligare kommersiell import förväntas. Livsmedelsbiståndet till Zambia skall granskas grundligare under mars månad, men kan enligt FN tänkas ligga vid 300 000 ton spannmål. Samtidigt, och här skall vi hjälpa till, beräknas att 4-5 miljoner ton livsmedelsbistånd kommer att behövas i hela världen under 1992, vilket kommer att ställa stora

krav på Sverige även när det gäller andra områden. Vi har nyligen i TV sett situationen på Afrikas horn behandlas. Dess värre kommer vi inte att kunna konstatera att situationen helt kan klaras. Därför handlar det om prioriteringar.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 107 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Fru talman! Jag tackar än en gång för svaret och hoppas att Sverige skall fortsätta att driva på när det gäller både det kortsiktiga stödet som nu måste fram så snart som möjligt och det mer långsiktiga uppbyggandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1991/92:454 om världsmötet om fattiga landsbygdskvinnor

Anf. 108 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om jag avser att i FN reagera mot det sätt på vilket IFAD arrangerat ett världsmöte om fattiga landsbygdskvinnor i Genève.

Låt mig då först ge en bakgrund till detta möte. Förra sommaren antog ECOSOC en resolution om ett ökat stöd för kvinnor på landsbygden. Som ett led i detta beslöts att arrangera ett världsmöte om fattiga landsbygdskvinnor. Resolutionen antogs med bred konsensus. Initiativet till mötet välkomnades därmed av såväl i- som u-länder.

Ingela Mårtensson påstår i sin fråga att denna sammankomst skall ha kostat IFAD och FN närmare 600 000 dollar. Detta är felaktigt.

För att demonstrera sitt stöd för genomförandet av detta möte, har deltagare från såväl i- som u-länder valt att själva finansiera mötet med *frivilliga* bidrag.

IFAD stod som organisatör för toppmötet. Då uppslutningen kring kvinnotoppmötet var stort och finansieringen säkrad, beslutade IFAD:s styrelse i september 1991 att i huvudsak bidra till mötet med nödvändigt informationsmaterial och dokumentation.

IFAD är i sin löpande verksamhet inriktat på att stödja projekt och utvecklingsprogram för livsmedelsproduktion och livsmedelshantering i de fattigaste u-länderna. Organisationens arbete har en tydlig fattigdomsinriktning med en integrerad kvinnosyn.

Kvinnotoppmötet skall ses som ett led i organisationens arbete med kvinnofrågor. Syftet var att väcka en internationell uppmärksamhet och förståelse för landsbygdskvinnornas utsatta läge. Som Ingela Mårtensson själv har framhållit är detta ett högst angeläget ämne.

Det är i dag för tidigt att uttala sig om vilka effekter mötet kan få för främjandet av jordbrukskvinnor i utvecklingsländer.

Jag kan försäkra Ingela Mårtensson att Sverige här, liksom i andra sammanhang, kommer att noggrant granska uppföljningen av mötet, för att se vilka konkreta resultat ett sådant möte leder till.

Anf. 109 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag har inte fått någon reaktion från Alf Svensson. Tycker statsrådet att det här är ett lämpligt sätt att väcka frågor om fattiga landsbygdskvinnor, som i dag är 550 miljoner till antalet? Detta har ökat med 50 % under de senaste åren. Ökningen är mycket större än den för de fattiga männen. Därför har konferensen ett mycket angeläget syfte. Enligt min mening är det upprörande att man har den här typen av konferens. Fruar till regeringschefer liksom kungligheter i olika länder bjuds in för att man skall få fokus på problemet. Jag tycker att det också blir felaktigt fokuserat. Jag har märkt att många är upprörda över att frågan har behandlats på detta sätt. Det blir en negativ inställning till IFAD och det viktiga arbete som IFAD utför.

Jag är medveten om att jag när jag skrev frågan angav att det gällde FN:s budget. Det gjorde det inte, men faktum kvarstår att 500 000–600 000 dollar har använts för mötet, vilket motsvarar närmare 3,5 milj. kr. för regeringschefernas fruar. Jag tycker att man i stället kunde ha använt pengarna för de fattiga kvinnorna och på ett helt annat sätt. Även om FN inte har bekostat det hela har de deltagande länderna avsatt 50 %, medan resten kommit från den privata sektorn. Faktum kvarstår att pengarna har gått åt. Jag tycker att det är upprörande och vill därför att vi skall reagera.

Anf. 110 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Ingela Mårtensson och jag tycks i alla fall vara överens om att IFAD är en organisation som med sin strategi betytt mycket för att lyfta fram och stryka under nödvändigheten av att denna typ av frågor verkligen kommer fram i ljuset och blir aktualiserade.

Jag blev tillfrågad om jag tycker att detta är ett lämpligt sätt. Jag tycker att det är litet övermaga av oss i Sverige, som inte bekostar någonting, att dyka upp. Mötet är alltså finansierat med frivilliga medel. I första hand är det Nigeria, Colombia och Belgien som har bidragit med frivilliga medel. Sverige har inte bidragit med några medel. Varför skall då vi hoppa upp på höga hästar och tala om vad som är fel eller rätt i detta sammanhang? Om detta inte hade gjorts kanske inget hade gjorts. Jag tror inte att det är så enkelt som att säga: Hade det inte varit bättre att i stället ta dessa pengar och ge dem till de fattiga kvinnorna? Det är alltid bättre att satsa på de fattiga kvinnorna, men det gäller inte bara i detta sammanhang utan även i många andra sammanhang.

Anf. 111 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Detta kan nu få motsatt effekt. När man läser dessa artiklar kan man nämligen få uppfattningen att det var FN som bekostade det hela. Men jag tycker inte att detta är ett riktigt sätt att väcka uppmärksamhet för frågan.

Jag vet många kvinnor här i Sverige som har reagerat kraftigt på detta, och då kan man få en negativ syn på det sätt som ett FN-organ bedriver sitt arbete. Därför finns det anledning för oss att reagera.

Jag anser också att den svenska regeringen verkligen bör ta upp denna

fråga, vilken vi ju är överens om är mycket viktig, men att detta görs på ett seriöst sätt.

Såvitt jag har förstått har denna resolution – som man på detta möte, som alltså har kostat över 3 milj. kr., efter två dagar blev överens om – inte lett till några åtgärder.

Anf. 112 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Det är ju inte så att vi från svensk horisont inte tar upp denna fråga; det gör vi verkligen. Vi tog upp detta resonemang för en vecka sedan, och i budgetpropositionen har frågan lyfts fram.

Som minister för mänskliga fri- och rättigheter händer det inte någon gång att jag vid mina besök i u-länder underlåter att ta upp barnens och kvinnornas situation. Den behöver ständigt tas upp och ständigt understrykas.

Jag tror också att många kvinnor här i Sverige har reagerat på detta sätt. Men det är faktiskt flera länder, och i synnerhet u-länder, som efter mötet har uttryckt tacksamhet för att det kom till stånd.

Anf. 113 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! De källor som jag har åberopat är från Sverige. Och jag kan tänka mig att många andra kvinnor reagerar på samma sätt. Att sedan regeringar som har ställt upp på detta kanske tycker att det var bra är en annan sak. Men detta speglar också en viss kvinnosyn, som jag tycker att vi inte skall ställa upp på.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på frågorna 1991/92:456 och 458 om bistånd till El Salvador

Anf. 114 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Kristina Svensson har frågat på vilket sätt Sverige kommer att lämna bistånd till El Salvador. Bertil Måbrink har samtidigt frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stödja återuppbyggnaden i El Salvador och FMLN:s deltagande i givarmötet i Washington den 23 mars.

Fredsprocessen i El Salvador tillhör de stora glädjeämnena i världspolitiken. Efter mer än tio års grymma inbördesstrider konkretiserar nu parterna i El Salvador planerna för landets återhämtning och återuppbyggnad. Nu, när det äntligen blivit fred i landet, får inte omvärlden glömma att såren måste healas. Sverige skall därför öka sina insatser i El Salvador.

Förutsättningen för stöd från svensk sida är att insatserna har båda parter uttalade stöd och att de bidrar till fortsatt demokratisering och försoning inom landet. Detta budskap framfördes då Sverige, på EG:s inbjudan, deltog i ett internationellt samordningsmöte i Lissabon om stöd till återuppbyggnadsarbetet i El Salvador. Samma budskap framfördes av mig personligen då El Salvadors utrikes- och planeringsministrar besökte Sverige den 27–28 februari. De representanter för FMLN som samtidigt besökte Sverige mottog samma tydliga besked vid en uppvaktning på departementet.

Det är mitt bestämda intryck efter dessa kontakter att denna uppfattning

möter stor förståelse hos parterna i El Salvador och att den även delas av andra länder med intresse för att stödja freden och återuppbyggnaden i El Salvador.

Jag framförde också till El Salvadors utrikesminister att Sverige kommer att delta i det internationella givarmötet i Washington och att fredsprocessen i El Salvador skulle vinna internationell trovärdighet om även representanter för FMLN inbjöds att delta i den salvadoranska delegationen. Denna modell har med framgång prövats av Nicaragua.

Beredning pågår för svenska åtaganden i El Salvador under de kommande tre åren. Det kan bli betydande belopp, men den exakta omfattningen och innehållet bestäms i takt med att den återuppbyggnadsplan, som parterna kommit överens om, tar form i konkreta projektunderlag. Förutom för SIDA förutser jag också möjligheter till engagemang för BITS, SWEDECORP och SAREC.

Just nu förbereds inom SIDA ett större bidrag, som svar på en FN-appell om stöd till demobiliseringen av 8 000 f.d. FMLN-soldater.

På regeringens bord ligger också denna vecka ett förslag till beslut om stöd till FN:s flyktinginsatser i Centralamerika, varav en stor del avser stöd till återvändande salvadoranska flyktingar.

Därutöver har regeringen under innevarande budgetår anslagit 24 milj.kr. för humanitära insatser genom kyrkor och enskilda organisationer till stöd för återvändande flyktingar och internflyktingar.

Rekrytering pågår också av svenska civilpoliser till FN:s övervakningsstyrka, ONUSAL.

I El Salvador har FN-organisationerna inlett ett unikt och framtidssyftande samarbete för att öka effektiviteten i de egna insatserna. Detta är helt i linje med de reformsträvanden inom FN-systemet som Sverige och de nordiska länderna efterlyst. Detta är ytterligare en anledning till att jag ser med särskilt stor förhoppning på de kommande insatserna i El Salvador. För att markera den svenska regeringens intresse på detta område och för utvecklingen i El Salvador och Centralamerika kommer statssekreterare Alf Samuelsson att leda den svenska delegationen vid FN:s flyktingkonferens för Centralamerika i El Salvador den 7–8 april 1992.

Anf. 115 KRISTINA SVENSSON (s):

Fru talman! Jag tackar bistandsministern för svaret, och jag är glad över att ambitionsnivån är hög när det gäller det kommande biståndet till El Salvador. Detta är ju ett land som befinner sig i en övergångsperiod och i ett mycket skört tillstånd. Jag läste nyligen i en tidning om ett mord på en fackföreningsledare, ett mord som någon av dödspatrullerna förmodligen står bakom.

Det råder alltså fortfarande mycket instabila förhållanden i landet. Det är därför nödvändigt att vi ger bistånd, naturligtvis i ett akut skede men också långsiktigt. Jag tycker att Alf Svensson i detta svar pekar på att Sverige kommer att göra det, och jag är glad över det.

Vi har alla haft kontakter med de personer från El Salvador som har gästat Sverige nyligen. Det är mycket bra att vi från svensk sida markerar att vi

kräver att båda parter, dvs. FMLN och Arena-partiet, tillsammans formulerar de projekt som är viktiga för framtiden.

Det är naturligtvis en försoningsprocess som man inleder, liknande den i Namibia. Det är nödvändigt att vi pekar på detta. Att problemen är oerhört stora vet vi. Det handlar ju om demobilisering av soldater, att ta hand om de flyktingar som skall återvända och att bygga upp landet igen. Landet saknar infrastruktur. Men det allra viktigaste när det gäller biståndet måste ändå vara att bygga upp sociala sektorer, så att människor kan utvecklas socialt och ekonomiskt.

Anf. 116 BERTIL MÅBRINK (v):

Fru talman! Jag tackar biståndsmministern för svaret. Jag tycker att det är bra att biståndsmministern framförde till El Salvadors utrikesminister att det är viktigt att båda parter, dvs. regeringssidan och FMLN, skall delta i det s.k. internationella givarmötet i Washington om några veckor. FMLN är nämligen en viktig part i El Salvadors fredsprocess som nu har inletts. Och man har kommit överens om att denna fredsprocess skall handla om fred, försoning och dialog.

Talet om att befästa freden och försoningen och att utveckla en dialog måste också genomföras i praktiken, och då kan man inte, som gjordes när regeringen besökte Sverige, utestänga FMLN. Representanter för FMLN kom alltså åkande men blev utestängda från denna försonings- och dialogprocess. Det är på detta sätt som det uppfattas, och det är olyckligt. Frågan är vilket svar biståndsmministern fick från utrikesministern. Det vore intressant att få veta.

Jag skulle också vilja veta om biståndsmministern anser att det inte räcker att Sverige säger detta bara till representanterna i El Salvador utan att man även i andra internationella sammanhang vid kontakter med andra länder måste ta upp denna fråga, så att det blir fler som trycker på El Salvadors regering om att FMLN måste vara med på detta givarmöte i Washington, vilket är så avgörande för den fortsatta processen i El Salvador.

Anf. 117 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag tror att frågeställarna och jag är överens om att tillståndet är skört. Jag har också läst denna tidningsnotis och tyckte att det som stod i den var bekymmersamt. Jag läste vad ärkebiskopen yttrade i samband med det som sannolikt var ett mord.

Jag tycker också att det är mycket viktigt att man markerar att det nu handlar om att båda parter skall finnas sida vid sida. Jag erinrade ministrarna som var i Sverige om den anda som presidenten visade när han efter sitt tal i Mexico City gick ned och omfamnade representanterna för FMLN. Denna anda av försoning och samförstånd måste få råda i fortsättningen.

De ministrar som jag samtalade med avvisade på intet sätt att representanter för FMLN skulle vara med i Washington utan såg detta som tänkbart. Jag kan inte påstå att jag fick ett absolut ja, men, som man brukar säga, jag "pushade" för detta. Och jag vet att vi inte är ensamma om att göra det, vilket jag tycker är mycket viktigt, och det sade också Bertil Måbrink.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 118 KRISTINA SVENSSON (s):

Fru talman! Representanterna för FMLN framförde synpunkter just på biståndets innehåll. De var rädda för att den större delen av biståndet kommer att gå till infrastrukturella satsningar, vilka naturligtvis behövs. Behoven är ju omätliga. Men även bistånd till utbildning, utveckling av hälsovård, sjukvård, osv. måste finnas med i mycket större utsträckning än som framgår av den plan som har presenterats av regeringen.

Jag hoppas att biståndsministern instämmer i att det är mycket viktigt att man satsar på sådana projekt som verkligen medverkar till att man arbetar för vårt biståndsmål, nämligen att höja de fattiga folkens levnadsnivå.

Anf. 119 BERTIL MÅBRINK (v):

Herr talman! Precis som Kristina Svensson sade finns det en oro för att tyngdpunkten på givarmötet i Washington skall läggas på infrastrukturella satsningar. De är inte oväsentliga, men jag ifrågasätter om de skall högprioriteras nu. Själva grundproblemet är ju jordfrågan. Om man skall lösa de sociala problemen och fattigdomsproblemen bland den stora majoriteten i El Salvador, måste det, såvitt jag förstår, ske en jordreform. I dag kontrollerar 250 familjer 90 % av den odlingsbara jorden i El Salvador.

Jag vill gärna höra vad biståndsministern anser om den motsättning som finns mellan infrastrukturella satsningarna och de sociala satsningarna.

Anf. 120 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är inte särskilt benägen att alltid se detta som motsättningar. Jag tror, vilket också sades, att det är viktigt med både-och. Men vad jag däremot är mycket angelägen om att än en gång få understryka är vad jag har sagt till representanter för FMLN i Mexico City, till den nuvarande regeringens företrädare och till andra politiker, t.ex. till kristdemokraterna, nämligen att vi inte kan tänka oss att vara med om någonting annat när det gäller bistånd än det som främjar försoning och som kan accepteras av, enkelt uttryckt, båda parter. Detta är mycket klart och entydigt markerat.

Jag tror även att de insatser som jag nämnde, t.ex. demobiliseringen, är av hög angelägenhetsgrad också inom FMLN:s organisation.

Anf. 121 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara göra ett litet tillägg i denna dialog. Valet sker 1994. Jag tror att vi har en stor uppgift att fylla när det gäller demokratiseringen genom att stödja utvecklingen mot fria och stabila val. Där finns det givetvis mycket som enskilda organisationer kan göra. Jag är övertygad om att det blir så.

Jag tackar för svaret, som jag är nöjd med.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 122 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 12 mars kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt (m), arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c), finansminister Anne Wibble (fp), kommunikationsminister Mats Odell (kds) och utbildningsminister Per Unckel (m).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Svar på frågor

17 § Svar på fråga 1991/92:461 om flyktingströmmen från Burma till Bangladesh

Anf. 123 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Maj-Lis Löow har frågat mig på vilket sätt Sverige stödjer de insatser som behövs för att hjälpa Bangladesh att klara flyktingströmmen från Burma, eller Myanmar, som landet nu officiellt heter.

Maj-Lis Löow undrar även på vilket sätt Sverige stödjer Bangladeshs regerings begäran hos FN om påtryckningar på den burmesiska regeringen beträffande förtrycket av minoriteter.

Flyktingströmmarna från Burma har under den senaste sexmånadersperioden trappats upp. De sista veckorna har antalet flyktingar som anländer till Bangladesh kraftigt ökat, vilket har lett till att initiativ tagits i området av såväl Bangladeshs regering som FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och Röda korset.

Tjänstemän från den svenska ambassaden i Dacca besökte i slutet av februari de bangladeshiska flyktinglägren och tog där kontakt med de biståndsorganisationer som samordnar det internationella biståndet till flyktingarna.

Den svenska regeringen följer händelseutvecklingen noga. Vi har en hög beredskap att positivt bemöta appeller om bistånd. Vi undersöker också genom vår representation i Dacca tillsammans med ansvariga bangladeshiska myndigheter möjligheterna att snabbt utnyttja vissa svenska tidigare avsatta men ännu ej ianspråktaga biståndsmedel för flyktinginsatser.

Jag redogjorde redan i december förra året här i riksdagen för hur Sverige sedan länge agerat mycket aktivt inom FN:s arbete för mänskliga rättigheter avseende Burma. I höstas var Sverige huvudförslagsställare i Generalförsamlingen till en resolution rörande mänskliga rättigheter i Burma, vilken sedan antogs. Så sent som den 3 mars i år antogs av FN:s kommission om de mänskliga rättigheterna en resolution om Burma, där de muslimska flyktingarna särskilt nämndes. Sverige var medförslagsställare till denna resolution, i vilken det bl.a. krävs att Burmas regering skall skapa de nödvändiga förutsättningarna för att flyktingströmmen skall kunna hejdas. Resolutionen kräver också att Burmas regering skall underlätta en tidig repatriering av flyktingarna.

Sammanfattningsvis vill jag återigen framhålla att regeringen noga följer

utvecklingen i Burma och flyktingströmmen till Bangladesh. Maj-Lis Lööw kan vara förvissad om att regeringen är helt inställd på att ytterligare agera i frågan. Hur mycket biståndspengar som kan komma att sättas in för att möta flyktingarnas behov är det emellertid ännu för tidigt att yttra sig om. Med beslutsamhet kommer vi också att fortsätta att aktivt verka för att det internationella trycket på regimen i Rangoon upprätthålls.

Anf. 124 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag tackar bistandsministern för svaret. Jag tycker att det är en bra sammanfattning av ägerandet när det gäller de mänskliga rättigheterna. Jag utgår från att den svenska regeringen fortsätter att backa upp Bangladesh och andra regeringar när det gäller denna fråga.

Jag är dock litet förvånad. Det är inte sagt syrligt alls, för jag är faktiskt uppriktigt förvånad över att det ännu inte finns något besked om vad vi gör i den akuta situationen.

För litet mer än en vecka sedan stod jag vid gränsfloden mellan Bangladesh och Burma och såg båtarna med flyktingar komma in. Jag såg förvirringen och kaoset när tusentals och åter tusentals människor skulle ha mat och tak över huvudet. Det är naturligtvis tragiskt rent mänskligt, men det är även tragiskt från andra aspekter.

För det första är det tragiskt därför att vi nu får en ny stor flyktingkatastrof i detta område, där man ändå har sett en ljusning på stora och långvariga flyktingproblem när det gäller Cambodja, Vietnam och Laos i denna region.

För det andra är det tragiskt därför att det är alldeles uppenbart att det sker ett ökat förtryck från en redan tillräckligt grym regim i Burma.

För det tredje är det tragiskt därför att Bangladesh ju är ett av jordens fattigaste länder och inte har någon som helst möjlighet att klara av detta. Det såg jag helt klart.

Man hade förhoppningar om att det skulle vara någonting tillfälligt, där man kunde hitta en politisk lösning. Men efter att ha talat med många flyktingar tycker jag att det förefaller helt uteslutet att de skulle kunna återvända eller att flyktingströmmarna skulle avta. I stället accelererar flyktingströmmarna.

Senast i går talade jag i Bangkok med högste chefen för UNHCR. Han bekräftade att UNHCR nu finns på plats. Man har fått mark för ett flyktingläger för 100 000 människor. UNHCR är berett att sätta i gång. Då kan man inte säga att det är för tidigt för Sveriges regering att yttra sig om hur mycket pengar som kan sättas in. Vi måste vara med och hjälpa till.

Anf. 125 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Ett faktum är emellertid att vi avvaktar appeller från UNHCR och Röda korset avseende hjälpinsatser för de uppskattningsvis 100 000 flyktingarna. Så fort dessa appeller kommer, har vi beredskap för att avsätta en rejäl summa pengar för att hjälpa dessa flyktingar. Efter vad Maj-Lis Lööw här meddelar hoppas jag att appellerna når oss snart.

Sedan skall det sägas i sammanhanget att Svenska Röda korset har avsatt två miljoner av egna medel för att snabbt kunna assistera flyktingarna.

Anf. 126 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Det är bra. Röda halvmånen fanns på plats när jag var där nere. Röda halvmånen var den enda organisation som hade kommit i gång med organiserade insatser. En enskild organisation klarar knappast detta arbete.

Jag noterar Alf Svenssons besked att det ligger en ansevärd summa pengar och väntar på att bli utbetalade, när Alf Svensson får reda på vilket postgiro-konto som pengarna skall gå till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:73

10 mars 1992

Svar på frågor

18 § Svar på fråga 1991/92:462 om hjälp till Kroatien

Anf. 127 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Erling Bager har frågat utrikesministern vilka initiativ regeringen avser att ta för att hjälpa Kroatien.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sverige erkände Kroatien som självständig stat i januari i år. För att bidra till det fortsatta internationella fredsarbetet kommer Sverige också att delta i FN:s fredsbevarande styrkor. Det inbördeskrig i förutvarande Jugoslavien som har resulterat i FN-insatsen har orsakat mycket mänskligt lidande och stor materiell förödelse. Många har dödats i kriget. 700 000 människor beräknas ha tvingats lämna sina hem sedan krigets utbrott, och flera städer har blivit utsatta för bombningar och förstörelse. Lyckligtvis har nu kriget i det närmaste upphört och ett freds- och återuppbyggnadsarbete har kunnat påbörjas.

Hittills har katastrofbistånd utgått med sammanlagt 18,5 milj.kr. för att möta de akuta humanitära behov som kriget i Jugoslavien har orsakat. En stor del av detta bistånd har gällt Kroatien. Det har dels kanaliserats genom svenska organisationer, t.ex. Röda korset, dels kanaliserats genom FN. Efter USA och EG är Sverige den största bidragsgivaren till FN-insatserna. Hjälpens har bl.a. bestått av akut livsmedelshjälp och medicin till förmån för internflyktingar, bl.a. särskilt för barn.

Regeringen bevakar aktivt utvecklingen i Kroatien och har beredskap för ytterligare insatser inom ramen för katastrofanslaget.

Anf. 128 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Den hjälp som Sverige hittills har givit till Kroatien på ca 18,5 milj.kr. för att möta det akuta humanitära behovet är utmärkt.

Vad jag med denna fråga vill ta upp är den vädjan till västvärlden som den kroatiska regeringen har sänt ut om hjälp med att få nödbostäder. Ca 700 000 människor beräknas vara utan bostäder. Städer har bombats ut. Också den svenska regeringen har i vinter fått en sådan vädjan direkt till utrikesminister Margaretha af Ugglas.

I svaret säger statsrådet att regeringen aktivt bevakar utvecklingen i Kroa-

tien och har beredskap för ytterligare insatser inom ramen för katastrofanlaget.

Jag vill hävda, Alf Svensson, att den situationen redan föreligger. Det råder ett katastrofläge i Kroatien, och det är viktigt att vi kan handla. Dessutom råkar det i Sverige efter en företagskonkurs i Göteborg finnas 1 500 bostadsmoduler som Nordbanken har ansvaret för. Det lär vara de enda bostadsmoduler som direkt kan sändas i väg, kompletta med möbler och annat. Här borde den svenska regeringen kunna handla snabbt. Läget i Kroatien är sådant att det är viktigt att vi kan få fram hjälp nu när människor inte har bostäder.

Anf. 129 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag hoppas att det framgick klart av mitt svar att det finns en beredskap och att vi vill hjälpa. Samtidigt måste jag, herr talman, få vidga debatten något och säga att de flesta av de frågor som jag i dag besvarar handlar om katastrofer – i Afrika, i Asien och i Europa. Det är inte på något sätt en ursäkt eller en bortförklaring, men möjligtvis en förklaring. Det gäller här ett mycket omfattande och svårt arbete, som i stort sett kan kräva vilka insatser som helst.

Jag kan försäkra Erling Bager att det när det gäller hjälp till Jugoslavien hos svenska folket och hos regeringen finns en mycket ärlig vilja att nu hjälpa till. Det har dock inte varit så lätt att komma fram med hjälp under den gångna fasansfulla krigiska perioden. Vi hoppas att det nu blir lugn och att fred får råda. Då blir hjälpmöjligheterna helt andra än vad de har varit hittills.

Anf. 130 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Också jag är övertygad om att det inom den svenska regeringen finns en ärlig vilja att hjälpa och lindra nöd när den dyker upp. Det är ett sådant hjälpbehov i exempelvis Kroatien att vi bör handla snabbt.

Ibland har jag dock en känsla av att det i den svenska byråkratin, även inom UD-administrationen, kan gå ganska trögt när man skall förmedla den här typen av hjälp. Jag har en känsla av att det kanske ibland behövs nya vägar för att komma till skott.

Det råder, som jag nämnt, ett katastrofläge i Kroatien. Alf Svensson! Vi är båda vana vid hur man i kyrkorna arbetar med att snabbt få fram hjälpin-satser till drabbade människor. Jag tror att kanske flera bör arbeta för att besegra den svenska byråkratin och få litet mera fart och effektivitet när det gäller att få ut hjälp i katastroflägen. Jag tycker att det nu är ett sådant läge i Kroatien att man borde handla snabbare.

När vi nu i Sverige som kanske enda land har lämpliga färdigutrustade nödbostäder, borde vi kunna hjälpa till med sådana i en samordnad internationell insats.

Anf. 131 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag kan försäkra Erling Bager att det inte är enbart Sverige som har byråkrati. Det kan avläsas på det sättet att Sverige ofta är först framme när det gäller att hjälpa kris- och katastrofdrabbade länder.

Jag blir litet rädd när man säger att den svenska byråkratin är ett elände, som försinkar och fördröjer. Jag vill påstå att jag är lika ivrig som någon annan att minska byråkrati. Jag är också helt överens med Erling Bager om att kyrkor och andra enskilda organisationer gör ett utomordentligt snabbt, effektivt och bra arbete. Ofta får de en hel del av sina resurser från oss på UD.

Men det är ju också så att det är enklare för en enskild organisation att bedriva hjälpverksamhet. Så snart vi agerar från regering till regering blir det mer formellt, och vi måste komma dit med det som den mottagande regeringen önskar sig och prioriterar. Det innebär att det inte är så enkelt som att bara fylla och köra i väg en lastbil med förnödenheter – som naturligtvis tacksamt tas emot och säkert också behövs. Jag tror alltså att det blir kompletterande insatser när en regering agerar visavi en mottagande regering och när enskilda organisationer ger sig ut och gör annat behjärtansvärt arbete.

Anf. 132 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag inser att det är ett annat läge när en regering skall agera. Det är kanske inte alltid lika lätt, som statsrådet säger, som det kan vara för en enskild organisation.

Jag vill ändå heja på Alf Svenssons sätt att få fram en snabbare och effektivare förvaltning inom utrikesdepartementet. Jag tror att möjligheter finns att i det här fallet hjälpa det kroatiska folket med nödbostäder och svara på den förfrågan som utrikesminister Margaretha af Ugglas har fått tidigare i vinter.

Anf. 133 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar för påhejandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1991/92:464 om livsmedelsbistånd till östländer

Anf. 134 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag är beredd att nu ta initiativ för att skapa möjligheter att få till stånd ett kraftigt livsmedelsbistånd till våra grannar i öster.

Hittills under budgetåret 1991/92 har ca 145 milj. kr. från katastrofanslaget använts för akuta hjälpinsatser för att lindra nöden i de krisdrabbade länderna i Öst- och Centraleuropa. Större delen av insatserna har gällt Baltikum och Ryssland.

En del av katastrofinsatserna har gällt livsmedel. I hjälpen till S:t Petersburg har ingått matpaket till de mest utsatta, korn har levererats till Estland och vete till Lettland. Även andra akuta behov som medicin och olja har tillgodosetts. I de baltiska länderna har hönsfoder och utsäde varit särskilt viktigt.

Även för nästa år finns en beredskap för katastrofinsatser i Östeuropa –

också vad gäller livsmedel. Övergången till marknadsekonomi tar tid, vilket innebär att problem i samband med övergången kan fortsätta ytterligare några år. Även upprättandet av ett fungerande distributionssystem är en viktig förutsättning för att livsmedelsbehoven skall kunna tillgodoses. Givetvis kommer därför svenskt livsmedel, kännetecknat av sin höga kvalitet, att fortsätta att användas i Östeuropa under de närmaste åren, liksom i andra katastrofdrabbade regioner i världen.

Det bästa biståndet är alltid hjälp till självhjälp. Ryssland och Baltikum har goda förutsättningar att bli självförsörjande i framtiden vad gäller livsmedel. Genom medlemskap i de internationella finansiella institutionerna och krediter från dessa och andra samt genom långsiktiga biståndsinsatser kommer behovet av katastrofhjälp med livsmedel att minska på sikt.

Jag kan i detta sammanhang omtala att regeringen för närvarande ser över vilka möjligheter som finns för att snabbt skicka över utsäde till i första hand Lettland. Det föreligger nu ett konkret förslag om en sådan insats.

Anf. 135 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

I svaret framgår att regeringen är aktiv i frågan. Vi har under det senaste året upplevt en på många sätt glädjande utveckling i Baltikum. Men det finns också mörka sidor. Det är inte bara en självständighet och demokratisering som vi har fått se. Det har också handlat om att människor inte har haft tillgång till sådant som behövs för livets nödtorft. I en sådan situation finns det en risk för att den demokratiska utvecklingen inte fungerar. Den kan avstanna eller t.o.m. motverkas. Det kan bero på att människor blir besvikna på den situation som har uppkommit.

Men det finns också moraliska och humanitära orsaker till att vi måste hjälpa till så mycket vi kan. Vi kan inte se på när människor på andra sidan Östersjön svälter i en situation där vi själva lever i ett överflöd.

I dag ställs mark av i Sverige. Vi odlar den inte därför att vi anser att vi har för mycket mat – samtidigt som människor svälter. Jag tycker att det är litet besvärande att det kan vara så.

Det är bra och riktigt, som det sägs i svaret, att hjälp till självhjälp är något viktigt. Men det kommer man till först litet längre fram när verksamheten har börjat fungera. Därför är det bra att utsäde har ingått i insatserna.

Det kunde kanske vara bra att kontakta det svenska jordbruket och avdela arealer för att odla sådant som kan ingå i hjälpen. Det måste göras nu inför vårsådden så att arealerna kan nyttjas – annars ligger de där osådda och sedan finns det inget utsäde till hösten när stödet skall ges. Min fråga gäller mycket just sådana åtgärder. Är det möjligt för biståndsministern att vidta en sådan åtgärd för att garantera att biståndet kan ges i höst?

Anf. 136 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är from och Lennart Brunander är en god vän. Men jag har verkligen inte ställt av någon mark. Det finns andra som har beslutat om det.

Så har vi frågan om att avdela arealer. Jag har i dag ätit lunch med premiär-

ministern från Lettland. Jag berättade att jag just var på väg till riksdagen för att svara på frågor. Jag kunde inte ana att det skulle bli så här sent.

Jag frågade hur läget var. Premiärministern svarade med att landet ville ha hjälp med att exportera livsmedel. Han undrade om inte Sverige kunde hjälpa till att köpa upp livsmedel från Lettland som senare kunde föras över till u-länderna. Det var budskapet från premiärministern i Lettland.

Det är inte så enkelt att hantera dessa problem. När myndigheterna får plådera själva är det djurfoder och utsäde, precis som jag sade i mitt svar, som de önskar framför allt.

Anf. 137 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Frågan är naturligtvis inte enkel. Den kan ses ur många olika synvinklar, beroende på vem man frågar. Men det är uppenbart att det finns ett behov av livsmedel nu och att detta behov också kommer att finnas i höst. Att dessa länder dessutom har behov av att få in valuta och därför vill sälja mat och annat som de kanske egentligen behöver själva, är en annan sak.

Jag tycker att det är angeläget att vi gör det vi kan göra och att vi planerar vår verksamhet så att vi kan göra de insatser som det kan finnas behov av i höst. Det är utgångspunkten för den fråga jag har ställt. Det som har gjorts är bra. Men det innebär inte att man inte kan göra mer.

Anf. 138 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är helt överens med Lennart Brunander om att vi skall göra vad vi kan göra men också vad vi bör göra. Vi kan säkert göra mer och vi kommer att göra mer. Det aviserade jag i mitt svar.

Man får väl ändå utgå från att premiärministern i ett land vet vad han talar om när det gäller försörjningsläget. Hans svar var alltså att prisnivån nu är så hög att alla inte klarar av att köpa så mycket som de skulle önska. Men det finns varor. Därför köper nu staten in varor och lagrar, och man vet inte riktigt hur man skall hantera detta visavi den befolkning som behöver hjälp med livsmedel. Det är helt klart att det i dessa länder och i t.ex. S:t Petersburg i Ryssland finns grupper som inte får de livsmedel de verkligen behöver. Men det är inte detsamma som att det saknas livsmedel.

Anf. 139 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det som statsrådet säger nu indikerar ett annat bekymmer, nämligen att i en bristsituation går priserna upp mycket kraftigt. Då kan inte de människor som verkligen behöver mat köpa den. Då blir det varor över. Det är inte något bevis för eller någon indikation på att man inte behöver mat. Det måste vara rimligt att vi hjälper till och stöttar, så att priset på livsmedel inte blir så högt därför att det är brist på livsmedel.

I sådana här sammanhang är det svårt att se vad som är verkligheten och vad som är resultatet av ett skeende. Det vi har sett, att människor inte får mat, är ett bevis för att det behövs ett stöd. Det stödet måste vi ställa upp med.

Anf. 140 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är helt övertygad om att vad som verkligen behövs i de baltiska länderna är att Sverige och andra länder överför kunskap – teknisk

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

kunskap, demokratisk, institutionell och organisatorisk kunskap, ja, vad vi än vill lyfta fram. Det tror jag är nödvändigt. Jag har svårt att se det rimliga i att vi levererar livsmedel till ett land där man påstår att man har ett överskott som man vill exportera. Det är i stället rim och reson i att man hjälper dessa länder att på något sätt få i gång sin export, så att de kommer på ekonomisk grön kvist så att säga. Det sker inte enbart genom att vi levererar katastrofbistånd.

Anf. 141 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt. Det är en svårighet att få de rätta informationerna om hur det är. Det är möjligt att statsrådet har fått andra informationer, och det kan komplicera situationen. Men det händelseförlopp vi har kunnat se talar ett annat språk.

Jag är överens med statsrådet om att det är viktigt med kunskapsöverföring. Det är speciellt viktigt i dessa länder, eftersom det finns en kunskapsbas som gör att man säkert kan ta hand om den kunskap som överförs. Under tiden man bygger upp detta krävs att det finns livsmedel till rimliga priser att tillgå. Det kan vi hjälpa till med.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1991/92:465 om gatubarnen i Rio de Janeiro

Anf. 142 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat hur utrikesministern avser att agera för att ge Rio de Janeiros gatubarn bättre alternativ än att bli mördade på grund av Rio-konferensen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Såsom kammaren har bekant har jag den 10 december förra året besvarat en fråga av Ingela Mårtensson om gatubarnen i Brasilien. Redan då fördömde jag självfallet de övergrepp och mord som sker på gatubarn i Brasilien och i många andra länder i världen. Vi får aldrig upphöra att ta avstånd från dessa skrämmande företeelser!

Sverige tar alla tillfällen i akt att framhålla barnens situation i världen. Respekten för människans liv och värdighet är ett oeftergivligt krav. De övergrepp och mord på gatubarn i Brasilien som begås står i strid med den mest grundläggande mänskliga rättigheten, nämligen rätten till liv. Ett tungt ansvar vilar därför på den brasilianska regeringen att se till att sådana övergrepp omedelbart stoppas.

De stora svenska insatserna för barnen sker via FN:s barnfond – UNICEF. Barnfondens program är inte minst inriktat på att förbättra situationen för barn som lever under särskilt svåra och utsatta förhållanden t.ex. gatubarn. Även andra FN-organisationer, t.ex. WHO, har en omfattande verksamhet för barn.

Sverige har också aktivt bidragit till att få till stånd FN:s barnkonvention, som givit världssamfundet viktiga normer för att säkerställa barnets rätt till

försörjning, skydd och deltagande i samhället. Vid det nyligen avhållna mötet med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna var Sverige huvudföreläsare till en resolution om uppföljning av barnkonventionen. Jag har med glädje noterat att även Brasilien ställde sig bakom denna resolution, liksom att man även ratificerat barnkonventionen.

Vid mötet framhöll Sverige i ett gemensamt nordiskt anförande att FN:s särskilde barnrapportörs landstudier om bl.a. Brasilien har visat sig mycket användbara när det gäller rekommendationer till bl.a. de nationella myndigheterna. De frågor som behandlas av rapportören, bl.a. barnprostitution och mord på gatubarn, fäster vår uppmärksamhet vid en av de mest grundläggande principerna i barnets rätt, nämligen barnets rätt till skydd av den egna integriteten.

Vi har inte kunnat konstatera ett samband mellan å ena sidan FN:s konferens om miljö och utveckling och å andra sidan ett ökande antal mördade gatubarn. Det i sig sorgliga faktum att konferens äger rum på en plats där sådana mord förövas har emellertid givit oss en möjlighet att med de konferensansvariga och övriga brasilianska ansvariga påtala det oacceptabla förhållandet att gatubarn mördas. Vi kommer att även fortsättningsvis noga följa frågan.

Anf. 143 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka bistandsministern för svaret på den här frågan.

Världens barn har det svårt av många skäl. Det hänger naturligtvis samman med de grundläggande orättvisa ekonomiska förhållanden vilka nu under ett stort antal frågedebatter har tagits upp.

Det finns ett brett spektrum av problem. Barn svälter och tvingas arbeta under mycket dåliga villkor. Barnprostitution förekommer liksom våld mot barn. Gatubarnens utsatta situation har under senare tid uppmärksamats ovanligt mycket. Det är bra, men alla de andra problemen är lika viktiga att ta upp till diskussion.

Att jag ändå har valt att ställa en fråga just nu angående gatubarnens situation beror på att jag tror att det är lämpligt tack vare att FN:n-konferensen skall äga rum i Brasilien.

Bistandsministern säger att det från svensk sida inte har kunnat konstateras att man i någon mening försöker "städa upp" – undanröja problem – med anledning av konferensen. Jag undrar på vilket sätt man har försökt undersöka det? Hur har man från svenskt håll försökt ta reda på om det finns något samband?

Oavsett om det finns ett samband eller ej ökar antalet gatubarn. Våldet mot gatubarn – det systematiserade mördandet av gatubarn – ökar också i omfattning. Det har vi många belegg för.

Jag tycker att det i svaret finns en ton av passivitet, vilken jag inte kan nöja mig med. Vi tar självfallet avstånd, men det är inte tillräckligt. Vi gläds åt att Brasilien också har ratificerat barnkonventionen, vilket naturligtvis är mycket bra.

Detta ratificerande är dock något som förpliktigar till ett betydligt mer aktivt handlande från Brasiliens sida än vad vi hittills har sett. Brasilien är vis-

serligen bara ett av de länder där detta fruktansvärda förekommer men är ändå det land som har det största antalet gatubarn och därmed den största omfattningen av problemet. Jag skulle vilja se ett mer aktivt agerande från svensk sida inför denna konferens.

Anf. 144 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag tycker att de synpunkter som förs fram av Annika Åhnberg är utomordentligt angelägna. Något besviken blir jag förstås när det påstås att svaret andas en ton av passivitet. Jag kan försäkra Annika Åhnberg att är det något som upprör mig, och som driver mig, i det här jobbet är det just barnens situation – fattas bara annat!

Jag har ännu icke besökt, som jag sade förut, ett enda u-land utan att jag särskilt markerat det sätt på vilket jag ser barnen hanteras. De får sitta och knacka makadam, bära bördor, arbeta i arbetsmiljöer som är vederstyggliga och som berövar dem synen. Detta tar jag upp jämt och ständigt.

Vi har bestämt att i vår budgetskrivning relatera vårt givande till barnkonventionen och andra FN-konventioner. Jag har i dag på departementet understrukt att vi också måste lyfta fram barnkonventionen – låt vara att landet har ratificerat den, men låt oss påstå att man inte följer konventionen. Det är en sak att underteckna den och en annan att följa den.

Sverige ger de största bidragen till Unicef. Vi kommer att i slutet av veckan få besök av Unicef-chefen Grant. Jag kommer med honom att igen ta upp frågan vad vi kan göra för gatubarnen och alla andra barn som lider svårt – om man nu kategoriserar dem så. Det finns ingenting som kan motivera en mer i det här arbetet än just barnens situation.

Jag vill helst att Annika Åhnberg – jag väddar till henne – ändrar sig i fråga om ton av passivitet, för det existerar inte någon passivitet på det här området.

Anf. 145 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag har inte ens tänkt tanken att den här frågan på något sätt skulle utnyttjas i något politiskt spel, i ett partipolitiskt skeende. Självfallet kan vi ha olika politiska uppfattningar om de grundläggande problemen när det gäller de globala orättvisorna och vilka åtgärder som skulle behöva vidtas. Men själva engagemanget för barnen och det faktum att vi alla är lika upprörda över hur majoriteten av världens barn har det har jag inte på något sätt ifrågasatt och inte haft någon tanke på att föra någon politisk diskussion kring.

Jag tycker att det är mycket bra att höra att biståndsministern är så engagerad för just barnens situation. Men jag vill ändå fråga om det inte finns någon möjlighet att, utöver det vi gör av eget aktivt engagemang via FN:s olika institutioner, just nu avkräva den brasilianska regeringen och de lokala myndigheterna i Rio de Janeiro någon typ av redovisning av åtgärder inför FN-konferensen. Har man från Sveriges sida gjort det, eller tänker man göra det i de kontakter som vi naturligtvis har med värdlandet inför konferensen?

Anf. 146 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag ämnar ta upp detta med Unicef-chefen Grant, när han besöker oss. Om jag inte minns fel är det på torsdag jag träffar honom och

tänker fråga honom vad vi kan göra gemensamt. Jag tror att de gemensamma insatserna ger den bästa och största effekten.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 147 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Det tycker jag är bra. Det finns någon sorts oerhörd cynism i detta att det ordnas en global konferens om miljö och utveckling i ett land – och dit kommer människor från hela världen för att diskutera dessa viktiga frågor – där de här problemen finns så oerhört påträngande. Man borde inför denna konferens och i samband med den aktivt försöka göra något. Det upp-rör många av oss som kanske har hoppats att få delta i konferensen, många som med intresse och engagemang följer miljö- och utvecklingsarbete i stort. Därför tycker jag att det är mycket viktigt att vi just i detta sammanhang agerar i den här frågan.

Anf. 148 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag tror inte att vi har delade meningar, men jag vill bara ha nämnt i sammanhanget att miljökonferensens målsättningar naturligtvis också är utomordentligt betydelsefulla för barnen och deras framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1991/92:446 om en internationell front mot rasism och främlingsfientlighet

Anf. 149 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Thage G Peterson har frågat mig om den ökande rasismen, antisemitismen och främlingsfientligheten i Europa berördes i de samtal jag nyligen förde med FN:s generalsekreterare och USA:s president.

Som frågeställaren med sin erfarenhet väl vet är samtal som dessa icke offentliga. Det skulle försvåra möjligheten till den ömsesidigt konstruktiva dialog vi eftersträvar.

Låt mig detta till trots säga att delar av den problematik frågeställaren tar upp berördes.

Anf. 150 THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för svaret. Jag är glad över beskedet att det ämne som jag tar upp i min fråga berördes i statsministerns samtal, även om det skedde bara till vissa delar.

Däremot tycker jag kanske inte att man bör hemlighålla samtal som man för i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet. Jag tror att det vore till gagn för just kampen mot rasism och främlingsfientlighet om innehållet i samtalen lämnades ut. Jag utgår då ifrån att både FN:s generalsekreterare och USA:s president delar statsministerns strävan att åstadkomma en internationell front mot rasism och främlingsfientlighet. Jag tror därför inte att någon av dessa båda personer skulle ha något emot att statsministern lättade något på förlåten om samtalens innehåll på denna punkt.

Herr talman! Låt mig få tillägga att jag hoppas att statsministern kommer

att ta upp dessa viktiga frågor så ofta han kan när han träffar statsministerkolleger i Norden och runt om i Europa samt när han möter framträdande representanter för världssamfundet. När det gäller kampen mot rasism och främlingsfientlighet är det väldigt viktigt att vi på alla sätt hjälps åt att föra denna kamp.

Anf. 151 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag vill börja med att försäkra att där det finns anledning och möjlighet – det är inte alltid möjligheten finns, och anledningen kan vara varierande – skall jag förvisso göra detta, för det finns ganska ofta anledning.

För att återgå till frågan om man skall offentliggöra eller inte offentliggöra vill jag framhålla att sådana här samtal, som frågeställaren är väl medveten om, ofta handlar om värdering av utvecklingen i vissa länder eller regioner. Det ligger litet i sakens natur att den typen av värderingssamtal måste kunna föras med full öppenhet och förtrolighet. Därför tror jag inte att entusiasmen skulle bli så påfallande, för att uttrycka saken försiktigt, om innehållet i dessa samtal offentliggjordes.

Anf. 152 THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Jag hoppas att jag har rätt i mitt antagande att både FN:s generalsekreterare och USA:s president delar statsministerns uppfattning att vi måste åstadkomma en internationell front mot rasism och främlingsfientlighet.

Anf. 153 Statsminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Utan att gå in på vad vi diskuterade i detalj utgår också jag ifrån att så är fallet. Vi diskuterade inte exakt i de termer som frågeställaren berör, men FN:s generalsekreterare har varit engagerad i dessa frågor i praktiskt taget hela sitt liv, och Förenta Staternas president har också ett djupt engagemang när det gäller samverkan över gränserna och integrering av olika befolkningsgrupper i den smältdegel som det amerikanska samhället utgör. Inte heller på dessa punkter tror jag att det går att finna några delade meningar mellan oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 17.12 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Anf. 154 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Sven-Olof Petersson har frågat mig varför regeringen inte bifallit en begäran från Sveriges Centrala Värnpliktsråd om medel för deltagande i kontakter med värnpliktiga från andra europeiska länder.

Sveriges Centrala Värnpliktsråds uppgift är att företräda landets värnpliktiga gentemot militära myndigheter på central nivå. Värnpliktsrådets verksamhet finansieras med statliga medel som skall begäras hos regeringen av Överbefälhavaren. Han har inte begärt några medel för Värnpliktsrådets deltagande i internationell verksamhet av detta slag.

Frågor om säkerhetspolitik och försvar handläggs på olika sätt inom ramen för Sveriges internationella arbete. På värnpliktsområdet har Sverige också sedan länge ett etablerat samarbete med övriga nordiska länder. Jag ser inte någon anledning att nu utöka detta internationella samarbete i det avseende som Värnpliktsrådet gjort framställning om.

Anf. 155 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på den fråga jag har ställt.

När jag tog del av svaret noterade jag att försvarsministern nu inte ser någon anledning att utöka det internationella samarbetet och i varje fall inte i det avseende som Värnpliktsrådet har gjort framställning om. Jag tycker dock att det här är litet egendomligt. Inom alla områden i samhället ökar internationaliseringen. Här finns möjligheter att ta till vara och utbyta erfarenheter bl.a. om värnpliktssystemet och om hur de värnpliktigas organisationer arbetar och agerar i Sverige och i andra länder.

Det har också kommit en begäran och önskemål ifrån länder – exempelvis Ungern, Polen och Tjeckoslovakien – som nu håller på att bygga upp egna fria organisationer av skilda slag att få ta del av de erfarenheter och den kunskap som finns inom den svenska värnpliktsorganisationen.

Jag hade inte minst med tanke på detta hoppats att försvarsministern skulle kunna fundera på att ompröva det här beslutet och se positivt på det internationella engagemang och den internationella samarbetsvilja som jag tycker finns hos de värnpliktiga och deras organisation. Vad krävs för att försvarsministern skulle kunna tänka sig att ompröva frågan och ta upp den till ny behandling?

Anf. 156 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag sade i mitt svar till Sven-Olof Petersson att jag inte *nu* var beredd att bifalla det som faktiskt inte har framställts formellt via Överbefälhavaren men som jag vet att det finns krav på från de värnpliktiga. Sverige har faktiskt inget internationellt samarbete i försvarsfrågor. Vi tillhör ingen militärallians eller motsvarande organ.

I den brytningstid som vi nu lever i tycker jag kanske att det är rimligt att vi först på nationell nivå funderar över vilka anknytningar vi kan tänkas ha när det gäller svenskt säkerhetspolitiskt och försvarspolitiskt samarbete i

fortsättningen. Om vi kommer fram till några förändringar – varom jag nu inte vet någonting – kan detta därefter också följas av ett samarbete när det gäller de värnpliktiga.

Jag tycker att det är att börja i fel ända att inleda ett europeiskt samarbete på värnpliktsområdet och kanske först därefter vidta förändringar när det gäller den nationella försvars- och säkerhetspolitiken. Skulle det ske förändringar på det här området kan jag försäkra Sven-Olof Petersson att det självfallet också skall omfatta de värnpliktiga. Just nu tycker jag att det viktigaste är att förstärka det nordiska samarbetet i det här avseendet.

Anf. 157 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Sverige är visserligen inte med i någon militär allians, men länder som Ungern och Polen är i dag knappast att betrakta som medlemmar i någon formell militär allians. Warszawapakten har sedan en tid tillbaka upphört att fungera. I det avseendet torde vi väl stå på motsvarande bas när det gäller att kunna betraktas som alliansfria stater.

Det vore mycket bra om man kunde börja med att låta sådana här organisationer få chans att träffas och diskutera. Det skulle kanske öka förståelsen mellan värnpliktiga i Sverige och värnpliktiga i andra länder. Vi vet att det finns skillnader. Vi vet att det finns områden där vårt värnpliktssystem skulle kunna ha något positivt att tillföra andra länder. Det kan gälla sättet som de värnpliktiga blir utbildade på eller de sociala villkor de har att arbeta under.

Det skulle glädja mig om statsrådet – utan att det har skett några förändringar avseende t.ex. säkerhetspolitiken – ändock skulle vara beredd att ompröva den här frågan.

Anf. 158 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag vill ändock understryka att Värnpliktsrådets viktigaste uppgift är att driva frågor för Sveriges värnpliktiga, som ju har valt rådet. De har gjort det för att rådet skall bevaka deras intressen gentemot centrala myndigheter i Sverige. Det är huvuduppgiften, och den skall naturligtvis skötas i första hand.

Det kan finnas anledning att fundera litet över om vi skall gå vidare utöver det nordiska samarbete som finns. Med vilka länder skall samarbete ske och i vilka former? I det avseendet vill jag peka på att Värnpliktsrådet har en kort mandatperiod. Den är ett år, och det komplicerar saken ytterligare.

Anf. 159 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Jag noterar också detta. Jag kan i och för sig hålla med om att det kan vara ett problem med t.ex. den korta mandatperioden för de förtroendevalda värnpliktiga. Vi vet att ett år är en kort period när man skall lära sig ett arbete och kunna driva igenom något konstruktivt.

Den europeiska samarbetsorganisationen mellan värnpliktiga har en erkänt hög officiell status. Den får ett visst stöd av Europarådets ungdomsfond. Därav borde man kunna dra slutsatsen att det här är ett arbete som rörer uppskattning på olika håll ute i Europa. Det vore kanske inte att gå så långt om vi också kunde hjälpa till att direkt dra vårt strå till stacken och inte bara indirekt genom Europarådets ungdomsfonds medel.

Anf. 160 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Får jag bara än en gång understryka att jag sade i mitt frågesvar till Sven-Olof Petersson att jag inte *nu* ser någon anledning att vidta förändringar i det här internationella samarbetet. Det kommer att ske mycket på detta område under de närmaste åren. Jag kan försäkra Sven-Olof Petersson att frågan icke är definitivt avgjord.

Anf. 161 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka försvarsministern för detta. Vi kanske kan återkomma för att diskutera den här frågan ytterligare framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1991/92:399 om Boforsaffären

Anf. 162 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Pär Granstedt har med anledning av vissa pressuppgifter om utbetalningar av Bofors i samband med haubitsaffären med Indien frågat mig på vad sätt Sverige nu kan medverka till att bringa fullständig klarhet i frågan.

Uppgifter om oegentligheter i anslutning till Bofors utbetalningar till de agenter företaget engagerat för haubitsaffären har cirkulerat i fem års tid men har hittills inte kunnat styrkas. Den utredning som riksrevisionsverket genomförde på regeringens uppdrag 1987 gav inte någon klarhet om betalningarnas karaktär. De utredningar som företagits av de svenska åklagarmyndigheterna har inte heller kunnat belägga att brott begåtts mot svensk lagstiftning.

Vad det i sak handlar om är affärstransaktioner mellan Bofors, som numera ingår i Swedish Ordnance, och dess affärspartner i utlandet. Såväl den förra som den nuvarande regeringen har därför enträget uppmanat ledningarna för Bofors, Swedish Ordnance och Nobel Industrier att klara ut vad som förekommit i samband med dessa betalningar och i synnerhet tillmötesgå de indiska myndigheternas begäran om information. Regeringen har vidare i enlighet med svensk lagstiftning under 1990/1991 behandlat en indisk framställning om rättshjälp i Boforsaffären. Det slutliga svenska svaret överlämnades till Indien i juni 1991. Man har därefter inte återkommit till regeringen från indisk sida.

De uppgifter som Pär Granstedt åsyftar utgörs av påståenden av en anonym källa till tidningen Dagens Nyheter. Regeringen kan inte agera på grundval av sådana uppgifter. Vederbörande måste framträda öppet och belägga sina påståenden. Misstänks brott mot svensk lagstiftning skall det undersökas av åklagarmyndigheterna, inte av regeringen.

Vid sidan av de åtgärder som tidigare vidtagits från regeringens sida – bl.a. tillsättandet av RRV-utredningen, medverkan i konstitutionsutskottets granskningsarbete och besvarandet av den indiska rättshjälpsframställningen – sker nu en förnyad granskning inom utrikesdepartementet av vissa handlingar som rör Boforsaffären, i syfte att se om ytterligare material kan

Prot. 1991/92:73

10 mars 1992

Svar på frågor

offentliggöras enligt sekretesslagens bestämmelser. Några andra åtgärder är för närvarande inte aktuella från regeringens sida.

Anf. 163 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Som statsrådet också framhöll är det här en affär som börjar få några år på nacken och som naturligtvis är ett ganska sorgligt kapitel. Det har inte varit gynnsamt för Sveriges relationer med Indien att det här har legat som en surdeg. Den uppfattning som finns på många håll att Sverige inte har gjort allt som är möjligt att göra för att underlätta ett klarläggande har naturligtvis också varit besvärande.

Jag har haft tillfälle att diskutera denna fråga många gånger under årens lopp och således även med Ulf Dinkelspiels företrädare. Det är alltså inte enbart de pressuppgifter som förekom för ett par veckor sedan som har väckt mitt intresse. Däremot är det klart att de har gett ny näring åt spekulationerna både här hemma och i Indien och visat på angelägenheten av att på något sätt få affären ur världen.

Det enda sättet att få den ur världen är naturligtvis att man skulle få full klarhet i vad som egentligen har hänt och i vilken mån det har förekommit oegentligheter på svensk eller indisk sida. Det är bra att man nu tittar på de handlingar som finns och ser om det går att offentliggöra ytterligare något.

Man kan fråga sig om inte det faktum att Bofors och Swedish Ordnance numera är i statlig ägo skulle kunna öppna nya möjligheter för regeringen att se till att den information som eventuellt kan finnas i företagen kan ställas till de indiska myndigheternas förfogande.

Frågan är också om det är nödvändigt att offentliggöra alla handlingar som ställs till de indiska myndigheternas förfogande eller om det finns möjlighet att för att hjälpa till i det fortsatta utredningsarbetet ställa även sådant material till förfogande som man inte anser sig kunna offentliggöra.

Anf. 164 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att den här affären är olycklig i den meningen att den också har kommit att bli en belastning i de svensk-indiska relationerna. Det bästa vore naturligtvis om man kunde få full klarhet i vad som gällde i det här speciella fallet. Samtidigt måste vi ha klart för oss att det i stor utsträckning även rör sig om en inrikespolitisk kontrovers i Indien. Jag vet att Pär Granstedt själv är väl orienterad om hur det ligger till, bl.a. efter sitt besök helt nyligen i Indien.

Jag vill också säga – jag tror att jag i detta fall kan tala även för mina företrädare – att man från regeringarnas sida har varit angelägna om att så långt det är möjligt klara läget i den här affären. Man har på olika sätt tillhandagått indiska myndigheter med uppgifter.

Riksåklagaren och åklagarna har prövat olika uppgifter som har kommit fram. Senast gällde det de tidningsuppgifter som grundade sig på en anonym källa. Riksåklagaren har kommit med beskedet att det inte har framkommit några nya omständigheter i sak som inte tidigare har varit föremål för åklagarens prövning. Mot den bakgrunden har han inte funnit skäl att ändra beslutet om att inte återuppta förundersökningen.

Avslutningsvis vill jag säga att regeringen faktiskt har gått så långt att man har låtit Indien få del av vissa uppgifter som man olika skäl inte har kunnat offentliggöra. Detta har skett i ett försök att bringa klarhet i affären. Det gäller bl.a. RRV-rapporten. Men det har inte gått. Det är att beklaga men så är läget.

Anf. 165 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att detta har varit en het fråga i indisk inrikespolitik, tidvis mycket het, skulle man kunna säga. Sverige blir litet grand ett offer för ett politiskt spel i Indien. Men anledningen till att frågan kan utnyttjas i det politiska spelet i Indien är naturligtvis att det finns så många oklarheter. Som jag ser det är det ett viktigt svenskt nationellt intresse att få största möjliga klarhet. Det kan t.o.m. få vissa politiska konsekvenser om vi skulle få frågan utagerad.

Jag förutsätter att regeringen fortsätter att arbeta aktivt och utnyttja varje möjlighet att få papperna på bordet, antingen så att de kan offentliggöras eller så att de indiska myndigheterna kan få ta del av dem.

Anf. 166 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det som Pär Granstedt säger är riktigt. Det finns en del oklarheter i bilden, men olyckligtvis råder regeringen inte över dem. Vi har försökt att göra allt vi kan för att bringa klarhet i frågan.

Det är också riktigt, som jag tidigare sade, att detta är en viss belastning i de svensk-indiska relationerna. Samtidigt är det viktigt att slå fast att förbindelserna mellan Sverige och Indien är i grunden mycket goda. Vi har ett samarbete inom biståndet och på handels område som utvecklas på ett mycket positivt sätt. Nu senast var statsrådet Alf Svensson i Indien och fick ett mycket gott mottagande.

Man får erkänna att dessa oklarheter har varit besvärande. Men jag tror att det finns en insikt också på indisk sida om att vi har gjort vad vi har kunnat för att bringa klarhet i affären, och det finns i den totala bilden helt övervägande inslag av goda förbindelser mellan Sverige och Indien.

Anf. 167 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det senast sagda vill jag naturligtvis vitsorda. Det är också den bild jag fick vid mitt besök i Indien i höstas. Detta är en delfråga i de svensk-indiska relationerna vars betydelse man inte skall överdriva. Men den finns trots allt kvar som en besvärande faktor, inte minst för möjligheterna att fortsätta Boforsaffären. Det nationella svenska intresset att få klarhet i denna fråga kvarstår.

Anf. 168 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! På den punkten är jag helt enig med Pär Granstedt.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1991/92:402 om exportgarantierna till Iran

Anf. 169 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om den ökande exporten till Iran kommer att medföra en ökning av exportkreditgarantier för handel med detta land.

Svaret på frågan är ja, under förutsättning att de exporterande svenska företagen ansöker om exportkreditgaranti hos exportkreditnämnden (EKN) och att nämnden beviljar dessa ansökningar.

När nämnden beslutar om en ansökan om garanti för export till Iran har nämnden att följa de riktlinjer som riksdag och regering år 1990 har satt upp för garantiverksamheten. Dessa riktlinjer innebär bl.a. att verksamheten i princip skall vara självbärande.

EKN:s fordringar på Iran uppgår till ca 80 milj.kr. Svenska företrädare har vid en rad tillfällen framhållit vikten av återbetalning i samtal med företrädare för Iran. Jag hoppas att enighet snart skall kunna nås om iransk återbetalning av skulderna till Sverige.

Den svenska exporten till Iran uppgick år 1988 till 590 milj.kr., år 1989 till 642 milj.kr., år 1990 till 1 575 milj.kr och för perioden januari-oktober 1991 till 3 673 milj.kr. Iran är i dag Sveriges 14:e exportmarknad. För många svenska företag har exporten till Iran varit mycket betydelsefull, inte minst i en situation då efterfrågan på andra marknader varit svag. Tillgången till exportkreditgarantier från EKN har också blivit allt viktigare.

Den svenska importen från Iran har också ökat, men inte i samma omfattning som exporten.

Det är inte möjligt att uttala sig om hur exporten till Iran kommer att utvecklas under de kommande åren, men det finns en betydande potential för många svenska företag, och intresset på iransk sida för samarbete med Sverige är stort. Omfattningen av EKN:s engagemang när det gäller Iran har ökat under det senaste året, och denna utveckling kommer sannolikt att fortsätta.

Vad beträffar läget för de mänskliga rättigheterna i Iran har utrikesministern den 18 februari med anledning av en riksdagsfråga av Ingela Mårtensson redovisat regeringens ståndpunkt och åtgärder. Vad utrikesministern då framförde äger självfallet fortsatt giltighet.

Anf. 170 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

I regeringsdeklarationen i höstas sade regeringen att Sverige skall vara en klar röst för mänskliga rättigheter, frihet och demokrati i världens alla delar. Jag ställde i november en fråga till Alf Svensson, minister i Sverige för de mänskliga rättigheterna, om vårt förhållande till Iran. Han sade då att den svenska regeringen skall aktivt verka för att situationen på de mänskliga rättigheternas område i Iran kommer att uppmärksammas i Förenta nationerna.

I januari i år fick vi en tjock rapport från Amnesty International, och även andra organisationer för mänskliga rättigheter har yttrat sig. Man räknar upp de övergrepp som under årens lopp har begåtts i Iran, och de har i vissa

avseenden ökat. Det rör sig om hundratals politiska arresteringar under 1991, orättvisa rättegångar, tortyr och mer än 750 avrättningar.

Amnesty International har också svårt att få förstahandskunskap. Man får bygga på uppgifter från politiska flyktingar och människor som trots allt sluppit ur fängelserna under de senaste åren. Dessa bekräftar i stort sett den bild man har. Det finns ett mönster av tortyr och inhuman behandling av politiska fångar.

Den 18 februari fick vi ytterligare en redogörelse för hur man agerar i förhållande till Iran i samband med affärskontakter. Nu köper Iran en hel del vapen utomlands och gör en kraftig militär upprustning. Det kan leda till att också svensk utrustning blir inblandad i eventuella militära konflikter.

Undergrävs inte förtroendet för Sveriges politik när det gäller mänskliga rättigheter när vi samtidigt med statliga medel är beredda att understödja en utveckling av handeln med Iran?

Anf. 171 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att regeringen klargjort att vi kommer att tala med klar röst i frågor om mänskliga rättigheter. Det gäller också i fallet Iran. Som utrikesministern framhöll i sitt svar den 18 februari i år hade Sverige tidigare som medlem i FN:s kommission för mänskliga rättigheter direkta kanaler och kunde framföra vår uppfattning i ett direkt forum. Vi kommer nu på andra sätt i FN och bilateralt att till iranierna framföra vår kritik mot de rådande förhållandena i Iran.

Jag har däremot ytterligt svårt att följa Bengt Hurtigs resonemang när han säger att Sveriges agerande på handelsns område genom exportkreditnämnden skulle undergräva förtroendet för Sverige när det gäller mänskliga rättigheter.

Det skulle betyda att vi under hela efterkrigstiden har haft en sådan eroderande verkan på förtroendet för vår politik när det gäller mänskliga rättigheter. De principer vi tillämpar inom handeln och för exportkreditnämnden är sådana vi tillämpat rakt igenom, nämligen att dessa instrument inte skall användas för en politik för mänskliga rättigheter. För det ändamålet finns det andra och bättre lämpade instrument. Uttalandet faller egentligen på sin egen orimlighet.

Anf. 172 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Det är inte någonting onormalt i de internationella relationerna att man är försiktig och återhållsam med handeln när det begås grova brott mot mänskliga rättigheter. Det har under en period gällt Kina efter massakern på Himmelska fridens torg.

Naturligtvis ger ekonomiska relationer med ett land möjligheter till meningsutbyte och påtryckningar under de personliga kontakter man har. Men någonstans går smärtgränsen där de mänskliga rättigheterna kränks så grovt att man inte kan fortsätta kontakten. Jag gör den bedömningen att Iran kunde ha varit ett sådant fall, precis som när det gällde Kina och massakern där.

Andra länder använder ibland handelsutbytet som en påtryckning när

Svar på frågor

man anser att utrikespolitiska och inrikespolitiska ageranden från olika länder är fullständigt oacceptabla.

Anf. 173 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Andra länder må utnyttja handeln för både legitima och illegitima ändamål. Vi anser att detta är en felaktig politik. Sverige har gjort ett undantag på sanktionslagstiftningens område, och det gäller fallet med Sydafrika för ett antal år sedan. Det fallet går inte att jämföra med Kina. Där är det fråga om bistånd. Handeln har fortgått normalt med Kina, och man avser att fortsätta med detta.

Jag upprepar: Det ligger inte i Sveriges intresse att börja utnyttja sådana instrument för en politik på de mänskliga rättigheternas område eller att utöva andra påtryckningar. Det finns andra och effektivare vägar för detta.

Anf. 174 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Man skall naturligtvis tillämpa den här typen av åtgärder mycket restriktivt. Men det kan som jag tidigare sade finnas tillfällen när smärtgränsen överskrids. Det är uppenbarligen så, att vi har delade meningar på den punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1991/92:430 om Naturhistoriska museets hantering av brandfarliga ämnen

Anf. 175 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att Naturhistoriska riksmuseet skall uppfylla de krav som lagen om brandfarliga och explosiva varor ställer.

Byggnadsstyrelsen och Naturhistoriska riksmuseet har i en gemensam skivelse till regeringen den 24 januari i år framhållit att problemet med hantering och lagring av de samlingar som konserveras i etanol måste lösas under våren 1993 enligt åligganden från brandförsvaret och sprängämnesinspektionen.

I skrivelsen anges också att ett byggnadsprogram med hemställan om byggnadsuppgifter för nya förvaringslokaler kommer att redovisas av byggnadsstyrelsen i mars månad.

Ett sådant byggnadsprogram kommer att ge det underlag som behövs för att bedöma kostnaderna för dessa åtgärder. Förslaget kommer att beredas i sedvanlig ordning i kultur- och finansdepartementen.

Anf. 176 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Bakgrunden till den är den lag som gäller sedan den 1 juni 1989 beträffande brandfarliga och explosiva ämnen. Kraven skärptes då ganska ordentligt.

Svaret är helt korrekt. Men det som oroar mig litet grand är att ombyggnadstiden är ganska lång när förslaget väl kommer. Den vågar man i dag inte

yttra sig om. Min avsikt har varit att försöka se till att man löser lokalproblemen så att man följer lagen på Naturhistoriska riksmuseet inom den föreskrivna tiden.

Jag vill ställa ytterligare en fråga till statsrådet Friggebo: Har statsrådet någon uppfattning om hur lång tid det kan ta att bygga om på så sätt att vi fyller de krav som lagen föreskriver?

Anf. 177 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag kan naturligtvis inte exakt avgöra hur lång tid det kommer att ta, eftersom byggnadsstyrelsen ännu inte har inkommit med sitt underlagsmaterial till regeringen. Det kommer i mars månad. Däremot har man redan vidtagit en rad sprängningsåtgärder för att bereda utrymme för lagringen. Det skedde i samband med att Omniteatern byggdes. Det betyder att det förmodligen kan gå ganska snabbt att bygga om när regeringen väl har träffat sitt avgörande.

Anf. 178 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag hoppas att statsrådet blir sannspådd här. Vad som gör mig litet oroad är dock att både byggnadsstyrelsen och Naturhistoriska riksmuseet har varit oroade över att det har gått så pass långsamt. Man har således själva i januari efterlyst ett förslag. Det måste ju betyda att de undrar om man skall hinna med detta inom föreskriven tid. Det är naturligtvis deras ambition, och det måste också vara riksdagens och regeringens ambition.

Anf. 179 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Vi kan ju fråga oss var långsamheten ligger någonstans. Regeringen har ännu inte fått ett underlagsmaterial för att fatta sitt beslut.

Anf. 180 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Man hoppades möjligen att tidigare underlag skulle kunnat åstadkomma någon skrivning i budgetpropositionen. Jag förstår också att det är svårt när man inte har det fullständiga underlaget. Jag ber att få återkomma. Jag hoppas att frågan skall vara ur världen inom den tid som lagen föreskriver.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1991/92:444 om avvisning av personer som ämnar begå brott i Sverige

Anf. 181 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Håkan Holmberg har frågat mig vilka lagliga möjligheter det finns att avvisa personer som besöker Sverige i syfte att begå brott. Bakgrunden till frågan är Robert Faurissons förestående besök i Sverige.

Innan jag besvarar själva frågan vill jag med bestämdhet ta avstånd ifrån det budskap Robert Faurisson försöker sprida. Påståendet att nazisternas medvetna förintelse av över sex miljoner judar aldrig ägt rum är fruktans-

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

värt. Antisemitismen i alla dess former strider mot grundläggande mänskliga rättigheter och måste med kraft bekämpas. Förnekandet av förintelsen ingår som ett led i den moderna antisemitismen, varur olika former av rasism i dag hämtar sin näring. Det innebär också ett angrepp på den historiska sanningen om brott mot mänskligheten och mot det judiska folket. Förnekandet måste motarbetas med alla till buds stående medel. Här vilar ett ansvar på oss alla.

När det gäller den rättsliga regleringen återfinns den i utlänningslagen. Enligt denna får utlänningsansökare avvisas om han kan antas komma att begå brott i Sverige. Det kan då antingen vara fråga om personer som tidigare ådömts frihetsstraff, i Sverige eller utomlands, eller om personer som av någon annan särskild omständighet kan ha brottsligt syfte med inresan. Det sistnämnda syftar enligt förarbetena på fall där det klart framgår, av t.ex. personens egna uttalanden, att avsikten med inresan är att begå brott. I det särskilda fallet ankommer det på polisen att göra denna bedömning.

Anf. 182 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag vill tacka kulturministern för svaret. Jag vill också tacka för det mycket klara avståndstagandet, som naturligtvis hela regeringen står bakom, från det budskap som den här personen försöker sprida. Birgit Friggebo har tidigare, vid ett tillfälle i höstas när en utställning om antisemitism invigdes på Kulturhuset i Stockholm, gjort en mycket klar markering i samma ämne.

Det tragiska är att den här typen av propaganda nu har bedrivits i Sverige, bl.a. via närradiosändningar, sedan 1987 praktiskt taget utan någon reaktion från regering eller från ledande politiker och opinionsbildare. Det är skönt att detta nu sker.

Dessutom kan man lägga till att det, såvitt jag kan bedöma, är helt klart att det i detta fall är fråga om ett uppenbart och uttalat syfte att begå brott i Sverige. Faurisson har gjort sig skyldig till brott i samma anda i Frankrike och straffats flera gånger för det. Hans besök har utannonserats i förväg som att han kommer hit i syfte att bevisa att judarna har ljugit ihop förintelsen. Det kan inte råda något tvivel om syftet med detta besök. Det är klart att det är polisen som har att ta ställning till det bevismaterial som finns i detta fall.

Jag vill också konstatera att i och med att den här typen av propaganda har bedrivits under så lång tid i Sverige har vi kommit till en punkt där det börjar ställas frågor om det officiella Sveriges syn på detta. Det har rests olika förslag om andra typer av åtgärder för att förtydliga detta. Det gäller t.ex. lagen om hets mot folkgrupp eller att införa moment i närradiolagen som gör det möjligt att utdöma mer meningsfulla straff, utöver de rent symboliska som förekommer i dag. Jag vill komplettera min fråga med att ställa frågan om på vilket sätt regeringen nu överväger möjligheten att se över andra bestämmelser.

Anf. 183 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det är riktigt som Håkan Holmberg säger att det är polisen som handlägger den här typen av ärenden. Jag vill också bekräfta det Håkan

Holmberg säger om att den här personen tidigare är straffad i Frankrike. Det är också straffbart i Sverige att hetsa mot folkgrupp och att uttrycka missaktning mot folkgrupp. Där finns ju också ganska färsk domar som har behandlat de här frågorna.

Nu frågar Håkan Holmberg också om vi avser att göra något ytterligare lagstiftningsvägen. Då vill jag informera om att vi har anledning att återkomma till riksdagen vad avser närradions och privatradians ställning. Avsikten är att så småningom komma med en proposition till riksdagen. Min förhoppning är att vi skall kunna beröra några av de här frågorna i propositionen.

Dessutom pågår det ju ett beredningsarbete när det gäller att kriminalisera medverkan i rasistiska organisationer. Det finns ju en betydande skepsis inom regeringen om möjligheterna att komma fram den vägen. Det är möjligt att man måste fortsätta att penetrera dessa frågor för att få effektivitet när det gäller att beivra den typ av mycket grova brott mot mänskligheten som antisemitism utgör.

Anf. 184 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag delar den skepsis som tydligen finns i regeringen när det gäller någon form av lagstiftning mot medverkan i rasistiska organisationer. Jag tror att det är nödvändigt att hålla sig till den typ av lagar som vi har i dag.

Ett stort problem är att den lag som finns i dag om hets mot folkgrupp innehåller en allvarlig blotta. Det accepteras att man säger att förintelsen är påhittad. Däremot blir det straffbart om man säger att det är judarna som har hittat på den. Den intellektuella skillnaden mellan dessa två påståenden är obegriplig för mig och, tror jag, för alla andra som försöker ägna en stund åt att fundera över detta. Det kan inte finnas något annat syfte bakom påståendet att förintelsen är påhittad än att smäda dem som dog i den, deras anhöriga och judar runt om i världen i dag. Denna typ av påståenden är den moderna antisemitismens kärna och själva förutsättningen för de försök att rehabilitera nazism, antisemitism, rasism och andra i samma stil som nu sker.

Att dessa grupper som står bakom Faurissons besök bjuder in honom just nu uppfattar jag som en ren provokation mot det svenska samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1991/92:447 om Vasamuseet

Anf. 185 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig om vilka åtgärder jag avser vidta för att medverka till att mögelangreppen i Vasamuseet skyndsamt åtgärdas.

Från museiledningen och byggnadsstyrelsen har jag inhämtat följande. Mögelangrepp har tidigare förekommit i den gamla dockbotten under museibyggnaden. De angripna utrymmena har emellertid sanerats genom bygg-

Svar på frågor

nadsstyrelsens försorg. Saneringsarbetena avslutades vid årsskiftet. Inga mögelangrepp har påträffats i själva museet.

Anf. 186 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på den här frågan också. Det finns väl ingen här i kammaren som inte anser att Vasamuseet är ett av våra främsta turistmål. Varje besök på Vasamuseet, och jag har själv varit där många gånger, är ju en upplevelse. Därför var det så chockerande när man fick läsa i pressen att det skulle ha förekommit mögelangrepp. Jag tycker nog att byggnadsstyrelsen och museiledningen – vem som har störst ansvar vågar jag inte säga – underskattar förekomsten av mögel.

I den intervju med en företrädare på byggnadsstyrelsen som jag har studerat säger denne representant själv att han tycker att det är genant och att man har gjort en miss. Han talar också om den arbetsmiljö som man arbetade i när man skulle åtgärda detta.

Vi vet också att det finns risk för att detta återkommer. Jag hoppas verkligen att den optimism som svaret präglas av är riktig och att vi kan avskrika dessa risker för framtiden. Jag är helt övertygad om att man på ansvariga myndigheter måste ha ordentlig kontroll över läget.

Anf. 187 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det var ingen optimism i mitt svar. Det var ett redovisande av fakta. Det finns inget mögelangrepp, och det har inte funnits, i museet, utan mögelangreppen har förekommit i den gamla dockbotten som museet ligger ovanför. Jag är alldeles övertygad om att museiledningen är så intresserad av att skydda både museet och själva skeppet Vasa att man kommer att göra allt för att det inte skall inträffa olyckor.

Anf. 188 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag menade inte att det var statsrådet som var optimistisk, utan att det var museiledningen och byggnadsstyrelsen. Även här diskuteras riskerna för att det skall spridas till själva skeppet – inte att det skall angripas av mögel, för det händer tydligen inte med ett skepp byggt av ek, men att det kan bli missfärgat. Skulle detta inträffa är det avgjort ett angrepp på fartyget, och då har det kommit upp i museihallen. Jag hoppas att byggnadsstyrelsen inte har varit för optimistisk när man avfärdar den här risken.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1991/92:448 om praxis rörande uppehållstillstånd för missionärer

Anf. 189 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Stefan Attefall har frågat mig vilka motiv som ligger bakom rådande praxis rörande uppehållstillstånd för missionärer och om jag är beredd att ta initiativ till en förändring av dessa regler.

Till Sverige kommer ibland missionärer för att arbeta under en begränsad

tid. De avlönas då i någon form av t.ex. församlingen i hemlandet och skall före inresan ha erhållit ett uppehållstillstånd som ger rätt att vistas i Sverige under en begränsad tid.

Frågan om beviljande av uppehålls- och arbetstillstånd handläggs självständigt av statens invandrarverk. Invandrarverket har under åren utvecklat tillståndspraxis för olika grupper. Uppهållstillstånd för missionärer beviljas enligt denna praxis i form av tre ettårstillstånd. I varje beslut anges att vistelsetiden är sammanlagt högst tre år och att tillstånd för bosättning inte medges. Skälet till tidsbegränsningen är bl.a. att personer, vilka från början har haft för avsikt att vistas här endast viss kortare tid, inte efter inresan skall kunna övergå till att bli invandrare genom flera på varandra följande kortare tillstånd. Med hänsyn till de värden som det här gäller – religionsfriheten – bör stor generositet visas denna grupp.

Då Stefan Attefall, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Margareta Viklund i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 190 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret som jag får ta emot i stället för Stefan Attefall. Jag är väl egentligen inte så nöjd med svaret. Det sista som statsrådet sade, att "med hänsyn till de värden som det här gäller – religionsfriheten – bör stor generositet visas denna grupp", är ju bra i och för sig. Jag tycker egentligen inte att det är svar på Stefan Attefalls fråga. Han undrar ju egentligen vilka förändringar statsrådet är beredd att ta initiativ till när det gäller dessa regler, treårsregeln för missionärer. Den regeln är ju ganska olik de regler som gäller för andra grupper, t.ex. gästföreläsare. Där har man en fyraårsregel.

Vad är det för argument och tankar som ligger bakom skillnaderna i olika bestämmelser när det gäller människor som verkar i vårt land?

Anf. 191 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Stefan Attefall frågade vilka motiven var för detta. Det har utbildats en praxis hos invandrarverket när det gäller olika grupper. Det varierar mellan tre, fyra och fem år. Fotbollsspelare och andra får t.ex. uppehållstillstånd i fyra år. Gäststuderande och gästforskare får stanna i fyra år.

Några grekiska reselärare har fått fem år efter förhandlingar med invandrarverket osv.

Det gemensamma generella draget är att man ger korttidstillstånd endast under begränsade perioder och att man alltså inte vill att det skall finnas obegränsade möjligheter att få korttidstillstånd, så att dessa kan användas för en fast bosättning i Sverige. Det är invandrarverket som handhar dessa frågor helt självständigt. Det är verket som bildar praxis, och jag tycker det är lämpligt att verket också fortsättningsvis gör det. Därför har jag inte uttalat att jag tänker vidta några förändringar. Däremot har jag avslutningsvis i svaret antytt att när det gäller religionsfrihetsfrågor bör man vara försiktig och generös.

Anf. 192 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Det som har aktualiserat den här frågan är ett speciellt fall. Det var en flicka som heter Elisabeth som kom till en församling uppe i Jokkmokk och som gjorde en väldigt fin insats där. Hon kom tillsammans med ett lag ungdomar som verkade i församlingen, men de verkade också i samhället och undervisade i skolan, bl.a. i engelska. De utförde ett mycket uppskattat barn- och ungdomsarbete, och de blev väldigt omtyckta i hela bygden.

Man frågade den här flickan om hon ville stanna kvar, när de övriga ungdomarna åkte hem, och det ville hon. Hon fick sitt uppehållstillstånd beviljat med dessa treårsintervaller. Sista gången hon skulle ansöka, innan hon for hem till Amerika över sommaruppehållet, trodde man att hon skulle få sitt tillstånd beviljat ytterligare och få stanna här i Sverige. Men det blev många turer fram och tillbaka, vilket var ganska olyckligt. Flickan hotades bl.a. av fängelse, om hon inte lämnade landet snabbt.

Anf. 193 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag är naturligtvis förhindrad att gå in och kommentera enskilda fall. Det är möjligt att jag har ytterligare information som skulle vara av värde för bedömningen av det här fallet, men jag är faktiskt förhindrad att redovisa dessa uppgifter. Jag har bestämt mig för att som statsråd inte kommentera enskilda fall, bl.a. av hänsyn till de enskilda personerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1991/92:435 om staten som arbetsgivare

Anf. 194 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Inger Lundberg har frågat civilministern om hon är beredd att öka insatserna för stöd till de statligt anställda, som riskerar att förlora sina arbetsuppgifter i samband med omstruktureringar i statsförvaltningen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Flera av de strukturförändringar som genomförs inom statsförvaltningen kommer att leda till övertalighet. Hur många av de övertaliga som verkligen blir arbetslösa beror bl.a. på hur väl det statliga trygghetssystemet fungerar. Målet med trygghetssystemet är ju att så långt som möjligt undvika att någon statsanställd skall behöva bli arbetslös till följd av arbetsbrist. Det statliga trygghetsavtalet innebär bl.a. att uppsagda arbetstagare har en dubblerad uppsägningstid – alltså i många fall ett år. Vissa har möjlighet att avgå med pension i förtid. Enligt avtal mellan de centrala parterna har också medel avsatts till en partsgemensam trygghetsstiftelse som bl.a. har till uppgift att hjälpa uppsagda med personligt stöd. Syftet är att skapa förutsättningar för ett nytt arbete genom att t.ex. ge bidrag till utbildningsinsatser eller att starta eget företag. Om arbetstagaren trots olika insatser skulle bli arbetslös efter uppsägningstidens utgång kompletterar stiftelsen de åtgärder som finns enligt arbetslöshetsförsäkringen. Bl.a. betalar stiftelsen ersättningar utöver ar-

betslöshetskassa. Ersättningen utgör ett belopp som tillsammans med ersättningen från arbetslöshetskassan motsvarar 85 % av den tidigare månadslönen.

Det statliga trygghetssystemet anses vara det mest utbyggda trygghetssystemet på arbetsmarknaden. Både tid och resurser har avsatts för att övertalighet skall kunna lösas på ett bra sätt i de enskilda fallen. För närvarande betalas kostnaderna för den dubbla uppsägningstiden och pensionskostnaderna över statsbudgeten. Jag är inte beredd att föreslå några ökade finansiella insatser över statsbudgeten för de statsanställda. Trygghetsavtalet disponeras av de centrala parterna. Det ankommer därför på dem att bedöma om ytterligare insatser anses nödvändiga, t.ex. genom att parterna i kommande avtalsrörelse träffar avtal om avsättning av ytterligare medel till trygghetsstiftelsen.

Avslutningsvis vill jag tillägga att det i längden inte är avtal eller trygghetssystem – hur väl de än fungerar – som avgör om människor kan finna, och få behålla, riktiga jobb. Helt avgörande är om den ekonomiska politiken i stort lyckas, dvs. att vi återfår tillväxten i den svenska ekonomin. Det kommer att ta tid innan vi ser effekterna av omläggningen av den ekonomiska politiken, men det är min förhoppning och övertygelse att den kommer att leda till en bättre utveckling så att svensk ekonomi återfår sin styrka och tillväxt. Detta gagnar inte bara de kvinnor som Inger Lundberg är bekymrad för, utan självfallet alla löntagare och andra i Sverige.

Anf. 195 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret och vill samtidigt ge henne ett råd: träffa de många kvinnor ute på statliga myndigheter, ute i kommunerna som är rädda för det som händer på arbetsmarknaden i dag.

Inte bara länsbostadsnämnderna berörs. Omstruktureringar på grund av både regeländringar och informationsteknologi slår hårt. I går träffade jag människor på försäkringskassan. 35 kvinnor kan komma att beröras. Några av dem har längre anställningstid än 20 år. De har gedigen men snäv kompetens, och kanske är myndigheterna ibland litet handfallna när det gäller möjligheten att ge sådana kvinnor jobb och tro på framtiden.

Det är inte så, finansministern, att kvinnorna känner förtroende för Ny start för Sverige. Tvärtom ser man att slagen riktas mot kommuner, mot kvinnojobb. Man lyssnar ibland också på de borgerliga och de socialdemokratiska ekonomer som säger att regeringen bedriver precis fel politik i fel tid. Den politiken leder till att kvinnor förlorar jobb, och den leder till problem på arbetsmarknaden.

Visst behöver vi omstrukturera inom statsförvaltningen – det vet också dessa kvinnor. Många av dem är beredda att byta jobb. Men de upplever saken så att regeringen är okänslig som arbetsgivare. Varför tog t.ex. regeringen i december beslutet om att myndigheterna skulle bära pensionskostnaderna? Det var ju precis fel åtgärd, om man vill stimulera kvinnor och vill låta dem få möjlighet att stanna kvar på sina jobb. Det är kvinnor som kanske har 15–20 år kvar i arbetslivet. Och varför är man okänslig när det gäller exempelvis utvecklingen av vuxenutbildningen, sådant som skall stärka dessa kvinnor?

Anf. 196 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Om Inger Lundberg vill föra en diskussion i allmänhet om kvinnornas situation på arbetsmarknaden eller för den delen om förhållandena för sådana som är kommunalanställda skall jag gärna göra det. Men frågan gällde de statligt anställda, och det var därför som jag i svaret redovisade det statliga trygghetsavtalet som ju är mycket långtgående och såvitt jag vet enligt alla bedömningar anses mycket bra och mycket generöst. Jag tycker det är viktigt att det förblir så.

Jag håller med Inger Lundberg om att kvinnor har en mycket stor kompetens som alltför litet har tagits till vara under många, många år. Där finns en del försyndelser som man kanske inte behöver prata så mycket om. Men det är ändå i hög grad nya möjligheter som öppnar sig för de kvinnor som vill göra insatser vid sidan av anställningen hos den statliga arbetsgivaren inom just de områden där de har kompetens och mångårig erfarenhet. Jag tänker då på start av nya företag inom en rad olika områden som speciellt har varit kvinnors arbetsmarknad och där dessa verkligen har mycket stor kompetens.

Får jag också påminna om att det program för rationalisering och annat inom statsförvaltningen som nu löper, påbörjades för ett och ett halvt eller två år sedan. Såvitt jag förstår är det ett program som det råder en ganska betydande politisk enighet om. Det finns inte någon anledning att ha så att säga en övertung administration, utan det är viktigt att de resurser och de jobb som finns inom området satsas på de väsentliga verksamheterna. Jag tror att i längden kommer de kvinnor som Inger Lundberg talar om och i lika hög grad de män som jobbar med motvarande arbetsuppgifter att finna att det är en ganska positiv lösning som man därigenom går till mötes.

Anf. 197 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag hade inte för avsikt att ta upp en allmän politisk debatt, men finansministern upprepade i sitt svar den trosinriktning som snart bara hon och regeringen har när det gäller effekterna av den borgerliga politiken. Jag tycker det är viktigt att vi är ense om kvinnors kompetens och kvinnors möjlighet att utvecklas, men det måste också vara så att kvinnor ser att det finns en framtida arbetsmarknad.

Vi kan ha olika syn på saken utifrån skilda ideologiska utgångspunkter, men det är inte så att det blir fler jobb i barnomsorgen därför att det inrättas privata daghem eller fler jobb i skolan därför att det inrättas privata skolor. Detta om det inte är så att finansministern de facto bedömer saken så, att de privata alternativen är mindre effektiva när det gäller personalutnyttjande o. d.

Finansministern svarade inte på frågan om pensionerna.

Anf. 198 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Inger Lundbergs beskrivning av antalet jobb som tillkommer eller avgår genom privat barnomsorg var en aning konstig. Jag tror att vad det finns anledning att slå fast är att för de människor som jobbar på området och för de människor som behöver få dessa tjänster utförda – vare sig det är barnomsorgen eller statliga förvaltningstjänster eller någonting annat – är det helt avgörande och det helt centrala att vi kan få i gång den ekonomiska

utvecklingen, så att det finns en bas för de olika systemen. Det hoppas jag att Inger Lundberg håller med om. Jag tror inte att vi tidigare har haft olika åsikter mellan partierna om denna grundläggande föreställning.

Det som Inger Lundberg sedan tog upp var, tycker jag, en något annorlunda fråga än den som ställdes inledningsvis, för den ursprungliga frågan gällde om regeringen vill hjälpa dem som får problem i samband med omstrukturering inom statsförvaltningen. Den frågan har jag besvarat.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 199 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Helt kort: Genom att minska efterfrågan minskar ni också möjligheten till tillväxt och möjligheten att bredda den bas som behövs för kvinnojobben. Men jag tycker, praktiskt sett, att finansministern inte sätter in frågan om regeringens hantering av pensionerna hos myndigheterna i det sammanhang som min ursprungliga fråga är ställd inom. Den handlar just om den politik som den borgerliga regeringen för såsom arbetsgivare.

Anf. 200 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Just i fråga om pensioner för de statligt anställda kan jag bara tala om för Inger Lundberg att det slöts ett nytt pensionsavtal avseende dessa för nästan två år sedan. Den förra regeringen hade icke avsatt fem öre till de pensionerna. Det är fråga om ungefär en miljard kronor i ökade pensionsutbetalningar som den socialdemokratiska regeringen trots att avtal fanns icke hade avsatt en enda krona för i budgeten. Jag tycker att det är anmärkningsvärt, och vi kommer att rätta till detta. Den historieskrivning som Inger Lundberg gör är faktiskt felaktig.

Anf. 201 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Men visst är det ändå, finansministern, sant att regeringen i december 1991 beslöt att myndigheterna skulle bära kostnaderna under det första året i samband med pensioneringar som skedde med anledning av omställningar o. d. Och visst är det ett faktum att detta ute på statliga myndigheter i dag innebär att personer som kanske har 20–25 års anställning inom ett jobb tvingas gå för att den enskilda myndigheten skall klara sitt budgetsaldo.

Anf. 202 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Att de enskilda myndigheterna betalar kostnader för personal tycker jag är alldeles självklart – det är rimligt och riktigt. Den effekt som Inger Lundberg beskriver har jag inte hört talas om förut. Mera anmärkningsvärd är den tidigare socialdemokratiska regeringens brist på hantering av pensioner till statligt anställda, vilken jag upplever som utomordentligt negativ gentemot de anställda.

Anf. 203 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Finansministern är en nästan lika skicklig oppositionspolitiker som Carl Bildt. Hon talar om den socialdemokratiska regeringens politik när jag ställer frågor om effekterna för dem som nu är anställda på statliga myndigheter när man minskar personalen. Finansministern har inte hört ta-

las om hur det fungerar praktiskt, och jag kan ha respekt för det – det är inte lätt att se effekterna av varje enskilt beslut man fattar. Jag vill upprepa det råd jag gav inledningsvis: Gå ut och träffa dem som jobbar på statliga myndigheter! Det här är kanske inte ett jättestort problem, men det är ett faktiskt problem, och det är fel beslut i fel tid.

Anf. 204 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Att myndigheterna ansvarar för lönekostnader inkl. det som ibland på fikonspråk kallas bikostnader, dvs. sociala avgifter och pensionskostnader, är rimligt och bra. Vad som däremot är mera besvärande är om regeringen inte avsätter pengar för ingångna avtal. Vi rättar till detta, och det är en mycket stor fördel för just de pensionsutgifter som Inger Lundberg nu har kommit att diskutera.

Anf. 205 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Det är inte pensionsutgifterna som sådana jag talar om, utan det är koncernen statens ansvar för sin personalpolitik. Det kan finnas frågor som man skall bära gemensamt, t.ex. pensionskostnaderna i samband med omställning. Det är möjligt att finansministern och jag har olika åsikter i den här frågan, som i så många andra frågor, men jag vill ändå vädja till henne att ta reda på vilka praktiska effekter regeringens politik får.

Anf. 206 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Frågan om statens personalpolitik har diskuterats många gånger i riksdagen. Jag deltog själv i de diskussionerna i finansutskottet på den tid jag var oppositionspolitiker, och det har nästan alltid funnits en betydande samstämmighet om vikten av att ha en bra personalpolitik, som tillgodoser arbetsgivaren statens önskemål om att ha en kompetent personal och de anställdas behov av att ha bra arbetsvillkor och bra pensionsrättigheter. Jag beklagar om Inger Lundberg vill bryta upp den samsyn som har varit till stor fördel för de statligt anställda.

Anf. 207 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag hoppas att vi kan vara eniga när det gäller den statliga personalpolitiken. Det är inget tvivel om att vi socialdemokrater ser sysselsättningsfrågorna och att vi socialdemokratiska kvinnor ser kvinnors sysselsättning som den viktigaste framtidsfrågan.

Jag vill peka på att det är lätt att diskutera statliga sysselsättningsfrågor när problemen inte är så stora. Vi befinner oss nu i en mycket svår situation, och scenariot för framtiden är inte hoppfullt, Anne Wibble. Det finns utomordentligt många orostecken, och jag vill bara vädja till finansministern att ta dem till sig så att vi tillsammans kan driva en ansvarsfull personalpolitik.

Anf. 208 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag tycker att Inger Lundberg har rätt i mycket, men hon har fel i två saker. Framtiden är inte dyster, utan jag ser en positiv framtid för sysselsättningen. Det gäller inte bara kvinnorna, utan också den andra hälften av befolkningen. Det finns ett antal män som jobbar i staten och på annat

sätt, och det är viktigt att sysselsättningsutvecklingen är positiv också för den delen av den svenska befolkningen.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

30 § Svar på fråga 1991/92:463 om socialdepartementets information om att starta eget daghem m.m.

Anf. 209 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Birgitta Dahl har frågat mig hur mycket det har kostat att framställa och distribuera de två broschyrer och det ljudband som ingått i socialdepartementets information om att starta eget daghem.

Regeringen har fått väljarnas förtroende att genomföra en kraftfull förnyelse av den sociala sektorn. Att öka valfriheten för de människor som efterfrågar vård och service är en viktig del i denna förnyelse.

Beslutet att ge barnomsorgspersonal och andra möjlighet att med bibehållet statligt stöd starta dag- och fritidshem i egen regi var ett viktigt steg i denna valfrihetsstrategi. Det var också naturligt att gå ut med en bred information till bl.a. kommunala tjänstemän och barnomsorgspersonal om de nya möjligheterna.

Att det finns ett stort intresse framgår av att privatpersoner, kommuner och företag redan under de två första veckorna har beställt ca 4 000 exemplar av det fördjupningsmaterial som finns tillgängligt i socialdepartementet. Det överträffar även mina egna förväntningar.

Den totala kostnaden för informationskampanjen uppgår till drygt 1 milj.kr. Kostnaderna har belastat departementets anslag för initiativverksamhet.

Anf. 210 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag tycker att regeringens s.k. valfrihetsrevolution får alltmer besynnerliga drag, och det är tråkigt att Bengt Westerberg med sitt engagemang skall tvingas ägna sin energi åt en så smal sektor på detta område.

Först skrev Bengt Westerberg en proposition, som mer handlade om företagsamhet än om barn. Sedan uppmanades hans tjänstemän att ringa till 150 kommuner och fråga om barnomsorgen, inte allmänt hur det går med behovstäckningen, med kvaliteten, med mångfalden, utan hur många privata dagis man möjligtvis kunde få fram. Nu har Bengt Westerberg använt departementets anslag för initiativverksamhet till en broschyr som riktar sig enbart till de förhållandevis få som vill starta eget men som inte innehåller allmän rådgivning till dem som bedriver verksamhet.

Min första fråga är: Varför har inte Bengt Westerberg och socialdepartementet använt de här pengarna till en allmän rådgivning till alla oavsett huvudmannaskap om hur man kan främja mångfald och kvalitet i barnomsorgen? Något sådant skulle jag ha applåderat.

Jag tror att talet om att öka valfriheten ter sig närmast bisarrt för alla de förtvivlade föräldrar och all den personal som nu upplever hur daghem

stängs och dagmammor avskedas fast det finns barn som behöver dem. Vad har Bengt Westerberg att säga till dem? Är Bengt Westerberg t.ex. beredd att rikta en kraftfull uppmaning till kommunerna att skydda barnen och barnomsorgen i de neddragningsprogram och besparingsprogram som nu genomförs?

Anf. 211 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig först säga att det ankommer på socialstyrelsen att gå ut med allmänna råd när det gäller barnomsorgen, och det sker också i mycket stor omfattning. Det har kommit ett antal publikationer om detta under senare år.

Vad gäller barnomsorgen i kommunerna har jag mot bakgrund av Birgitta Dahls fråga och en artikel som hon har publicerat i vissa tidningar – där hon påstår att Kommunförbundet har sett tendenser till att behovstäckningen minskar genom regeringens och de nya borgerliga kommunledningarnas åtstramningar – haft kontakt dels med Läraryrket, dels med Kommunförbundet för att höra vilken täckning det finns för de här påståendena. På Kommunförbundet har jag fått besked från den tjänsteman som är ansvarig för detta att de inte har sett några tecken på att behovstäckningen minskar i kommunerna. Läraryrket uppger att det inte sker någon ökning av antalet arbetslösa förskollärare, och man har inte heller sett att antalet varsel har ökat.

Det är möjligt att det finns en oro för vad framtiden kan bära i sitt sköte – som det alltid gör när man har ekonomiska problem – men det har ännu inte manifesterats i någon nedläggning av daghem eller någon ökad arbetslöshet bland förskollärare. Därför undrar jag vilken källa Birgitta Dahl åberopar i artikeln, eftersom Kommunförbundet uppger till mig att man inte känner till de här tendenserna.

Anf. 212 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Min källa är Kommunförbundet, och jag kan bara konstatera att man har gett oss olika uppgifter. I och för sig säger man att det ännu är svårt att förutse effekterna och att man tror att det kommer att bli mycket värre än vad det nu är. Likaså är de fackliga organisationerna djupt oroliga.

Jag kan inte nöja mig med att Bengt Westerberg tycker att det är hans uppgift som ansvarigt statsråd på det här området att ägna sig enbart åt frågan om hur många privata dagis som startas, medan myndigheterna skall få göra resten. Jag tycker att det ansvariga statsrådet har till uppgift att driva på, att engagera. Jag kan bara dra en slutsats: Bengt Westerberg tycker inte att de andra alternativen och de som arbetar där är lika viktiga. Det är inte bra.

Bengt Westerberg gav inte heller den uppmaning som jag gav honom möjlighet att ge, dvs. att säga åt kommunerna att skydda barnen och barnomsorgen i de nedskärningsprogram som nu genomförs. Kan inte Bengt Westerberg göra den insatsen för barnen?

Anf. 213 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jo, det är självklart, Birgitta Dahl. Det är också den linje jag har drivit i många debatter och i många sammanhang när det gäller barn-

omsorgen, att barnen skall skyddas. Vi hade t.o.m. i denna kammare för kort tid sedan en replikväxling där jag hävdade, att förutsatt att man genomför det nya förslaget till statsbidrag till kommunerna bör man införa en lagstiftning om barnomsorg. Det om något är väl ett uttryck för denna önskan.

Det skulle vara intressant att få veta Birgitta Dahls källa på Kommunförbundet, eftersom de personer som är ansvariga för verksamheten som jag har talat med uppger att de inte har sett några tendenser. Eftersom Birgitta Dahl åberopar Kommunförbundet i tidningsartikeln skulle jag gärna vilja veta vem som hon har talat med där.

Det är självklart att jag inte bara ägnar mig åt privata dagis. I den broschyr som Birgitta Dahl åberopar konstaterar vi att huvuddelen av dagisverksamheten med all sannolikhet också i framtiden kommer att bedrivas i kommunal regi. Jag har under resor, både som oppositionspolitiker och nu som socialminister, huvudsakligen besökt kommunala dagis, inte privata dagis.

Anf. 214 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det är bra att Bengt Westerberg då och då säger att det behövs lagstiftning om rätt till dagis för alla barn och om kvalitet i barnomsorgen. Men det är handlingarna som räknas, och i höstas röstade den borgerliga majoriteten emot ett sådant förslag som vi hade väckt. Vi har upprepat det i år. I den förra replikväxlingen kunde jag inte få något löfte från Bengt Westerberg om detta. Kan jag få det nu?

Jag tycker inte att Bengt Westerbergs uppmaning till kommunerna var särskilt kraftfull, och hans partikamrater medverkar ju i de nedskärningar som faktiskt pågår.

Kan jag få ett löfte om att Bengt Westerberg och socialdepartementet kommer att använda det här anslaget för den stimulans och den information som alla dagis behöver oavsett huvudmannaskap? Det är mycket som är bra i denna information, men varför skall bara de som vill starta eget ha den?

Anf. 215 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag efterlyser fortfarande Birgitta Dahls källa på Kommunförbundet. Jag har ställt frågan flera gånger, och det är angeläget att få veta det, eftersom Kommunförbundet ger mig annan information. Jag har talat med Louise Fernstedt, som är ansvarig på Kommunförbundet. Vem har Birgitta Dahl talat med?

Vi håller på att titta på frågan om ett lagförslag. Det har inte hänt någonting under den socialdemokratiska regeringstiden. Jag har nu varit socialminister några månader och räknar med att inte behöva vara det särskilt länge innan jag kan lägga fram ett lagförslag. Birgitta Dahl har suttit i en regering i nio år utan att det hände någonting. Under tiden har ni också sagt nej till förslag som vi har lagt fram i riksdagen, så någon större handlingskraft har ni inte visat på den här punkten förrän ni hamnade i opposition. Vi skall försöka visa handlingskraft också i regeringsställning.

Anf. 216 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Under den tid vi satt i regeringsställning närmast fördubblade vi antalet daghemsplatser, från 210 000 till 410 000. Det gjorde det möj-

ligt att i höstas flytta fram positionerna för att också kräva lagstiftning, och den behövs i dag, när regeringen och borgerliga kommunledningar har börjat stänga daghem och avskeda dagmammor och på det sättet öka bristen på barnomsorg.

Anf. 217 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Än en gång: Vem är Birgitta Dahls källa på Kommunförbundet? Skall det vara alldeles omöjligt att svara på denna fråga, när hon själv i tidningsartikeln säger att hon har fått uppgifter från Kommunförbundet?

Det ni efterlämnade var en kö på ca 60 000 barn som inte kunde få plats på daghem. Det var mycket beklagligt, men vi sätter nu in kraftfulla åtgärder för att bli av med den kön.

Jag vill ta upp ytterligare en fråga. I den här tidningsartikeln säger Birgitta Dahl att vi i det informationsmaterial vi har gått ut med talar om hur man skall gå till väga för att starta privata dagis – det är alldeles riktigt – och för att slippa det förskräckliga gemensamma. Kan Birgitta Dahl tala om var i materialet det finns en antydning åt det hållet? Det står också att jag har låtit göra en video med mig själv. Denna video är ett litet kassettband där jag talar i 20 sekunder och bl.a. konstaterar att min egen son går på kommunalt dagis, att jag är mycket nöjd med det och inte har några tankar om att kommunala dagis inte skulle kunna fungera väl. Kan Birgitta Dahl medge att den bild som hon ger i artikeln inte är sanningsenlig?

Anf. 218 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag kan medge att jag använde ordet video i stället för ordet kassett, och det var naturligtvis fel.

Verkligheten är den, Bengt Westerberg, att förtvivlade föräldrar och förtvivlad personal på många håll diskuterar tanken att göra om kommunala dagis till privata för att kunna fortsätta verksamheten när kommunen stänger dessa daghem. Där sitter förtvivlade föräldrar och diskuterar med förtvivlade dagmammor om dessa möjligtvis kan börja jobba svart så att man kan klara verksamheten och så att föräldrarna kan få sin barnomsorg och dagmammorna sin inkomst – dock utan social trygghet och pension. Det är den verklighet som tvingar fram en privatisering som varken de anställda eller föräldrarna vill ha. Det är denna verklighet jag beskriver i min artikel, och det står jag för.

Anf. 219 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det är inte alls det som Birgitta Dahl beskriver i artikeln.

Dessutom vill jag säga att privatisering av daghem naturligtvis bara kommer att ske om det finns personal som är intresserad av detta. Daghemspplatser på privata dagis kommer bara att efterfrågas om det finns föräldrar som är intresserade av detta.

Nu frågar jag Birgitta Dahl för jag vet inte vilken gång i ordningen: Vem är källan till den uppgift som Birgitta Dahl går ut med i sin artikel? Och var någonstans i vårt material står det att vi går ut med detta för att man skall slippa ifrån det förskräckliga gemensamma? Man kan väl inte skriva sådana

saker i en artikel utan att vara beredd att tala om var i det material man skriver om som det finns formuleringar av den typen.

Kan inte Birgitta Dahl medge att ni efterlämnade en barnomsorgskö på 60 000 det år då ni hade lovat att kön skulle vara borta?

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 220 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Vi byggde ut barnomsorgen med 200 000 platser. Under den tiden ökade antalet barn i förskoleåldern med mer än 100 000 extra, eftersom vi hade en så bra familjepolitik och byggde ut barnomsorgen, byggde ut föräldraförsäkringen och flerdubblade barnbidragen. Vi fick en "baby boom", som gjorde att det krävdes många fler platser än ursprungligen för att full behovstäckning skulle klaras. Ingen annan hade klarat av den väldiga utbyggnad som vi klarade.

Verkligheten ute i Sverige, den jag möter flera gånger i veckan, är den att barnomsorgen i dag privatiseras under tvång, eftersom borgerligt styrda kommuner stänger daghem och avskedar dagmammor. I vissa stadsdelar i min egen kommun avskedas alla dagmammor, och i en enda stadsdel läggs fem barnstugor ner.

Anf. 221 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig konstatera tre saker.

Birgitta Dahl förnekar inte att 60 000 barn fortfarande stod i barnomsorgskö det år då barnomsorgsköerna skulle vara borta. Socialdemokraterna misslyckades att leva upp till det mål som vi tillsammans fattade beslut om i riksdagen 1985.

Birgitta Dahl kan inte tala om var i den broschyr som hon kritiserar som hon har läst att vi talar om det förskräckliga gemensamma, utan det som sägs om det i artikeln är ett rent falsarium.

Birgitta Dahl vägrar också att tala om vem det är på Kommunförbundet som hon har talat med och som hon åberopar i artikeln. Jag börjar tro att också det bara är ett påhitt.

Anf. 222 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag tänker under inga omständigheter lämna ut det namnet. Jag tycker faktiskt att Bengt Westerberg själv borde begripa att det skulle innebära risker som ingen skall behöva ta.

Jag har givit en hederlig beskrivning av den barnomsorgsutbyggnad som är utan motstycke i svensk historia och av orsakerna till att det blev svårare än vad någon kunde förutse att inom given tid uppnå det målet. Hade barnafödandet hållit sig vid de födelsetal vi har haft sedan andra världskriget, hade målet uppnåtts under 1989. Kan inte Bengt Westerberg erkänna det och ge den socialdemokratiska regeringen en eloge för att vi faktiskt klarade en näst intill hundra procentig behovstäckning trots det mycket kraftigt ökade barnantalet, som ökade kostnaderna inte bara för barnomsorg utan också för föräldraförsäkring och barnbidrag, som vi samtidigt kraftfullt förstärkte?

Anf. 223 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Om tjänstemän på Kommunförbundet talar om hur den faktiska situationen enligt deras bedömning är, kan det ju inte vara några källor

som man har anledning att dölja. Jag har talat med de personer på Kommunförbundet som sysslar med dessa frågor, och jag är naturligtvis beredd att ange min källa, eftersom jag har talat med personer som kan detta.

Jag kan, herr talman, bara konstatera att jag har svarat på Birgitta Dahls frågor, men hon kan inte svara på mina.

Anf. 224 BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Bengt Westerberg har inte svarat på mina frågor. Han har t.ex. inte svarat på varför han inte är beredd att ägna samma intresse åt andra dagis än privata och se till att dessa får minst lika bra information. Bengt Westerberg har inte heller givit den kraftfulla uppmaning till kommunerna som jag begärde.

Anf. 225 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag ägnar ett betydligt större intresse åt kommunala dagis än åt privata av det enkla skälet att de kommunala daghemmen är så många fler. På den punkten har Birgitta Dahl redan tidigare fått ett mycket klart besked, och jag har nu upprepat det.

Vidare driver jag i alla tänkbara sammanhang – men jag tycker inte att en uppmaning till Birgitta Dahl på den punkten är så intressant – kravet på att kommunerna skall prioritera barnomsorgen och se till att vi får bort den kö som Birgitta Dahl efterlämnade.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1991/92:468 om Haga–Brunnsviken-området

Anf. 226 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att lokalisera verksamheter som t.ex. lärarygskolan och konsumentverket till det känsliga Haga–Brunnsviken-området.

Det finns många exploateringsintressen som gör anspråk på Haga–Brunnsviken-området. Bristen på en samordnad syn på områdets framtida utveckling försvårar ställningstagandena till enskilda projekt. De berörda kommunerna, Solna och Stockholm, har naturligtvis ansvaret för planeringen av området.

Regeringen fattade den 21 november förra året ett beslut om planeringen av bl.a. Haga–Brunnsviken-området. Beslutet, som fattades med stöd av naturresurslagen, innebär att Solna och Stockholms kommuner skall redovisa hur kommunerna i sin planering avser att tillgodose naturvårdens, kulturminnesvårdens och friluftslivets intressen i området kring Haga–Brunnsviken samt Ulriksdal och Norra och Södra Djurgården. Redovisningen skall ske till länsstyrelsen i Stockholms län senast den 1 december 1992.

Utgångspunkten för redovisningen är att områdets värden skall bevaras och att förutsättningarna för detta skall belysas i en samlad översiktlig planering. En sådan samlad redovisning bör enligt min mening kunna ge ett tydligt

underlag för bedömningar av vilka exploateringar och förändringar av markanvändningen som är möjliga utan att bevarandebestämmelserna träds för när.

Av detta skäl har det varit naturligt för utbildningsministern att betona samordningen med det kommunala översiktsplanarbetet när det gäller möjligheterna att lokalisera Högskolan för lärarutbildning i Stockholm till området.

Studiet av lokaliseringen anknuter i sin tur nära till den långsiktiga beredningen av lokalfrågorna för högskoleinstitutionerna i Frescatiområdet, som nu har bedrivits under flera år och där bevarandebestämmelserna har varit en viktig utgångspunkt. Utbildningsministern har uppdragit åt en sakkunnig att följa pågående planarbete. Av det material som byggnadsstyrelsen har redovisat framgår att det finns flera alternativ till utbyggnader för institutionernas behov, t.ex. i Albano eller i anslutning till några av de befintliga institutionskomplexen. Därmed torde det finnas goda möjligheter att planera för en högskoleutbyggnad som inte står i strid med bevarandebestämmelserna. Någon utbyggnad av institutionerna som innebär en konflikt med kultur- och naturvärdena kring Brunnsviken och på Norra Djurgården kommer därför inte heller att presenteras av regeringen.

Anf. 227 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Lärarhögskolan på Rålambshov i Stockholm har under ett antal år varit i lokalnöd, vilket naturligtvis försämrar möjligheterna att erbjuda en bra utbildning. Det finns ett bra lokaliseringsalternativ, nämligen Södertälje i länets södra del. Det är ett alternativ som inte bara är en bra kortsiktig lösning utan som framför allt är en mycket bra lösning på lång sikt, eftersom det innebär möjligheter att bygga ut och att satsa på forskningsverksamhet och eftersom det innebär mycket goda möjligheter till kontakter med de praktikskolor som eleverna vid lärarhögskolan skall kunna få tillgång till. En lokalisering till Södertälje innebär möjligheter som en lokalisering till Frescatiområdet inte ger.

Det finns kortsiktiga intressen som har motarbetat detta förslag, och jag menar att det egentligen är rätt pinsamt för regeringen att man i sin proposition till riksdagen så uppenbart avslöjar att man har fallit för dessa kortsiktiga intressens lobbyingverksamhet. Man skriver nämligen i propositionen att en lokalisering till Södertälje gör lärarhögskolan till en perifer verksamhet. Detta är dubbelt pinsamt i en tid när man menar att avståndet mellan Bryssel och Stockholm är mycket kort. Som alternativ föreslår man dels att lärarhögskolan själv skall avgöra lokaliseringen, dels att man i första hand skall förespråka Frescati, vilket i sig är ologiskt.

Samtidigt är ju Haga-Brunnsviken, där Frescati ligger, ett område som är mycket känsligt, och regeringen har i ett annat sammanhang, som statsrådet nu redovisade, sagt att man skall vara mycket restriktiv med lokaliseringar till området.

Jag finner det mycket intressant att det i det här svaret framgår, vilket det inte gör i propositionen, att lokaliseringen av lärarhögskolan till Haga-Brunnsviken-området inte är något som kan bli aktuellt särskilt snabbt, eftersom det förutsätter att det sker i en samplanering med de andra utbyggnadsbehov som, inte bara under de närmaste åren, kan komma att uppstå

hos redan befintliga verksamheter vid Frescati. Intresset för att ta till vara Haga-Brunnsviken-området natur- och kulturvärden sträcker sig ju – hoppas jag – åtskilliga decennier framåt i tiden. Man måste därför börja om från början med en ganska omständlig utredning, där detta skall jämkas samman med en rad andra intressen.

Jag tycker att det kan vara klargörande för riksdagen inför hanteringen av propositionen att vi har fått det här beskedet, och jag hoppas att alla de som är verksamma vid lärarhögskolan och som har drivit det här alternativet inser att propositionen sannerligen inte för lärarhögskolan innebär någon särskilt gynnsam lösning utan att man nu skall börja om igen med allt detta. Det har redan flera gånger konstaterats – av Södertälje kommun och av en särskild utredare – att en lokalisering till Södertälje ur alla aspekter skulle vara utmärkt för lärarhögskolan.

Anf. 228 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag kommer inte att med Annika Åhnberg diskutera lokaliseringen av högskoleverksamhet. Det får Per Unckel som utbildningsminister göra.

Däremot anser jag att varje exploateringsintresse som har med Haga-Brunnsviken-området att göra är ett ärende även för mitt departement att handlägga. Jag tror att Annika Åhnberg och jag har ett gemensamt intresse av att det här området behandlas på ett mycket varsamt sätt, eftersom det är av så stort värde på alla möjliga vis för dem som bor här i Stockholmsområdet.

Man kan säga att det naturligtvis finns departement som företräder exploateringsintressen. Det ligger liksom i sakens natur att kommunikationsdepartementet vill bygga vägar och järnvägar, utbildningsdepartementet vill bygga t.ex. högskolor och universitet, arbetsmarknadsdepartementet är intresserat av sysselsättning och näringsdepartementet är intresserat av industrilokaliseringar. Dessa frågor drivs av de departementen. Men för oss på miljö- och naturresursdepartementet är den viktigaste uppgiften att se till att detta görs på ett sådant sätt att det inte går ut över miljön.

Anf. 229 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag delar fullständigt statsrådets uppfattning när det gäller dessa aspekter på Haga-Brunnsviken-området, och jag gläder mig också åt att statsrådet så klart och tydligt här redovisar att det inte kan bli fråga om någon exploatering som hotar dessa intressen. Jag beklagar bara att samarbetet inom regeringen på den här punkten uppenbarligen inte är så bra som det borde vara. I så fall tror jag knappast att det hade varit möjligt att så här helt plötsligt kasta in förslaget om en lokalisering av lärarhögskolan till Haga-Brunnsviken-området som ett tänkbart alternativ. Eftersom regeringen har uppmanat berörda kommuner att vara mycket restriktiva med att föreslå utbyggnader i det här området, tror jag att man också för egen del i så fall skulle ha varit betydligt mer varsam med att i det här området föreslå utbyggnad av verksamheter som inte nu finns där. De verksamheter som redan är lokaliserade till t.ex. Frescatiområdet, där universitetet finns, kommer naturligtvis också i framtiden att ha krav på expansion. Och det är väl

rimligt att man i första hand tillgodoser deras önskemål, när det dessutom finns alternativ för lärarhögskolan.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Anf. 230 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag hemställer att de ärade talarna respekterar de gällande debattreglerna.

Svar på frågor

Anf. 231 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Som jag har uppfattat det har Annika Åhnberg och jag helt och hållet samma åsikt om hur detta område skall hanteras. Alla exploateringsintressen får naturligtvis finna sig i den samlade bedömning som kommer att göras av området. Denna samlade bedömning sker inte för att vi skall förbjuda allting men för att vi skall få en lösning som verkligen tar hänsyn till grönområdena, de värdefulla kulturminnena, osv. så att detta område fortsätter att vara attraktivt. Även jag, en norrlänning som kommer till huvudstaden, tycker att detta är ett intressant område.

Utbildningsdepartementet och mitt departement har kommit överens om att vi skall diskutera dessa frågor. Då kommer vi att se om det här går att lösa via befintliga institutioner eller om det måste lösas på annat sätt.

Anf. 232 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag skall inte förneka att jag som Södertäljebo naturligtvis delvis är part i målet. Men jag är fullt införstådd med att när det gäller lärarhögskolans lokalisering är det i första hand de pedagogiska vinsterna, möjligheten till utveckling i framtiden, som man skall se till.

Men när en lokalisering till Södertälje nu på ett bra sätt kan garantera utvecklingsmöjligheten och också kan ha en regionalpolitisk fördel, kan jag inte inse att det skulle vara något som regeringen till varje pris måste undvika.

Jag vill ytterligare en gång tacka för svaret och än en gång säga att jag tror att detta på ett sätt har klargjort för riksdagen något som inte framgick av propositionen, nämligen att det här förslaget, alternativet att lokalisera lärarhögskolan till Haga-Brunnsviken-området, kräver ytterligare vändor av planering. Det är något som kommer att ta lång tid i anspråk till skillnad från en lokalisering till Södertälje. Alla ligger där i startgröparna beredda att sätta i gång omedelbart.

Anf. 233 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tror att både Annika Åhnberg och jag är decentralister. Men jag tycker att Annika Åhnberg skall diskutera lokaliseringen av högskolan med utbildningsminister Per Unckel.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 234 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta med anledning av att de arbetsmarknadspolitiska medlen kan komma att minska till följd av förslag i utbildnings- och kulturutskotten.

Den vuxenutbildning som bedrivs vid komvux och folkhögskolorna ger vuxna möjligheter att på eget initiativ skaffa sig såväl grundläggande kunskaper som fortbildning. Utbildning både vid de aktuella utbildningsformerna och inom andra delar av utbildningsväsendet har stor betydelse för den enskilde samtidigt som den ger effekter som påverkar arbetsmarknaden både långsiktigt och kortsiktigt.

På lång sikt betyder det att Sverige får en arbetskraft som är bättre rustad att klara de krav som ställs på framtidens arbetsmarknad. Den överföring av medel som nu är aktuell innebär, i den mån medlen avser heltidsstudier, att trycket på arbetsmarknadspolitiska åtgärder i någon mån minskar.

Läget på arbetsmarknaden är emellertid allvarligt trots regeringens förslag till ökade insatser för att bekämpa arbetslösheten. Det innebär att jag mycket noggrant följer utvecklingen på arbetsmarknaden.

Anf. 235 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret.

Jag noterar att svaret sönderfaller i tre delar. Först är det en hyllning till vuxenutbildningen inom komvux och folkhögskolorna. Det tycker jag är utmärkt. Arbetsmarknadsministern borde lämna över svaret till utbildningsdepartementet och de två ministrarna där för studier.

Sedan noterar jag att arbetsmarknadsministern hyser förhoppning om att när han nu har rövat 300 milj.kr. och ett ytterligare hål läggs till komvux och folkhögskolorna, kommer trycket på arbetsmarknadspolitiska medel att minska. Det är en konstig logik. I dag råder inte denna besparing på komvux och folkhögskolor. Men i dag behövs alla pengar inom AMS. För nästa år finns det inte någon real ökning att ta från.

Jag vet att Börje Hörnlund väl känner förhållandena i Västerbotten. AMS säger att pengarna där är slut.

Den sista delen i svaret blir ganska ointressant. Arbetsmarknadsministern försäkrar, liksom så många gånger förr, att han noggrant följer utvecklingen på arbetsmarknaden. Ja, vi vet nu tillräckligt om utvecklingen på arbetsmarknaden för att kunna konstatera att arbetslösheten redan är för hög och att den stiger snabbt. Den borgerliga politiken har lett till att arbetslinjen håller på att kollapsa, herr arbetsmarknadsminister.

300 milj.kr. mindre för AMS innebär i klartext att flera kommer att bli beroende av A-kassan. Jag tycker att det är mycket allvarligt. Är inte Börje Hörnlund oroad över vad som håller på att hända här i riksdagen med hans pengar?

Anf. 236 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Georg Andersson är väl medveten om att det, under förutsättning att det är fråga om heltidsstudieplatser, blir fler platser i komvux för

samma summa pengar än vad det blir t.ex. upphandlat i AMU. Det finns andra kurser i komvux som med utgångspunkt i arbetsmarknaden inte är lika intressanta.

Georg Andersson talar om regeringens åtgärder. Vi lever med "arvet" från den tid då Georg Andersson satt i regeringen och därtill en mycket djup internationell lågkonjunktur. Jag tycker att Georg Andersson rakt upp och ner skall erkänna att så är det.

Liksom alla tidigare regeringar, gör vi nu en summering under våren för att bättre kunna bedöma kommande år. Det har gått ett halvår sedan vi arbetade fram det budgetförslag riksdagen nu behandlar. Vi ser nu över läget på arbetsmarknadssidan, och vi kommer så småningom till riksdagen med ett nytt förslag och en ny bedömning. Så har det varit tidigare, och så är det nu. Det här kan Georg Andersson.

Anf. 237 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Börje Hörnlund älskar att tala om "arvet". Jag skall inte gå in i den diskussionen nu. Vi har haft den många gånger förr.

Situationen är sådan att vi har en rekordhög arbetslöshet, och den skenar. Det är vårt gemensamma problem. Vi socialdemokrater menar att den sittande regeringen i hög grad själv har bidragit till denna utveckling.

Jag hade en enkel fråga. Skapar det inte en oro i arbetsmarknadsdepartementet när den borgerliga majoriteten i kultur- och utbildningsutskotten berövar arbetsmarknadsministern 300 milj.kr.? Väcker det inga protester i departementet när man förlorar pengar i ett läge där varenda krona behövs?

Arbetsmarknadsministern säger att situationen ses över och att ett nytt förslag skall föreläggas riskdagen. Innebär det att arbetsmarknadsministern skall komma till riskdagen och begära att få tillbaka dessa 300 milj.kr.? Vad spelar då hela denna manöver för roll?

Anf. 238 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har lagt fram ett förslag som skall behandlas inom kort av riksdagen. Det innebär att det till arbetsmarknadsåtgärder skall avsättas 19,6 miljarder kronor. 11–12 miljarder kronor skall avsättas för att hjälpa handikappade till arbete i Samhall, med lönebidrag, osv.

Med tanke på detta orkar jag inte "gå i taket" för 300 milj.kr., speciellt när vi nu gör en ny bedömning som i sin tur kan leda till nya förslag till riksdagen.

Georg Andersson säger att jag älskar "arvet", men jag hatar "arvet" på grund av att det ger så många arbetslösa.

Anf. 239 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! I alla fall älskar arbetsmarknadsministern att tala om "arvet" – hur länge det nu skall pågå.

Jag noterar för övrigt, till min stora förvåning, att Börje Hörnlund är en mycket förnöjd arbetsmarknadsminister. Han ser 300 milj.kr. försvinna ur sin budget – där varje krona behövs. Sedan säger den borgerliga majoriteten i utbildnings- och kulturutskotten att man har räddat komvux och folkhögskolorna. Men man räddade genom att röva pengar från AMS och därmed från arbetslösa. På så sätt förstärks avvecklingen av arbetslinjen. Väcker inte

detta litet vrede hos arbetsmarknadsministern? Jag skulle glädjas över den vreden.

Anf. 240 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):
Herr talman! Nej!

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1991/92:445 om den regionala samordningsgruppen för insatser i Arjeplog

Anf. 241 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Leif Marklund har frågat mig om varför Per Dahlberg blivit entledigad från uppdraget att vara ledamot i den regionala samordningsgruppen för insatser i Arjeplogs kommun.

När samordningsgruppen ursprungligen tillsattes var Per Dahlberg kommunstyrelsens ordförande i Arjeplog. Vid valet i höstas ändrades majoritetsförhållandet i Arjeplog. Eftersom jag ser det som naturligt att kommunen representeras av kommunstyrelsens ordförande, har Dahlberg ersatts av den person som nu innehar denna förtroendepost.

Anf. 242 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Jag tycker att arbetsmarknadsministern gör det lätt för sig när han, så att säga, försöker skyla över att det är posten som ordförande i kommunstyrelsen som gör att man har blivit tillsatt på detta uppdrag. Det här går inte att finna i den gamla regeringens hanterande av frågan. Tillvägagångssättet, som låg till grund för det bemyndigande som den dåvarande regeringen gav till industridepartementets chef, var att på förslag av länsstyrelsen utse arbetsgruppen.

Det är bara att djupt beklaga att i dagens besvärliga arbetsmarknadssituation, närings- och industripolitiska situation, en arbetsgrupp slås sönder under pågående arbete. Den kompetens som onekligen är inrotad i Arjeplog plockas bort.

Jag måste ställa en följdfråga till Börje Hörnlund. Har Centern fallit in i den utrensningsaktion, med en socialdemokratisk hatmodell, som pågår när det gäller alla styrelseposter runt om i landet?

Anf. 243 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag kommer ihåg den förra borgerliga regeringsperioden 1976–1982. Regeringen var oerhört tolerant när det gällde att både låta aktiva socialdemokrater sitta kvar som utredningsordförande och även ha majoritet i många styrelser.

När Socialdemokraterna tog makten 1982 var det fråga om utrensning. T.o.m. landshövdingar som hade övergått till att bli ämbetsmän fick lämna sina ordförandeposter på grund av att de tidigare hade haft en viss politisk färg.

Jag vet att det i Arjeplog var ett starkt krav att både majoritet och minoritet skulle få sitta i styrelsen. Men det motsatte sig Socialdemokraterna. Därför var det naturligt att när ordförandeposten i kommunen byttes, skulle också ett byte ske i denna styrelse. Dagens ordförande i kommunstyrelsen är så klok att jag är övertygad om att han kommer att samtala med Per Dahlberg på det sätt som erfordras.

Anf. 244 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! När det gäller utrensningssaktioner kan jag inte tro att Börje Hörnlund själv tror att Socialdemokraterna har gjort någon sådan utrensning av de sittande företrädarna av en gammal majoritet som den som nu pågår. Jag borde kunna uppmana Börje Hörnlund att se sig runt. Dagligen ser vi hur folk rensas ut från olika poster. Det är inte likt Sverige.

T.o.m. företagargrupperna i Arjeplog anser att det här är en mycket märklig hantering av frågan. Dahlberg plockas bort, och med den erfarenhet och det kontaktnät han har innebär det nästan ett hot mot arbetsgruppens möjligheter att leva vidare.

Jag kan inte se något annat än att det här är fråga om något slags kompispolitik. Jag har i och för sig inget emot kommunstyrelsens ordförande. Men naturligtvis skulle man ha utökat gruppen i stället för att sparka en kompetent person.

Anf. 245 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Om man tidigare har velat ha politisk bredd i denna styrelse, kan jag säga att så är det i dag också. Jag har använt precis samma metod som Socialdemokraterna. Kommunens främste bör sitta i styrelsen.

Hade man valt modellen att både den främste och den näst främste, dvs. oppositionen, hade fått sitta i gruppen tidigare – vilket var ett starkt önskemål – hade jag inte gjort någon annan förändring än ett byte av posterna, dvs. den nye ordföranden för kommunstyrelsen skulle komma med och den tidigare skulle ha fått vara kvar.

Men det var socialdemokraterna som valde väg i detta fall.

Anf. 246 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt Börje Hörnlunds resonemang. Gruppen utsågs inte i Arjeplog. Det var på förslag av länsstyrelsen som dåvarande industriministern hade att utse denna grupp. Länsstyrelsen måste naturligtvis ha tagit till sig av önskemål i Arjeplog. Men det har varit förslag från länsstyrelsen, och den modellen har arbetsmarknadsministern förbigått. Han har själv ansett att Per Dahlberg skall bytas ut. Jag tycker att det är djupt beklagligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1991/92:469 om åtgärderna mot ungdomsarbetslösheten

Anf. 247 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ingela Thalén har frågat mig vilka beräkningar som ligger till grund för regeringens förslag att erbjuda 40 000 ungdomar praktik efter den 1 juli 1992, då detta enligt uppgift skall ske inom ramen för befintliga resurser.

Jag har i samband med regeringens proposition 1991/92:124 om arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar under 25 år, vilken förelades riksdagen den 20 februari 1992, redovisat det nya åtgärdssystemet. Beräkningarna beträffande omfattningen av det nya åtgärdssystemet har gjorts med utgångspunkt i de antaganden om arbetslöshetens utveckling som har gjorts i årets budgetproposition.

Mot denna bakgrund har jag beräknat antalet platser under nästa budgetår till 39 000, varav 16 000 för 18–19-åringar och 23 000 för 20–24-åringar. Av det totala antalet ungdomar beräknar jag antalet handikappade ungdomar med rätt till ett högre utbildningsbidrag till 1 000.

De ungdomar som deltar i jobbsökaraktiviteter och arbetsplatsförlagd arbetsmarknadsutbildning erhåller utbildningsbidrag.

Av 20–24-åringarna beräknas ca 40 % vara kassaberättigade; dvs. dessa ungdomar bör få utbildningsbidrag motsvarande den dagpenning som de skulle ha fått från kassan vid arbetslöshet. Bland de yngre är det endast ett fåtal som är kassaberättigade.

Ungdomar som inte är kassaberättigade bör, om de inte har fyllt 20 år, erhålla 239 kr. per dag och de över 20 år 338 kr. per dag.

För de handikappade ungdomarna gäller särskilda regler. Under de första tolv månaderna av utbildningstiden bör dessa ungdomar erhålla samma utbildningsbidrag som övriga ungdomar. Därefter bör de erhålla lägst 475 kr. per dag. Är de medlemmar i arbetslöshetskassa bör de liksom övriga ungdomar få utbildningsbidrag motsvarande den dagpenning de skulle ha fått om de varit arbetslösa, om dagpenningen överstiger 475 kr. per dag.

Antalet årsplatser av arbetsmarknadsutbildning med arbetsplatsförlagd praktik har jag beräknat till 39 000 och kostnaden till 2,9 miljarder kronor.

Kostnaderna för utbildningsbidrag vid deltagande i jobbsökaraktiviteter och ungdomspraktik samt bidrag till avtalade inskolningsplatser beräknar jag bör rymmas inom ramen för de medel som regeringen i årets budgetproposition har beräknat för inskolningsplatser och bidrag till handledare för ungdomar, sammanlagt 2,366 miljarder kronor, samt vissa andra medel som gäller beredskapsarbeten och förhöjt utbildningsbidrag, sammanlagt 580 milj.kr.

Jag bedömer därför att det inte behövs någon ytterligare medelstilldelning utöver vad som föreslagits i budgetpropositionen för de beräknade 39 000 årsplatserna.

Hur stor omfattning det nya åtgärdssystemet kommer att få under nästa budgetår är det svårt att förutsäga. Det kan därför finnas anledning för mig att återkomma till omfattningen i samband med årets kompletteringspropo-

sition, inför vilken en ny bedömning av utvecklingen på arbetsmarknaden görs.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 248 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag tackar Börje Hörnlund för svaret. Jag återkommer till den här saken därför att jag vid tidigare frågetillfälle enbart hade tagit del av den pressinformation som arbetsmarknadsministern gett med anledning av att propositionen avlämnats. Jag sade vid det tillfället att jag, när jag tittat på propositionen, gärna ville återkomma. Nu har jag alltså gjort det.

Jag måste säga, Börje Hörnlund, att jag är litet chockad över det sätt på vilket arbetsmarknadsdepartementet uppenbarligen numera räknar. I pressinformationen säger Börje Hörnlund och regeringen att man kommer med 39 000 nya platser för ungdomar som skall få s.k. ungdomspraktik.

Men om man studerar detta närmare visar det sig, räknat baklänges, att det börjar med att man tar bort 20 000 platser. De 20 000 platserna kostar en viss summa pengar, som redovisas här. De nya 39 000 platserna skall finansieras med samma summa pengar som man tidigare finansierade de 20 000 platserna med.

Efter att ha räknat på detta måste jag säga, Börje Hörnlund, att jag gärna välkomnar arbetsmarknadsdepartementet att besöka utskottet för att redovisa på vilket sätt detta är räknat. Jag vet inte om det är fel på min miniräk-nare eller om det finns någon annan orsak. Men hur jag än bär mig åt får jag inte detta att gå ihop.

Summan av kardemumman är att det blir fråga om 10 000 nya platser, och då har jag räknat med billiga platser – inte med sådana som arbetsmarknads-ministern här beskriver. Sedan får vi inte glömma den byråkratiska hante-ningen av frågan om ungdomspraktik, som är under all kritik. Den är att likna vid en byråkratisk lövhög. Blåser man på denna, fladdrar löven i väg över hela planen, arbetsmarknadsministern!

Anf. 249 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ingela Thalén har nog inte de lungor som hon tror sig besitta. Jag är övertygad om att förslaget kommer att tåla den blåst som eventuellt kommer.

Naturligtvis kommer arbetsmarknadsdepartementet mycket gärna till ar-betsmarknadsutskottet för att redogöra för hur detta är räknat. Jag tror att Ingela Thalén då kommer att förstå matematiken.

Det här förslaget ryms väl inom den ram som vi har diskuterat. Dessutom innebär förslaget att trycket lättar gentemot arbetsmarknadsfonden, var-ifrån det kommer att komma mindre pengar. Genom att vi siktar på att unga människor skall få utbildning eller praktik – de skall inte behöva vara bero-ende av bidrag – lättar det också gentemot kommunernas sociala kassor, som i och för sig är hårt ansträngda.

Om Ingela Thalén ger sig tid för en riktig genomläsning av förslaget, kom-mer hon att finna att det är ett bra förslag både med tanke på vad ekonomin tål och för Sveriges ungdomar.

Anf. 250 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det är kanske tur att arbetsmarknadsministern inte har känts vid mina lungor. De förslår nog till både det ena och det andra. Jag skall dock inte utnyttja dem nu.

Jag är övertygad om att arbetsmarknadsministern har rätt när han säger att de 39 000 platserna skulle rymmas inom den ram som det här är fråga om. Ja, det beror naturligtvis på hur man räknar. Det beror alltså på vilken genomsnittlig A-kasseersättning man har räknat med, på hur många ungdomar man har räknat med skall strömma igenom beträffande de 39 000 platserna. Det som gör mig oerhört besviken, Börje Hörnlund, är att det när han informerade kammaren var fråga om 39 000 nya platser för ungdomspraktik. Men de betalas genom de 20 000 platser som först tas bort. Det blir alltså 19 000 platser kvar.

När jag räknar på detta – och jag är rätt så bra på att räkna – kommer jag fram till att det handlar om maximalt 10 000 nya platser. I och för sig är det bra. Vi socialdemokrater återkommer under motionstiden med ett förslag som vi uppfattar som enhetligt och positivt och som möjliggör det som jag tror att Börje Hörnlund vill åstadkomma.

Anf. 251 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det finns ju ett antal utgångspunkter beträffande det här förslaget.

För det första är en utgångspunkt att oskyldiga ungdomar inte skall behöva lida till följd av 80-talets inflations- och spekulationsekonomi. Det är följderna av denna som ungdomarna nu i mycket stor utsträckning får lida av.

För det andra går det här förslaget ut på att alla ungdomar – också ungdomar i åldrarna 20–24 år, som i dag i stor utsträckning är långtidsarbetslösa – skall erbjudas utbildning eller praktik. De skall *inte* erbjudas bidrag vare sig i form av kontant ersättning eller i form av socialbidrag. Man går till sin utbildning eller till sitt jobb för att få sina pengar.

Anf. 252 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Vi är överens om utgångspunkterna. Vi är också överens om från vilket håll vi skall se på behoven. Alldeles självklart är det så. Det skulle förvåna mig om vi inte var överens.

Men jag hävdar, Börje Hörnlund, att det förslag som ni har lagt fram inte gagnar de syften som ni säger er vilja uppnå. Vi återkommer när propositionen skall behandlas. Jag har inte för avsikt att förlänga den här debatten. Jag vill ändå säga: Ert uppsåt är gott, men resultatet är förödande för både arbetsmarknaden och ungdomarna.

Anf. 253 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det förhåller sig precis tvärtom. Men den debatten får vi ta senare.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 254 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ingela Thalén har frågat om regeringen har för avsikt att höja egenavgiften den 1 januari 1993 även om någon ny arbetslöshetsförsäkring inte kommer att införas detta datum.

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning med uppdrag att utforma en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Denna utredning skall ha slutfört sitt arbete senast den 31 mars 1993.

Behovet av en höjning av egenavgiften vid det kommande årsskiftet kvarstår emellertid. För närvarande stiger kostnaderna för arbetslösheten i snabb takt, och för att klara åtagandena gentemot de arbetslösa är det nödvändigt med ett tillskott av medel. Den aviserade höjningen bör således även ses mot denna bakgrund.

Anf. 255 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Men jag måste säga att jag inte riktigt förstår hur regeringen tänker. Att pengarna behövs förstår jag. Det är alldeles uppenbart att de behövs. Men i budgetpropositionen säger regeringen att skälet för en avgiftshöjning är dels att en obligatorisk försäkring skall införas, dels att denna försäkring beräknas kosta mer.

Nu är det fullständigt klarlagt genom givna direktiv: Det blir ingen obligatorisk försäkring från den 1 januari 1993, möjligen från 1994.

Vidare sägs det i direktiven att denna försäkring inte får kosta mer. Grunderna för regeringens hemställan i sin proposition faller alltså. Om regeringen vill återkomma med en förnyad hemställan om en högre egenavgift i arbetslöshetsförsäkringen för att täcka en höjd arbetslöshetskostnad, får ställning till den debatten naturligtvis tas när en sådan hemställan kommer. Skälet för regeringens hemställan hittills har fallit i regeringens egna skrivelser och direktiv.

Anf. 256 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! De höjda avgifterna kommer att innebära att arbetsmarknadsfonden tillförs 2,4 miljarder kronor.

I höstas finansierade regeringen *icke* genom arbetsmarknadsfonden de åtgärder för 2,2 miljarder som Socialdemokraterna hade förberett. Med socialdemokratisk politik skulle alltså pengarna till arbetslöshetskassorna ha gått åt i mycket snabbare takt.

Till detta skall läggas den gåva till fackföreningarna som Ingela Thalén kom med för ett antal år sedan. Det handlar om 2,5 miljarder. Om de pengarna hade fått ligga kvar i fonden skulle det ha rört sig om närmare 3,5 miljarder kronor.

Med en socialdemokratisk politik skulle det, i ett så svårt arbetslöshetsläge som det vi nu har, ha varit så, att ca 8 miljarder mera skulle ha fattats i de här fonderna framöver i jämförelse med vad som är fallet med vår politik. Det skulle ha varit *mycket* allvarligt.

Anf. 257 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag ifrågasätter inte arbetsmarknadsministrarnas räkneexempel. Vad jag talade om var i stället regeringens framställan till riksdagen, som bygger på en viss förutsättning. Denna förutsättning har så att säga fallit.

Om regeringen vill återkomma till riksdagen med en annan motivering, är det naturligtvis upp till regeringen att göra det. Vad regeringen nu har gjort är att man har givit arbetsmarknadens parter, och då framför allt löntagarna, en beskrivning som inte längre är relevant. Det har jag fått klarlagt i och med det svar som jag har fått av arbetsmarknadsministrarna.

Jag vill återkomma senare, arbetsmarknadsministern, för att ha en diskussion om skälet till den här obligatoriska försäkringen. Dessutom vill jag gärna återkomma för att diskutera de direktiv som givits. Det finns nämligen all anledning att höja på ögonbrynen när det gäller regeringens synsätt i fråga om dessa direktiv. Men det kan tas upp i en annan diskussion.

Anf. 258 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det finns två argument när det gäller orsaken till dessa egenavgifter.

Ett argument kan Ingela Thalén hitta på s. 81 i förslaget. Där sägs det att på grund av arbetsmarknadsläget ökar kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen mycket kraftigt.

Här finns det tackning i bägge avseendena, alltså inte bara för det som Ingela Thalén argumenterar om.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1991/92:439 om information till skolans elever om den nazistiska utrotningen av judar

Anf. 259 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Håkan Holmberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att se till att svenska skolelever får korrekt information om nazismen och den nazistiska utrotningen av sex miljoner judar under andra världskriget.

För mig är det en självklarhet att skolan skall ge våra elever en korrekt information om nazismen och den nazistiska utrotningen av judar under andra världskriget. Ingen får tillåtas glömma bort att judeutrotningen har ägt rum, och det vore fasansfullt om någon invaggades i tron att detta aldrig hänt.

I budgetpropositionen har regeringen föreslagit att 10 milj.kr. skall anslås till åtgärder som motverkar främlingsfientlighet och rasism. Självfallet kommer särskilda åtgärder att vidtas i landets skolor. Inom regeringskansliet pågår för närvarande ett beredningsarbete inför dessa kampanjer. Inte minst viktigt är att i dessa sammanhang ge ungdomar en uppfattning om vad som kan hända i ett samhälle – så som skedde i det tyska under 30-talet – om rasistiska tendenser tillåts växa sig starka.

Låt mig konstatera att undervisningen enligt läroplanen skall präglas av

saklighet och allsidighet. Enligt skollagen skall verksamheten utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, och var och en som verkar i skolan skall främja aktningen för varje människas egen värde.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Enligt kursplanerna för grundskolan skall ett urval historiska längdsnitt behandlas, som belyser bl.a. kampen för frihet och demokrati och fredssträvanden. Aktuella sakfrågor skall också behandlas sedda i ett tidsperspektiv. För gymnasieskolan gäller att tyngdpunkten i studier av de tre senaste århundradena skall ligga på företeelser som är av betydelse för förståelsen av världen i dag.

I direktiven till läroplanskommittén har regeringen särskilt understrukit att skolans verksamhet inte är och inte skall vara värdemässigt neutral. Verksamheten skall liksom hittills bygga på etiska normer, såsom människolivets okränkbarhet och allas lika värde. Eleverna skall också få sådana kunskaper att de kritiskt kan granska fakta och olika förhållanden. Jag tycker att detta förtjänar att understrykas: Skolan skall vara saklig men aldrig hållningslös, framför allt inte inför det vi vet är ett faktum – förintelsen och nazismens ohyggliga brott.

Regeringen fattade också nyligen beslut om reviderade mål och riktlinjer för gymnasieskolan och vuxenutbildningen samt program mål för den nya gymnasieskolan. Av dessa reviderade mål och riktlinjer framgår att läraren skall ta upp demokratins grundläggande principer om tolerans, samverkan och likaberättigande mellan människor. I de för alla program gemensamma målen slås fast att utbildningen skall ge eleverna kunskaper om demokratins grundläggande värderingar och beredskap att verka i enlighet med dessa. Kunskaper om kulturer från olika tider och olika delar av världen skall bidra till elevernas självkänedom och förståelse för andra människor och deras livsvillkor.

Det mål- och resultatorienterade styrsystem för skolan som riksdagen fattat beslut om i samband med behandlingen av propositionen om ansvaret för skolan innebär att staten skall fastställa målen för skolan och att genomförandansvaret åvilar kommunerna. Lokalt på skolorna är det lärarna, ytterst dock rektor, som ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med de nationella målen. Dessa mål är enligt min mening entydiga vad gäller skolans ansvar för att ta upp företeelser av det slag som frågeställaren efterlyser. Självklart innebär detta att alla elever skall få korrekt information om det som har hänt, ett av de värsta brotten i mänsklighetens historia.

Anf. 260 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för ett utförligt och mycket klargörande svar. Orsaken till att jag ställt denna fråga och ställde en liknande fråga till den förra skolministern i våras är att en person som sedan 1987 har bedrivit den grövsta antisemitiska hets som jag tror har förekommit någonstans i Västeuropa efter andra världskriget och som dömts i Sverige för hets mot folkgrupp har erbjudit sina tjänster till gymnasieskolor i Stockholmsområdet och på flera håll tagits emot som vore han någon sorts auktoritet inom internationell och modern politik. Risken har blivit akut att vissa skolor i prakti-

ken blir forum för hets mot folkgrupp, för brottslig verksamhet, inom ramen för undervisningen.

Bakom detta ligger, möjligen med något undantag som belyses av en egenartad artikel i Dagens Nyheter för en tid sedan, sannolikt en monumental aningslöshet på vissa håll, en historielöshet, ett slags hållningslöshet inför skolans grundläggande uppgifter, där tanken om allsidighet och opartiskhet har drivits så långt att man t.o.m. är opartisk i fråga om lögn och sanning. Ett annat exempel på dessa tendenser fick vi vid en utfrågning häromveckan då historikern Helene Lööw berättade att hon ibland blivit upprindad av lärare som säger att de skall ha en studiedag i skolan om rasism. Så frågar de om hon känner till någon bra, trevlig ung pojke från VAM som kan komma och stå för den typen av åsikter, utan att skolan tar ställning över huvud taget.

Det skolministern nu säger om skolans ansvar att klargöra den historiska sanningen är utomordentligt glädjande. Jag vill ändå ställa en följdfråga: Är skolministern också beredd att i läroplaner framöver verka för att det kommer att finnas en uttrycklig hänvisning till nazismen och den typ av förbrytelser som nazister gjorde sig skyldiga till? Kan man också tänka sig att på något sätt kartlägga vilken omfattning den här typen av propaganda har fått?

Anf. 261 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Frågan om jag i de nya läroplanerna är beredd att skriva in hänvisningar till nazismen vill jag inte svara på i dag av det enkla skälet att jag inte vet riktigt hur vi kommer att skriva över huvud taget. Det är alldeles uppenbart att det av läroplanen och andra centrala dokument tydligt måste framgå vad som åsyftas med den allsidiga undervisningen och hur vi ser på den. Det är också en uppgift för riksdagen.

Det mest akuta och mest centrala tror jag är att få inte minst riksdagens ledamöter att känna sig manade att delta i debatten om skolans innehåll och utveckling, om vad läroplanen skall innehålla. Jag tror att det är precis så som Håkan Holmberg säger, att det finns en aningslöshet, ett slags historielöshet som gör att det är lätt att enskilda skolor eller lärare blir offer för irrläror eller feltänkande som kan vara mycket allvarligt. Vi har här i riksdagen både kompetens och kunskaper i övrigt om hur man kan arbeta för att fostra elever demokratiskt och ge dem en allsidig kunskap om historia och samhällskunskap. Därför ser jag gärna att fler ledamöter deltar i debatter i Lärartidningen och annorstädes. Det tror jag kunde bidra till en positiv utveckling. Då kan vi också hitta bra skrivningar när vi så småningom skall skriva ett dokument.

Anf. 262 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag har naturligtvis förståelse för att det är svårt att utlova en viss skrivning innan man ens börjat överväga hur texten skall läggas upp. Jag vill bara understryka att det här är fråga om vårt århundrades kanske mest centrala mänskliga erfarenhet alla kategorier och ett i världshistorien unikt brott. Dessutom är det naturligtvis inte fråga om olika historietolkningar. Det finns inte heller i det svar som skolministern har givit något spår av sådana föreställningar, utan det är fråga om att de människor som bedri-

ver denna propaganda och lyckats komma in på några skolor på temat att förintelsen är påhittad, hopljugen av judarna, gör detta i det alldeles uppenbara syftet att rehabilitera nazismen och därmed bereda väg för nya brott av samma slag. Något annat syfte kan inte tänkas. Därför vill jag skicka med skolministern uppmaningen att mot denna bakgrund tänka en gång extra på hur läroplanen till sist skall formuleras.

Prot. 1991/92:73
10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 263 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag kan säga så här: Möjligen är jag offer för skolbyråkratin, men jag tror att det är korrekt att hänvisningar till nazismen inte skall skrivas in i läroplanen, som är det övergripande dokumentet, eller i alla fall det mera principiella dokumentet. Därutöver upprättar vi kursplaner och mera detaljerade anvisningar om vad vi anser att eleverna bör få sig till livs i våra grundskolor och gymnasieskolor. I det sammanhanget skulle det förvåna mig mycket om man inte påpekade att nazismen och det som har hänt i Tyskland är någonting som alla elever skall få ta del av. Egentligen är vi kanske mer överens än vad det verkar. Men det är snarast i kursplanerna, inte i läroplanen, detta skall skrivas in.

Anf. 264 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag kan väl göra skolministern sällskap i snubblandet på skolbyråkratins terminologi. Det viktiga är naturligtvis att saken klargörs i de relevanta dokumenten. Där har skolministern ett betydande ansvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1991/92:449 om det nordiska samarbetet i den nya läroplanen för grundskolan

Anf. 265 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Marianne Andersson har frågat mig på vilket sätt regeringen avser att föra in det nordiska samarbetet i den nya läroplanen för grundskolan.

Jag har nyligen besvarat en fråga med samma innehåll här i kammaren, men jag skall gärna upprepa det svar jag då gav.

Till att börja med vill jag understryka vikten av att skolan förmedlar kunskaper såväl om det nordiska kulturarvet som om de nordiska språken och det nordiska samarbetet.

I regeringsdeklarationen slås det fast att det nordiska samarbetet måste utvecklas samt att det finns förutsättningar för att på nytt stärka samhörigheten och samarbetet mellan de nordiska länderna. Detta gäller inom många olika områden, där t.ex. skolan utgör ett viktigt område.

Den ökande internationaliseringen gör att det blir alltmer angeläget att förmedla och stärka det nordiska kulturarvet och den nordiska samhörigheten. I utbildningsdepartementets bilaga till budgetpropositionen framhålls kulturarvets växande betydelse i en föränderlig värld.

I direktiven till läroplanskommittén betonas vikten av att förstärka sko-

lans undervisning om det gemensamma europeiska kulturarvet. Det anges också att frågan om förståelse och respekt för såväl inhemska minoriteter som andra folks kulturarv skall genomsyra undervisningen samt att sådana frågor som t.ex. kulturarv och internationalisering skall ingå i kursplanerna för flera ämnen. I direktiven anges dessutom att läroplanskommittén i sitt arbete bl.a. skall utgå från nu gällande läroplaner. I dessa ingår olika frågor som rör de nordiska länderna.

Jag förutsätter således att frågor som rör nordiska spörsmål kommer att bli väl tillgodosedda i det förslag som läroplanskommittén kommer att avge till regeringen.

Anf. 266 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag har sett att den här saken har varit uppe tidigare, men jag tycker att den är så pass viktig att också jag ville framställa en fråga. Sedan det förra svaret lämnades har frågan också varit uppe i Nordiska rådet, där utbildningsminister Per Unckel svarade ungefär på samma sätt. Han sade att han utgår ifrån att läroplanskommittén utan särskilt påpekande inser att den europeiska integrationen ställer alldeles särskilda krav också när det gäller undervisning om de nordiska förhållandena. Jag tycker faktiskt att det var ett ganska svagt svar. Det svar jag har fått nu är också ganska luddigt.

Den undersökning som Föreningen Norden har gjort visar att det i dag är dåligt beställt med undervisningen om Norden i skolorna. Det ser inte ut att bli bättre enligt de planer som redovisas i undersökningen. Att förutsätta att det av sig självt skall bli bättre i framtiden, när så mycket annat kommer att pocka på uppmärksamhet, är en ganska from förhoppning.

Även om jag och statsrådet inser att det är mycket viktigt att stärka den nordiska identiteten och kulturarvet är min tro inte så stark. Jag anser att det är nödvändigt med tilläggsdirektiv om att man särskilt skall ta upp de nordiska frågorna i hela grundskolan inom olika ämnen. Det gäller kulturarvet, de nordiska språken och det nordiska samarbetet. Det är oerhört viktigt. Jag skulle önska att statsrådet ville ge tilläggsdirektiv.

Anf. 267 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! I debatten om den här frågan förra gången framhöll jag att jag förväntar mig att så snart som möjligt få ta del av Föreningen Nordens undersökning, eftersom jag vid en uppvaktning före jul fick presenterat en del av de tankegångar som låg till grund för undersökningen. Tyvärr har jag ännu inte fått ta del av den, och det tycker jag är litet tråkigt. Men jag tänker inte ge mig när det gäller att få läsa den ordentligt.

I samband med denna uppvaktning diskuterade jag tillsammans med Föreningen Nordens representanter dessa frågor ganska ingående, och jag hade också med mig tjänstemän, bl.a. den tjänsteman från grundskoleenheten som ingår i läroplanskommittén. Man kan nog vara rätt förvissad om att de synpunkter och behov som finns på det här området är väl tillgodosedda i det egentliga arbetet.

Jag avser inte att ge några tilläggsdirektiv. Läroplansarbetet är tyvärr mycket komplext och omfattande. Man skulle önska att man fick skriva en

roman på en gång. Men det låter sig inte göras. Jag tror tvärtom att det bästa sättet att få med synpunkter är den här typen av frågor i riksdagen, där jag också har varit tydlig. Det är sådant som läroplanskommittén och dess sekretariat tar till sig och som ligger till grund för arbetet. Jag kommer att bevaka att dessa frågor behandlas framgent i arbetet. Det är jag övertygad om att även de olika remissinstanserna kommer att göra när förslaget till den nya läroplanen kommer ut i höst.

Prot. 1991/92:73

10 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 268 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag har i alla fall fått den rapport om Norden i skolan som Nordiska rådet har gjort. Man har tillfrågat ett antal rektorer och fått 1 182 svar. En fråga som ställdes gällde om man har haft nordisk kontakt under terminen. Närmare 62 % svarade nej. På frågan om man planerar nordisk kontakt kommande termin svarar 70 % nej. Man har inte heller blivit kontaktad av något annat nordiskt land. Det förekommer inte heller brevväxling. 63 % säger nej, och sedan finns andra delsvär.

Den sista frågan är ganska viktig. Den gäller ett prioriterat perspektiv i skolarbetet. På denna fråga svarar 72 % europeiskt, medan 15 % svarar nordiskt. Jag kan förstå detta, eftersom intresset för Europa nu är mycket stort. Men det är oerhört viktigt att vi inte glömmer bort det här.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1991/92:111 till lagutskottet
1991/92:154 till skatteutskottet

Förslag
1991/92:17 till trafikutskottet

Redogörelserna
1991/92:7 till utbildningsutskottet
1991/92:9 till finansutskottet

39 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1991/92:KU16, KU25, KU26 och KU29
Finansutskottets betänkande 1991/92:FiU20
Skatteutskottets betänkanden 1991/92:SkU16 och SkU17
Lagutskottets betänkanden 1991/92:LU18 och LU19
Försvarsutskottets betänkande 1991/92:FöU9

40 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1991/92:96 Vissa jordbrukspolitiska frågor, m.m.

Motionerna
med anledning av prop. 1991/92:98 Vissa beslut fattade av internationella
arbetskonferensen vid dess sjuttiosjunde möte
1991/92:A6 av Lars Werner m.fl. (v)

med anledning av prop. 1991/92:109 Utvidgad användning av samhällstjänst
m.m.
1991/92:Ju8 av Ingvar Svensson (kds)
1991/92:Ju9 av Hans Göran Franck och Anita Johansson (s)

med anledning av prop. 1991/92:110 Ändring i jordabalken m.m.
1991/92:L15 av Mikael Odenberg (m)

41 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 9 mars

1991/92:132 av *Stig Rindborg* (m) till statsrådet Bo Könberg om sjukvårdens organisation:

Regeringen klargjorde i regeringsförklaringen vid sitt tillträde att den har för avsikt att ge välfärdspolitiken en ny inriktning. Ansvaret för de ensamma, sjuka och fattiga betonades särskilt. Regeringen pekade på brister i välfärden och ställde upp mål som att köer måste kortas, service förbättras och valfriheten öka.

Den gemensamma finansieringen framhölls, men den viktiga markeringen gjordes att det inte finns någon anledning att själva produktionen skall ske i offentlig regi. Det ställdes i utsikt att den grundläggande principen för förnyelse av de olika välfärdssystemen skall bli att offentlig kontroll och finansiering skiljs från en fri produktion med enskilda, kooperativa och offentliga producenter.

Den svenska sjukvården brottas med stora problem, precis som stora delar av övriga välfärdssystem. Det handlar inte om avsaknad av ekonomiska resurser, utan om en verklig kris i systemet. Avsaknaden av en fungerande

marknad för vårdkonsumenterna har skapat ett ineffektivt vårdmonopol, där landstingen både skall fungera som finansörer, producenter och konsumentföreträdare.

Jag menar att det är hög tid för regeringen att förverkliga sin valfrihetsrevolution. Snabba steg kan tas i form av fri etablering av privat sjukvård, vårdgarantins förverkligande och samordning med sjukförsäkringen. Inom landstingen tas steg i denna riktning, men mer genomgripande systemförändringar är nödvändiga.

Det krävs ett avskaffande av det socialistiska vårdssystemet. Den hårda regleringen och detaljstyrningen av sjukvården måste bort. Det är något i grunden fel när fördelningsprinciper, etableringskontroll och upptagningsområden styr i stället för vårdkonsumenternas behov. Det krävs konkurrens med service och kvalitet i vården mellan vårdgivare. Därmed kan tid, lokaler och utrustning användas bättre. Totalt kan en bättre ekonomi skapas för den samlade sjukvården. Motiv kan skapas för initiativkraft och nyskapande.

Det nuvarande sjukvårdssystemet avspeglar en planekonomisk syn på hur tjänster skall produceras och erbjudas. Med den dominans landstingen har som producenter av mer än 90 % av sjukvården, saknas motiv för att ta hänsyn till patienternas verkliga önskemål. I stället är det tänkt att politiker skall företräda konsumenterna och uttaxera skattemedel från dem. Jag vänder mig starkt emot denna modell, eftersom det inte finns något som säger att medborgarna skulle vara sämre på att företräda sig själva inom vården än vad de är i övrigt som konsument.

Vi moderater förordar sedan länge en allmän obligatorisk sjukförsäkring som skall vara oberoende av olika vårdproducenter. Med ett sådant system kan en fullständig uppdelning av rollerna som producent och finansör nås. Sjukförsäkringen skulle ge en rätt till vård, inte endast ett oprecist löfte.

Det finns tekniska modeller för att åstadkomma en effektiv kostnadskontroll och undvika skenande sjukvårdskostnader. Hur en sådan lösning skall genomföras måste emellertid ingående utredas.

Regeringen visade vid sitt tillträde en tydlig insikt i behovet av omfattande förändringar. I regeringsförklaringen deklarerades bl.a. att:

"Regeringen är starkt medveten om de växande problemen inom sjukvården och äldreomsorgen. Att förbättra och förändra vården blir en av dess viktigaste uppgifter när det gäller välfärdspolitiken.

Svensk sjukvård präglas i många avseenden av hög professionalism och kvalitet. Det beror inte minst på en kunnig och engagerad personal.

Men ändå fyller den nuvarande organisationen inte de krav som måste ställas på en fungerande sjukvård. Köerna är för långa. Sjukvårdens organisation präglas i alltför hög grad av centralplanering, tröghet och byråkrati.

Regeringen kommer att genomföra en större översyn av sjukvårdens organisation och finansiering. En ökad samordning mellan sjukvård och sjukförsäkring kan ge grund för en förnyelse av sjukvårdens finansieringsformer. Förutsättningarna att införa en obligatorisk sjukvårdsförsäkring prövas."

Det tar självfallet tid att förverkliga dessa genomgripande systemförändringar. Det gör det emellertid oerhört angeläget att den tid som står till förfo-
gande, verkligen används på rätt sätt. Med spänd förväntan har många vän-

tat på att regeringen skall ta initiativet att genomföra den utlovade översynen av sjukvårdens organisation och finansiering. Men ännu har ingenting hänt.

Regeringen bör snarast gå till handling och möjliggöra nödvändiga förutsättningar för skapandet av ett effektivt och marknadsorienterat sjukvårdssystem.

Med anledning av ovanstående vill jag rikta följande fråga till statsrådet Könberg:

Inom vilka tidsperspektiv och på vilket sätt har regeringen för avsikt att genomföra den utlovade översynen av sjukvårdens organisation och finansiering?

42 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställts

den 9 mars

1991/92:471 av Margitta Edgren (fp) till statsrådet Reidunn Laurén om insynsreglerna i datalagen m.m.:

Myndigheters skötsel av sina dataregister har studerats av studenter vid dataadministrativa linjen på högskolan i Eskilstuna – Västerås.

Resultaten som finns i ca 25 rapporter är mycket alarmerande. Det visar sig att, med få undantag, de som skall handlägga frågorna har små kunskaper om lagstiftningen på området bl.a. vad gäller sekretesslagen, datalagen och tryckfrihetslagen.

Man följer inte sekretess- eller datalag; har inga förteckningar över myndighetens samtliga dataregister, har inte utsett registeransvarig och vet inte att medborgarna anonymt har rätt att ta del av icke sekretessbelagda uppgifter.

På vilket sätt ämnar statsrådet agera för att öka myndigheternas kunskaper om och respekten för de lagar som ger medborgarna insyn enligt datalagen och sekretesslagen?

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 16 § anf. 118 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 35 § anf. 257 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 10 mars

1 § Meddelande om svar på interpellation 1991/92:101	1
2 § Meddelande om svar på interpellationerna 1991/92:102 och 107.	1
3 § Svar på frågorna 1991/92:428, 429 och 437 om västkustbanans ut- byggnad	1
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Ulla-Britt Åbark (s)	
Carl Fredrik Graf (m)	
Harry Staaf (kds)	
4 § Svar på fråga 1991/92:442 om vägprojekt i Örebro län.	7
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Hans Karlsson (s)	
5 § Svar på fråga 1991/92:427 om reningsanläggningar som bundet bi- stånd till de baltiska staterna	9
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Bertil Danielsson (m)	
6 § Svar på frågorna 1991/92:394 och 451 om ursprungsmärkning av livsmedel	11
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Sigrid Bolkéus (s)	
Annika Åhnberg (v)	
7 § Svar på fråga 1991/92:426 om biologisk riskforskning	16
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Ingela Mårtensson (fp)	
8 § Svar på fråga 1991/92:453 om avhorning av kalvar.	18
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Annika Åhnberg (v)	
9 § Svar på fråga 1991/92:466 om konkurrens mellan producenter av mejeri- och charkuterivaror	22
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Hadar Cars (fp)	
Talmannen (om debattreglerna)	
10 § Svar på fråga 1991/92:467 om det svenska jordbruket och EG.	27
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
John Andersson (v)	
11 § Svar på fråga 1991/92:433 om bostadsplaneringen	30
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Pehr Löfgreen (m)	
12 § Svar på fråga 1991/92:440 om tillståndet för SE-banken att för- värva aktier i Skandia	32
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Jan Bergqvist (s)	

13 §	Svar på fråga 1991/92:443 om biståndet till Nicaragua	36	Prot. 1991/92:73 10 mars 1992
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Lars Moquist (nyd)		
14 §	Svar på fråga 1991/92:450 om katastrofinsatser till Zambia . . .	38	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Annika Åhnberg (v)		
15 §	Svar på fråga 1991/92:454 om världsmötet om fattiga landsbygds- kvinnor.	41	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Ingela Mårtensson (fp)		
16 §	Svar på frågorna 1991/92:456 och 458 om bistånd till El Salvador	43	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Kristina Svensson (s)		
	Bertil Måbrink (v)		
	Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 12 mars.	47	
	Förste vice talmannen		
17 §	Svar på fråga 1991/92:461 om flyktingströmmen från Burma till Bangladesh.	47	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Maj-Lis Lööw (s)		
18 §	Svar på fråga 1991/92:462 om hjälp till Kroatien	49	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Erling Bager (fp)		
19 §	Svar på fråga 1991/92:464 om livsmedelsbistånd till östländer. .	51	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Lennart Brunander (c)		
20 §	Svar på fråga 1991/92:465 om gatubarnen i Rio de Janeiro . . .	54	
	Statsrådet Alf Svensson (kds)		
	Annika Åhnberg (v)		
21 §	Svar på fråga 1991/92:446 om en internationell front mot rasism och främlingsfientlighet	57	
	Statsminister Carl Bildt (m)		
	Thage G Peterson (s)		
	Ajournering	58	
	Återupptagna förhandlingar.	58	
22 §	Svar på fråga 1991/92:457 om europeiskt samarbete mellan värn- pliktiga.	59	
	Försvarsminister Anders Björck (m)		
	Sven-Olof Petersson (c)		
23 §	Svar på fråga 1991/92:399 om Boforsaffären.	61	
	Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)		
	Pär Granstedt (c)		
24 §	Svar på fråga 1991/92:402 om exportgarantierna till Iran	64	
	Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)		
	Bengt Hurtig (v)		

25 §	Svar på fråga 1991/92:430 om naturhistoriska museets hantering av brandfarliga ämnen	66
	Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
	Elisabeth Fleetwood (m)	
26 §	Svar på fråga 1991/92:444 om avvisning av personer som ämnar begå brott i Sverige	67
	Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
	Håkan Holmberg (fp)	
27 §	Svar på fråga 1991/92:447 om Vasamuseet	69
	Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
	Elisabeth Fleetwood (m)	
28 §	Svar på fråga 1991/92:448 om praxis rörande uppehållstillstånd för missionärer	70
	Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
	Margareta Viklund (kds)	
29 §	Svar på fråga 1991/92:435 om staten som arbetsgivare	72
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Inger Lundberg (s)	
30 §	Svar på fråga 1991/92:463 om socialdepartementets information om att starta eget daghem m.m.	77
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Birgitta Dahl (s)	
31 §	Svar på fråga 1991/92:468 om Haga-Brunnsviken-området . . .	82
	Statsrådet Görel Thurdin (c)	
	Annika Åhnberg (v)	
	Förste vice talmannen (om debattreglerna)	
32 §	Svar på fråga 1991/92:434 om medel till arbetsmarknadspolitiska åtgärder	86
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Georg Andersson (s)	
33 §	Svar på fråga 1991/92:445 om den regionala samordningsgruppen för insatser i Arjeplog	88
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Leif Marklund (s)	
34 §	Svar på fråga 1991/92:469 om åtgärderna mot ungdomsarbetslösheten	90
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Ingela Thalén (s)	
35 §	Svar på fråga 1991/92:470 om arbetslöshetsförsäkringens egenavgifter	93
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Ingela Thalén (s)	
36 §	Svar på fråga 1991/92:439 om information till skolans elever om den nazistiska utrotningen av judar	94
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Håkan Holmberg (fp)	

37 § Svar på fråga 1991/92:449 om det nordiska samarbetet i den nya läroplanen för grundskolan.	97	Prot. 1991/92:73 10 mars 1992
Statsrådet Beatrice Ask (m)		
Marianne Andersson (c)		
38 § Hänvisning av ärenden till utskott	99	
39 § Förnyad bordläggning.	99	
40 § Bordläggning	100	
41 § Anmälan om interpellation.	100	
1991/92:132 av Stig Rindborg (m) om sjukvårdens organisation		
42 § Anmälan om fråga	102	
1991/92:471 av Margitta Edgren (fp) om insynsreglerna i datalagen m.m.		

